

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Evropská unie a fenomén migrace – případ Slovinska

The European Union and the Phenomenon of Migration - Slovenian Case

(diplomová práce)

Autor práce: Lucie Trnková

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Salim Murad

České Budějovice 2010

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použité literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích2010.....

Lucie Trnková

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu PhDr. Salimu Muradovi za odborné a trpělivé vedení mé diplomové práce, za jeho cenné rady a připomínky.

OBSAH

Anotace	6
Úvod	7
1. MIGRACE, FENOMÉN EVROPSKÉ SOUČASNOSTI?	11
1.1 Vymezení migrace	12
1.2 Typologie migrace	13
1.3 Příčiny migrace, aneb PUSH a PULL faktory	15
2. MIGRACE A VYBRANÉ GLOBÁLNÍ MIGRAČNÍ TRENDY	16
2.1 Migrace v evropském kontextu	20
2.1.1 Čtyři formy migrace v EU	20
2.1.2 Evropa v číslech, aneb jak je to s „evropským obyvatelstvem“	22
2.2 Přístupy mezinárodního práva k migrační otázce – Migrační a azylová politika v evropském kontextu	26
2.2.1 Společná politická vize	26
2.2.2 Historie legislativního vývoje azylové a migrační politiky EU	29
2.2.3 Realizace společné migrační a azylové politiky: nástroje a instituce EU	32
2.2.4 Historie legislativního vývoje migrační a azylové politiky z hlediska činnosti nevládních organizací a mezinárodních dokumentů	34
3. PŘÍPAD SLOVINSKA	36
3.1 Úvodní slovo o Slovinsku – základní charakteristika	37
3.2 Reflexe transformace a pohled do minulosti Slovinska	40
3.2.1 První zmínky a trocha historie	40
3.2.2 Od vyhlášení nezávislosti	42
3.3 Slovinsko a migrace	45
3.3.1 Migrační a azylová politika	45
3.3.1.1 Vytváření a vývoj migrační a azylové politiky ve Slovinsku	46
3.3.1.2 Politické instituce a organizace v rámci migrační politiky Slovinska	47
3.3.1.3 Legislativní rámec migrační a azylové politiky ve Slovinsku	48
3.3.1.4 Migrační problematika v rámci Předsednictví Slovinska v Radě EU (1. 1. 2008-30. 6. 2008)	56
3.3.1.5 Legislativní rámec migrační a azylové politiky ve Slovinsku z hlediska činnosti dalších organizací	60
3.3.2 Migrační toky ve Slovinsku	61
3.3.2.1 Historické a statistické pozadí migračních toků ve Slovinsku	61
3.3.3 Dopad migračních toků na legislativní rámec přistěhovalecké politiky a slovinskou společnost, aneb migrace ve čtyřech momentech po roce 1991	63
3.3.4 Nedávný a současný stav migračních pohybů ve Slovinsku	71
3.3.4.1 Ekonomický pohled, aneb pracovní migrace dnešního Slovinska	75

3.3.5. Kontext života migrantů ve Slovinsku aneb jejich diskriminace a znevýhodňování	79
Závěr	85
SUMMARY	88
LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE	
Literatura	89
Internetové zdroje	91
Jiné zdroje (dokumenty, zprávy, reporty, studie)	94
PŘÍLOHA I	95
PŘÍLOHA II	96
PŘÍLOHA III	97
PŘÍLOHA IV	99
PŘÍLOHA V	100
PŘÍLOHA VI	101
PŘÍLOHA VII	106
PŘÍLOHA VIII	108

ANOTACE

Diplomová práce se zprvu zabývá fenoménem migrace obecně, stručně vysvětluje její základní pojmy a typologii. Po tomto teoretickém vymezení se pozornost přesouvá do roviny více praktické a soustřeďuje se na vybrané globální migrační trendy, které se v současnosti dějí v rámci Evropské unie, a na přístupy mezinárodního práva k migrační otázce, včetně pokusu Evropské unie o vytvoření společné azylové a migrační politiky. Závěrečná část diplomové práce je v zásadě analytickou studií migrační problematiky na území Slovinska, relativně perspektivního člena Evropské unie s „balkánskou“ historií, a jeho pozicí vzhledem k utváření zprvu vlastní, poté evropské azylové a migrační politiky.

ABSTRACT

Diploma thesis first addresses the phenomenon of migration in general, briefly explains the basic concepts and typology. After this theoretical definition the focus shifts to more practical plane, focusing on selected global migration trends that are currently taking place within the European Union, and approaches to international law on immigration issue, including the European Union's attempt to create a common asylum and migration policy . The final part of the thesis is essentially an analytical study of migration issues on the territory of Slovenia, a relatively prospective member of the European Union with „Balkan" history, and his position due to the shaping of their own at first, then Europe's asylum and migration policy.

ÚVOD

Přestože definice migrace v obecném slova smyslu - pohyb lidí z jednoho místa na druhé s cílem se usadit – zní velice jednoduše, v užším slova smyslu zahrnuje mnohem více než „jen pár slov“ a ani zdaleka nemůže vystihnout hloubku významu a rozsah tohoto fenoménu jak v dějinách lidstva, tak v soudobém světě. Migrace je jakýmsi velkým eposem o lidské civilizaci a pohybech v ní – o idejích, kulturách, společnostech a hlavně o lidech samotných.

Přestože migrace je vlastně historií světa, lidé migrují již několik tisíc let - vlastně se jako migranti narodili - v posledních několika desetiletích migrace značně nabrala na dynamice a různorodosti, stala se hybnou silou měnící svět a populaci v jednotlivých zemích. To je také důvod, proč je současná éra přelomu 20. a 21. století vědci nazývána „*věkem migrace*“ a proč se problematika migrace stala ústředním tématem, který je přítomen na všech kontinentech světa, včetně kontinentu evropského, hlavně v rámci integračního procesu Evropské unie.

Evropská unie – projekt založený na původní ideji zajistit po mnoha staletí válek, zejména po 2. světové válce, na evropském kontinentu mír - si na základě historické zkušenosti uvědomuje, že současnost je odrazem minulosti, z níž je třeba se pro lepší budoucnost poučit. Zajištění míru a harmonie s sebou nese důraz na integraci a spolupráci jednotlivých členských zemích ve všech oblastech života společnosti, včetně spolupráce v oblasti migrace. Důležitost migrační otázky si vážně uvědomuje „evropské společenství“, které otevírá brány „Euroobčanům“ i ostatním (ne)Evropanům ve smyslu volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu.

Jednotlivé evropské státy k migrační otázce v minulosti zaujímaly různé přístupy. Důvod variability přístupů jednotlivých evropských států lze spatřovat hlavně v odlišnosti migračních proudů, společenských podmínek, politických tradic, či kultury jako takové¹. S integračními snahami Evropské unie a snahou zachovat mír se tato otázka stává čím dál tím více naléhavá, a v posledních letech se dokonce stává jednou z hlavních priorit politiky EU a jejích členů.

¹ Dostupné z: <<http://migraceonline.cz/temata/EU/>> [cit. 2009-09-10].

Evropská unie se snaží vytvořit společnou migrační a azylovou politiku, harmonizaci jednotlivých národních přístupů, neboť nesprávný přístup jednoho státu může negativně ovlivnit ostatní členské státy. Navíc vytvoření společného systému znamená porozumění různým kulturním tradicím a zamezení zneužívání rozdílů mezi jednotlivými národními systémy, čímž by byla zajištěna stejná práva a povinnosti pro všechny občany v rámci EU.

S migrační problematikou má bohaté zkušenosti například Velká Británie, Francie nebo Německo. Jiné státy, zvláště ty do roku 1989 nesoucí přízvisko komunistické, takovou zkušenost nemají a s migrační otázkou, respektive přílivem imigrantů, se potýkají jako s něčím, co do té doby v podstatě neexistovalo, nebo bylo skryto za „železnou oponu“. Příkladem takového státu je i Slovinsko. Přestože Slovinsko, demokratická republika bývalé Jugoslávie, není typickým příkladem multikulturní země s bohatými migračními zkušenostmi, po vyhlášení nezávislosti v roce 1991 se jeho situace změnila, a Slovinsko dokonce čelilo silné migrační vlně. Inkasovalo migrační zkušenosti, které změnily jeho svoji tvář. Ze státu emigrantů se stal stát imigrantů. Slovinská vláda najednou před sebou měla nesnadný úkol, k jehož řešení bylo mimo jiné zapotřebí vytvořit platný legislativní rámec, který by reguloval a kontroloval migrační toky na území státu. Slovinský stát je státem přinejmenším zajímavým nejen z hlediska hospodářského vzestupu, ale právě také z hlediska jeho členství v Evropské unii a migrační otázky jako takové, včetně vytváření společné migrační a azylové politiky.

Název diplomové práce Evropská unie a fenomén migrace – případ Slovinska v sobě zahrnuje tři stěžejní hesla – Evropská unie, migrace a Slovinsko. Protože tato hesla jasně naznačují značně širokou tematiku, je diplomová práce rozdělena do následujících kapitol.

První kapitola ve zkratce uvádí základní pojmy týkající se migrace, které jsou důležité pro pochopení celého tématu, jejich vymezení a typologii. Samostatný terminologický slovník pojmů vztahující se k migrační problematice a evropským záležitostem je součástí PŘÍLOHY II a PŘÍLOHY III.

Druhá kapitola se zabývá hlavními migračními trendy, které se v současnosti dějí jak v rámci světového, tak evropského kontextu, respektive kontextu Evropské unie. Tato kapitola je navíc členěna do dílčích podkapitol shrnující přístupy mezinárodního práva

k migrační otázce, to znamená migrační a azylovou politiku Evropské unie – její legislativní vývoj. Kromě zachycení společné politické vize Evropské unie, jež se týká oblasti migrace, jsou v této kapitole jmenovány nejdůležitější mezníky, smlouvy a jednání, přitom nejsou ani opomíjeny nástroje migrační politiky, jakými Evropská unie disponuje. Tato kapitola navíc vypovídá obecně o současné migrační situaci v Evropské unii, včetně konkrétních údajů.

Třetí kapitola má v podstatě stejnou strukturu jako kapitoly předcházející a věnuje se migrační problematice v rámci Republiky Slovinsko. Stejně tak je i členěna do několika podkapitol, které se týkají nedávné historie a současnosti migrace ve Slovinsku. Dalo by se proto říci, že tato závěrečná kapitola je jakousi výpovědí o proměnách politicko-právního institucionálního rámce Republiky Slovinsko v oblasti migrační otázky na pozadí geograficko-kulturně-historickém.

Východisko a cíl práce zahrnuje migrační trendy, které ovlivňují vytváření podmínek pro rozvoj a formování migrační politiky samotného Slovinska i celé EU.

Vzhledem ke společenskovědnímu tématu mé diplomové práce jsem použila různorodé a komplexní metodické postupy v rámci empiricko-analytického paradigmatu.

Pro svůj zkoumaný záměr jsem mezi metodami kvalitativními využila zejména rozhovoru (částečně strukturovaného)² a pozorování (nestrukturované)³ díky mému studijnímu pobytu ve Slovinsku. Mezi kvantitativními se jako úspěšné jevíly metody typu: dotazování prostřednictvím internetu (dotazování přes e-mail, webovou stránku), popřípadě dotazování telefonické. S žádostí o informace a dotazy jsem se obrátila na několik institucí českých i slovinských (Český statistický úřad, Ministerstvo zahraničních věcí, Slovinský statistický úřad, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce rodiny a sociálních věcí, Italské národní společenství ve Slovinsku a Italskou unií, samozřejmě také na Eurocentra). Jako nejproduktivnější a nejúspěšnější oceňuji spolupráci s Ústavem pro Středomořská humanitní a společenská studia a Fakultou humanitních studií Univerzity na Primorském v Koperu a jejími interními a externími pracovníky, zvláště s Dr. Karmen Medicou. Touto cestou bych proto ráda vyjádřila svou vděčnost všem výše

² Pro dané téma rozhovoru jsem využila otázky uzavřené, ale i otázky otevřené, které se přizpůsobovaly předchozím odpovědím respondentů a další vysvětlovací otázky.

³ Pozorování s cílem objektivně zaznamenat zkoumaný případ ve smyslu reflexivního sledování probíhajících aktivit přímo ve zkoumaném terénu - tedy ve Slovinsku během mé zahraniční studijní stáže.

zmíněným institucím. Cenným zdrojem informací pro mne byly oficiální portály Evropské unie, Evropské komise, dále Euroskop, EurActiv a samozřejmě servery výše uvedených ministerstev, úřadů, institutů zabývajících se migrací jako je Multikulturní centrum Praha či Institut pro migraci ve Slovinsku.

Navíc jsem prováděla obsahovou analýzu časopisů, novin, knih, reportů, studií, analýz a výzkumných zpráv⁴. S žádostí o zaslání příslušných dokumentů, brožur, materiálů jsem oslovila vládní i nevládní organizace, asociace a úřady⁵. Vyhledávala jsem informace na internetu a samozřejmě v neposlední řadě čerpala zdroje z důležitých analýz textů zaměřené na studium významotvorných praktik.

Použité metody zároveň odráží charakteristiky především individuální případové studie ve smyslu, že diplomová práce je analýzou případu, který byl zvolen jako objekt výzkumu – tedy případ Slovinska.

Všechny tyto metody jsem se snažila použít se záměrem upřesnit formulace teoretických východisek, hypotéz, analýz a dosavadních poznatků v rámci řešených otázek, které byly dosaženy v evropském kontextu a ve Slovinsku. Především ale jsem se snažila nechávat migrační fenomén jako pouhou událost, ale vnímat ho v kontextu životních cyklů. Jako něco co má určitý průběh a určité trvání, ale i přesahuje určité sociální, životní a politické hranice. Původnost migračního fenoménu zachyceného v této diplomové práci na příkladu Slovinska spočívá v jeho kontinuálním vývoji počínaje vznikem samostatného státu Slovinsko, zapojením do Evropské unie až po současný stav. Bohužel v některých případech bylo obtížné vyhledat aktuální informace a data, přesto jsem se snažila získat nejaktuálnější dostupné podklady.

⁴ Většina publikací byla dostupná v knihovnách Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích a Vědecké knihovny v Českých Budějovicích, Univerzitě na Primorském v Koperu a Univerzitě v Ljubljani ve Slovinsku. Užitečné zdroje informací v podobě reportů, studií, analýz a výzkumných zpráv jsem získala na slovinské Univerzitě na Primorském a německé Carl von Ossietzky Univerzitě v Oldenburgu. Vzhledem ke zvolenému tématu byla dostupnost informačních zdrojů v českém jazyce minimální, a proto bylo nutné využívat především zahraniční zdroje a ty pak podrobit kritickému zhodnocení. Při ověřování informací jsem se snažila, pokud to bylo možné, o srovnání vždy alespoň dvou různých zdrojů. Všechny zdroje, ze kterých jsem čerpala informace jsem uvedla do seznamu použité literatury a v případě citací jsem na ně adekvátně odkázala.

⁵ Vládní úřady jednotlivých výše zmíněných ministerstev doplňují informace mezinárodních organizací jako například IOM, UNHCR, Amnesty International.

1. MIGRACE, FENOMÉN EVROPSKÉ SOUČASNOTI?

Migrace se stává čím dál tím významnějším fenoménem dnešní společnosti, je nedílnou součástí světa, ve kterém žijeme. Téma migrace prožívá výrazný rozmach, bohužel v negativním slova smyslu. Tato skutečnost souvisí s celosvětovými a evropskými obavami z migračního tlaku a přináší s sebou otázky týkající se migrací v Evropě, mimo ní a do ní. Ale je migrace skutečně jen jakýmsi fenoménem, který s sebou přinesla nová moderní doba, nebo je procesem, který trvá už od počátku lidského bytí?

Migrace existuje stejně dlouho jako existují lidské bytosti, neboť pohyb z místa na místo patří k podmínkám lidského života podobně jako narození nebo úmrtí. Dějiny migrací jsou proto na jednu stranu součástí obecných dějin už od počátku lidské společnosti, to znamená i společnosti evropské, na stranu druhou jsou migrace úzce spjaty právě se vznikem nových moderních společností. Tyto společnosti jsou totiž založené na radikální transformaci sociální a ekonomické struktury, která přinesla nejprve migrační vlny z venkova do měst, později z evropského kontinentu za oceán. Ve 20. století se navíc objevily další vlny migrací směřující do západních společností.

Migrace neboli přistěhovalectví v dřívější Evropě představovala obraz pohybu, cestování, putování nejrůznějších potulných umělců nebo pocestných, tovaryšů a obchodníků. V období novověku se tento obraz stal mnohem pestřejším, neboť přibýlo těch, kteří se stěhovali za výdělkem či se usazovali jako kolonisté. Dále do této mozaiky vstupují uprchlíci a vyhnanci z náboženských a politických důvodů. „V Evropě 19. století se výrazně zvýšila intenzita, proměnlivost a prostorový dosah“ (Bade, Klaus J. 2005: 78). Na migrační proces 20. století - počínající propuknutím první světové války v roce 1914 a končící tak zvanou studenou válkou a evropskými revolucemi roku 1989 - mělo rozhodující vliv období let 1914–1945. Toto období „světových válek“ vedle masových vojenských přesunů přineslo mohutnou vlnu útěků i nucené migrace a z hlediska migrační problematiky tak vznikl důvod nazývat 20. století „stoletím uprchlíků“. Ani konec definice Východ a Západ, zboření „železné opony“ roku 1989, neukončilo tuto migrační kapitolu, ba naopak. Konec studené války a rok 1989 znamenal pro evropskou

migraci a migrační politiku významný zlom. Roli už nehrály jen samostatné migrační pohyby, ale také jejich prezentace ve veřejných a politických diskusích, ze kterých vycházely nové modely spojované s vizemi Evropy, jež čelí rostoucímu migračnímu tlaku. Všechna tato fakta na konci 20. století a počátku 21. století určovala migrační politiku Evropské unie.

Migrace ve svém nejširším pojetí je tedy chápána jako oblast implikující celý komplex jevů a skutečností, které vyžadují své vymezení a typologii.

1.1 Vymezení migrace

Pojem migrace (lat. *migratio*) znamená *stěhování, přestěhování (se)*. „Jedná se o slovo odvozené od *migro, migrare, tedy od stěhovati se, vystěhovati se, přesídliti*. V sociálně vědním diskursu pojem migrace vyjadřuje studium pohybu, stěhování či přesídlování lidí, ať již je tento pohyb permanentní, dočasný, dobrovolný nebo nedobrovolný⁶.“

Migrace díky své složitosti a širokosti je proces studovaný hlavně badateli z oblasti sociálních věd - geografy, sociology, ekonomy, historiky, ale také demografy. Studium migrace na poli sociálních věd má sice dlouhou tradici, počínaje E. G. Ravensteinem pokračující W. I. Thomasem a F. Znanieckým, ale nemá dosud vybudovanou jednotnou teorii. „*Současné společenské vědy nabízejí širokou škálu perspektiv na poli studia migrace*⁷.“ Podle Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)⁸ se jedná o studium:

- pracovní migrace,
- sjednocování rodin,
- migrace a bezpečnost,
- nelegální migrace,
- práva migrantů,

⁶Zdroj: Katedra antropologických a historických věd FF ZČU. *Migrace* [online]. Publikováno dne 21. února 2009 [cit. 2009-04-04]. Dostupné z: <<http://antropologie.zcu.cz/clanek/migrace>>

⁷ Zdroj: International Organization for Migration. *About migration* [online]. [cit. 2009-04-04]. Dostupné z: <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en>>

⁸ Dostupné z: <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en>> [cit. 2009-04-04].

- zdraví a migrace,
- integrace,
- migrace a rozvojová studia.

Definovat migraci je složité a definice obvykle zůstávají na vysoce abstraktní rovině. V publikacích lze nalézt několik různých definic, co to vlastně migrace je. V podstatě všechny definice poukazují na pohyb a charakter změny, kterou migrace zahrnuje, a proto ji lze obecněji definovat jako časově více či méně ohraničený proces přesunu lidí mezi prostory. Přesto bych pro přesnou představu ráda uvedla alespoň jednu konkrétní definici, jež vědecky vystihuje charakter problematiky migrace zkoumané v této diplomové práci.

„Migrace je pouze jednou z forem prostorové mobility obyvatelstva. Tou rozumíme pohyb obyvatelstva v geografickém prostoru z důvodů uspokojování potřeb v nejširším významu tohoto pojmu. Prostorová mobilita není pouhým fyzickým přemístěním, ale je to též proces výběru místa spojený s emocionální vazbou k objektům či prostorovým celkům⁹.“

1.2 Typologie migrace

Migraci – jako společenský jev – lze zkoumat v několika různých rovinách a pohledech, což s sebou přináší celou škálu typologií. Přestože podle různých autorů existuje řada typologií, uvádím přehlednou typologii Davida Heniga uvedenou v jeho případové studii 07/9 s názvem Migrace, kde migraci generalizuje podle několika základních kritérií, a sice následovně¹⁰:

1. kritérium lokalizace

- a) migrace mezinárodní (vnější)**- dochází – li k migraci mezi státními celky a způsobuje – li změnu počtu obyvatel státu; je definována jako změna obvyklého pobytu za hranice státu (OSN stanovuje limitní hranici jednoho roku pobytu za hranicemi daného státu),
- jedná – li se o migraci kontinentální nebo mezikontinentální

⁹ Zdroj: Vávra, J. *Migrace (nejen za prací)* [online]. 10.2.2003 [cit. 2008-02-20]. Dostupné z: <<http://people.tul.cz/~jaroslav.vavra/GEOGR/MIGRACE.pdf>>

¹⁰ Dostupné z: <http://caat.cz/attachments/149_149_David_Henig_Migrace.pdf> [cit. 2010-04-08].

- v případě, že se jedná o migraci kontinentální, lze ji dále specifikovat a hovořit o migraci regionální (např. region střední Evropy či zemí Visegrádu).

b) migrace interní (vnitřní)

- dochází-li k migraci uvnitř státu; je definována jako změna trvalého pobytu za hranice určité administrativní jednotky, zpravidla obce,

- v případě interní migrace lze rovněž dále specifikovat migraci regionální či lokální.

2. kritérium příčiny

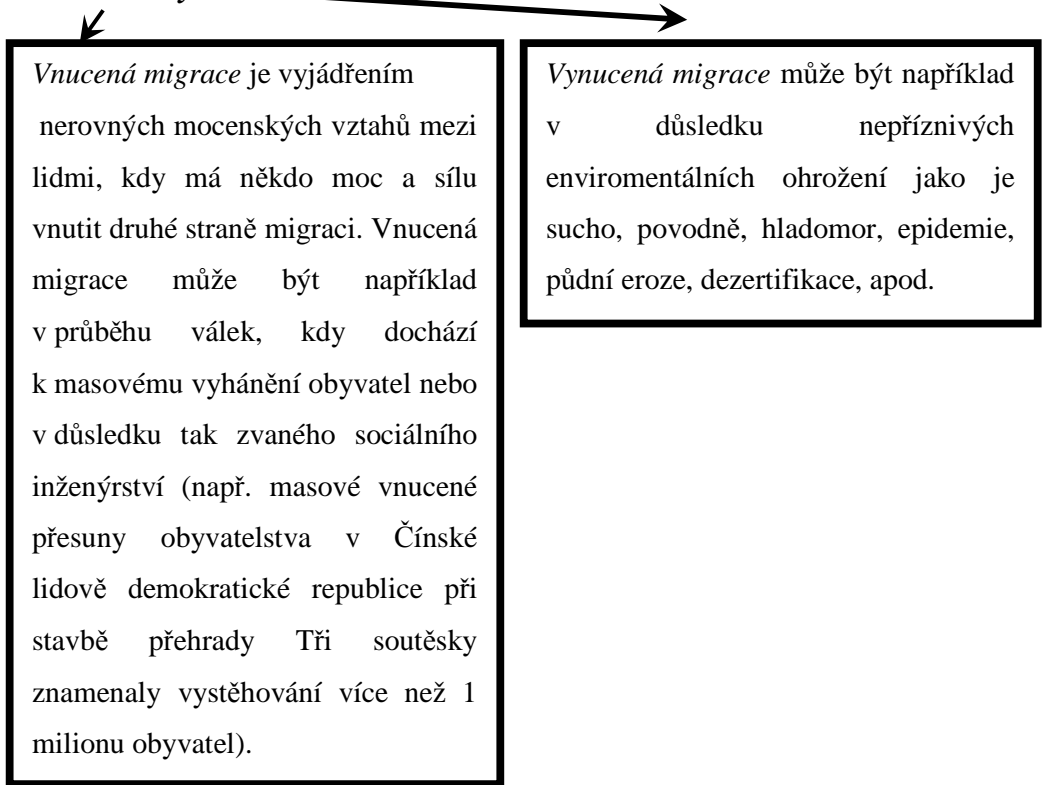
a) dobrovolná

- jedná – li se o akt vědomé, dobrovolné volby; zpravidla sem spadá pracovní migrace, migrace z důvodů sjednocení rodin, migrace za účelem studia, z důvodů osobního charakteru apod.

b) nedobrovolná

- jedná – li se o migraci, které předcházela akt nedobrovolného rozhodnutí migrovat; může se jednat o důvody politické, válečné, náboženské, environmentální, situaci představující ohrožení života, svobody a živobytí jednotlivce apod.

- v rámci nedobrovolné migrace podle síly lze potom dále diferencovat migraci na ***vnucenou a vynucenou.***

Vnucená migrace je vyjádřením nerovných mocenských vztahů mezi lidmi, kdy má někdo moc a sílu vnutit druhé straně migraci. Vnucená migrace může být například v průběhu válek, kdy dochází k masovému vyhánění obyvatel nebo v důsledku tak zvaného sociálního inženýrství (např. masové vnucené přesuny obyvatelstva v Čínské lidově demokratické republice při stavbě přehrady Tři soutěsky znamenaly vystěhování více než 1 milionu obyvatel).

Vynucená migrace může být například v důsledku nepříznivých environmentálních ohrožení jako je sucho, povodně, hladomor, epidemie, půdní eroze, dezertifikace, apod.

1.3 Příčiny migrace, aneb PUSH a PULL faktory

PUSH faktory	PULL faktory
ekonomická nestabilita, změna životních standardů, rychlý demografický růst, válečné, náboženské a národnostní střety, zhoršování kvality životního prostředí	politická stabilita, ekonomická prosperita, vysoká kvalita života, svoboda a možnost seberealizace

Na základě push a pull faktorů lze konstatovat, že převažující příčiny migrace se v dnešním světě spatřují jednak v rozdílech v bohatství mezi jednotlivými světadíly, dále v síle ekonomik jednotlivých států, jednak v úrovni ekonomického rozvoje a v neposlední řadě také v životní úrovni obyvatel. Při sledování procesu migrace nelze mít na zřeteli pouze ty jevy, které migraci vyvolávají, ale i ty jevy, které migraci umožňují nebo jí napomáhají. Z toho plyne, že svět byl, je, a dokonce v blízké budoucnosti bude konfrontován s pozitivními i negativními faktory zároveň, jež vycházejí z mezinárodní migrace a jež bezesporu představují jednu z globálních výzev lidstva¹¹.

Je zřejmé, že na současnou dynamiku mezinárodní migrace je třeba reagovat snahou využít co nejlépe její potenciál a zároveň minimalizovat její negativa. Jedním ze způsobů, jak efektivně omezovat záporné jevy migrace ve smyslu migrace nelegální, je kontrolovat a řídit její kroky pomocí programů migrace legální (Budilová, Hirt 2005: 48).

¹¹ Dostupné z: < <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/migrace.html> > [cit. 2010-04-19].

2. MIGRACE A VYBRANÉ GLOBÁLNÍ MIGRAČNÍ TRENDY

Podle údajů Mezinárodní organizace pro migraci IOM dnes 192 milionů lidí na celém světě žije mimo místo jejich narození, což představuje 3 % světové populace. Každá jedna osoba z 35 lidí na světě je tedy migrantem. Rozmístění mezinárodních migrantů je ale velmi nerovnoměrné. Polovina z této celosvětové migrační komunity se nachází v rozvinutých zemích, druhá polovina potom v zemích rozvojových, přičemž sedm nejbohatších zemí světa (Německo, Francie, Velká Británie, Itálie, Japonsko, Kanada a USA) má na svých územích asi jednu třetinu světové populace imigrantů.

Migrace se stala nedílnou součástí společností, v nichž žijeme, stala se nevyhnutelnou součástí sociálního a hospodářského života moderních států. Právě proto se migrace stala také jedním nejčastěji diskutovaným tématem 21. století. Debaty o ní jsou právem na místě.

Tvůrci politik a odborníci mají před sebou nesnadný úkol, a sice vypracovat komplexní pochopení multi-dimenzionálního fenoménu migrace s cílem ji účinně řídit¹². Právě komplexní a kooperativní přístup mezinárodního práva k migrační otázce, která zahrnuje migrační politiky a programy pro migraci a rozvoj, usnadnění migrace, regulaci migrace, nucenou nebo nelegální migraci, může úspěšně zvládnout problematiku migrace i úspěšné vykročení světa do 21. století.

Globalizační procesy za několik posledních desetiletí dokázaly sehrát významnou úlohu ve změně forem mezinárodní migrace, a tudíž také v přístupu mezinárodního práva k migrační otázce¹³. Obecně je možno sumarizovat, že základní změna tkví v posílení vlivu pull faktorů na stejnou rovinu jako jsou push faktory. Jinak řečeno, migrační proudy už nejsou vyvolávány pouze kombinací chudoby, demografických tlaků a dalšími push faktory, ale také pull faktory ve smyslu lákadel komfortu „západních“ zemí. Migranti tak mají možnost zvýšit si kvalitu života nejen v rovině ekonomické, ale také v rovině sociální a kulturní. Mezi migračními trendy, které mají spojitost s globálními procesy, jsou nejvíce zřetelné následující:

¹² Dostupné z: <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en>> [cit. 2009-04-04].

¹³ Dostupné z: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2187666>> [cit. 2009-04-19].

- demografické trendy,
- ekonomické rozdíly mezi rozvojovými a rozvinutými zeměmi,
- liberalizace obchodu vyžadující mobilnější pracovní sílu,
- komunikační sítě spojující všechny části světa,
- mezinárodní migrace – transnacionalismus.

Demografickými trendy jsou v podstatě myšleny demografické změny čili změny růstu světové populace mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi¹⁴. Tyto změny v populačním růstu ovlivňují mezinárodní migraci ve dvou směrech. První směr vychází z rozvojových zemí, které bojují s rychlým růstem populace společně s hospodářskými obtížemi, jež tlačí lidi stěhovat se z jejich stanoviště, stárnoucí populace a klesající tlak zemí akceptovat migranty z těchto zemí. Druhý směr vychází ze zemí rozvinutých, které bojují s dlouhodobě nízkou porodností a rychle stárnoucí populací.

Ekonomickou liberalizací je rozuměno prosazování liberální politiky pro pohyb pracovních sil, tedy obchodní a investiční klima mající trvalý vliv na příliv migrantů. Vyšší poptávka po pracovní síle ve vyspělých ekonomikách má za následek globální migraci pracovních sil v pohybu, neboť globální pracovní trh práce nabízí zaměstnavatelům možnost najmout migrující pracovníky v rámci strategie „minimalizace nákladů“. Pokud budou ekonomiky rozvinutých zemí pokračovat ve svém růstu, budou i nadále potřebovat více migrantů, především u těch prací, jaké místní obyvatelé nejsou ochotni zastávat - špinavé, těžké, ponižující a nebezpečné jako například uklízení odpadků, zametání ulic, práce ve stavebnictví, těžbě surovin, a podobné¹⁵ související se sezónními pracemi. Na druhou stranu v současnosti existuje problém nedostatku vysoce kvalifikovaných pracovníků v průmyslu a odvětví služeb - v technologických, vědeckých, manažerských a administrativních pozicích – proto na nich dochází ke zvyšování poptávky a mezinárodní spolupráce pro pohyb pracovních sil se soustředí zejména na získávání těchto vysoce kvalifikovaných pracovníků.

¹⁴ Současná roční míra růstu populace ve vyspělých zemích je nižší než 0,3 %, zatímco ve zbytku světa populace roste téměř 6krát rychleji. Dostupné z: <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en>> [cit. 2009-03- 31].

¹⁵Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/mezinarodni-migrace-a-rozvoj-ne-cekane-souvislosti_200_30.htm> [cit. 2009-03- 31].

Pokroky v komunikačních a dopravních technologiích, které umožňují propojení míst a lidí na celém světě, vedou ke vzniku „transnacionální migračních prostor“. Díky těmto technickým pokrokům přistěhovalci a jejich potomci mohou udržovat přeshraniční vazby s jejich původním domovem, a zároveň budovat nový domov, respektive začlenit se do sociálních institucí a sociálních sítí přijímajících společnosti. Tato skutečnost, označovaná jako transnacionalismus¹⁶, výrazným způsobem dynamizovala fenomén migrace. Výsledkem tohoto jevu, který rychle zapouští kořeny v mezinárodní politice a může ovlivnit budoucí vývoj lidské mobility, je rostoucí přijetí dvojího občanství nebo hlasovacího práva.

K těmto „tradičním“ migračním trendům se v současnosti řadí poměrně nově zkoumaný jev, jež má určitou spojitost s globálními procesy. Tímto jevem a současným trendem zároveň je vzrůstající počet žen v mezinárodních migračních tocích. Ženy dnes představují zhruba polovinu všech migrantů a zaujímají dominantní pozici, zejména v migračních tocích směřujících do ekonomicky rozvinutých zemí. Ženy vstupují na globální pracovní trh v mnohem větším počtu, stále častěji dokonce samy migrují a ve skutečnosti se stávají i hlavním živitelem rodiny, kterou opustily. Podle průzkumů se očekává, že tento migrační trend bude pokračovat, dokonce se očekává jeho zesílení, zvláště v důsledku zvyšující se poptávky v rozvinutých zemích po pracovní síle v zaměstnáních, která tradičně vykonávají právě ženy - domácí práce, ošetrovatelský a pečovatelský servis, úklid, zábavní obchod, oblast maloobchodu či zaměstnání v továrnách. Tento nový migrační trend přelomu třetího tisíciletí s sebou přináší jak pozitivní, tak negativní faktory. Pozitivní faktory jsou spatřovány hlavně ve vztahu k lepšímu a otevřenějšímu přístupu ke vzdělání, většímu uvědomění si svých práv a povinností, lepší možnosti najít si dobré zaměstnání a získat nové zkušenosti. Negativní faktory jsou spojovány především se ženami samotnými, neboť ženy

¹⁶ David Koslán ve svém článku *Transnacionalismus* říká, že „[...]migranti již nejsou pasivními subjekty, ale aktivními hráči volící mezi různými strategiemi a pohybující se mezi minimálně dvěma sociálními prostory, které utvářejí jejich vzorce jednání a myšlení. Přestěhování do cizí země tak neznamená vzdání se sociálních a kulturních kontaktů se zemí původu. Ty jsou udržovány prostřednictvím nejrůznějších transnacionálních sociálních sítí a praktik [...]“

Dostupné z: <http://www.evropskemesto.cz/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=494> [cit. 2009-03- 31].

patří mezi zranitelné skupiny, u nichž dochází k častějšímu porušování jejich základních lidských práv než u mužů¹⁷.

Obecně a velmi zjednodušeně lze na globální úrovni mezinárodní migraci charakterizovat jako tok obyvatelstva z „chudého Jihu na bohatý Sever“. Jde tedy o to, že bohaté země, zejména západoevropské a USA společně s dalšími tradičními imigračními zeměmi světa, přitahují migranty na svá území. Není těžké pochopit, proč se lidé z chudých částí světa stěhují do vyspělých a mnohem více prosperujících. Od počátku lidského bytí se lidé vždy pohybovali napříč světem s cílem zlepšit svou životní úroveň, získat lepší příležitost jak pro sebe sama, tak pro svou rodinu a děti, uniknout z války, hladomoru a chudoby. To je pravidlo, které vládne už od počátku věků migrace. Dnes v úvaze o migraci a současných trendech – moderní doprava a komunikace, ekonomická liberalizace, transnacionalismus - je toto pravidlo navíc umocněno daleko větší motivací. Z toho jednoznačně pro všechny země vyplývá otázka, jak regulovat a řídit tyto masivní migrační toky.

¹⁷ Dostupné z: < http://www.rozvojovka.cz/mezinarodni-migrace-a-rozvoj-ne-cekane-souvislosti_200_30.htm > [cit. 2009-03- 31].

2.1 Migrace v evropském kontextu

Evropa byla více než dvě století v první řadě kontinentem, odkud lidé emigrovali. Tato situace se však v posledních padesáti letech změnila a mnoho částí moderní Evropy se postupně stalo destinací a cílovou stanicí pro mezinárodní migranty, stejně jako pro žadatele o azyl. Evropa, hlavně státy Evropské unie se tak staly místem, kam lidé imigrují. Převládá směr migračních proudů z Jihu na Sever, z Východu na Západ, z chudších zemí do zemí vyspělejších. Díky změně migračních toků se nejdéle osídlený kontinent nijak neliší od měřítek a trendů světových. Mezinárodní současné migrační toky jsou zachyceny v PŘÍLOZE IV. Suma sumárum migrace v evropském prostoru konce 20. století a počátku 21. století se vyznačuje celosvětovými trendy, zároveň se však vyznačuje pozůstatky z dob dřívějších, a proto evropskou migraci lze spatřovat prostřednictvím čtyř hlavních forem.

2.1.1 Čtyři formy migrace v EU

Evropskou migraci podle jejího cíle můžeme z dnešního pohledu rozdělit na čtyři formy:

1. příchod rodinných příslušníků

Protože v 70. a 80. letech 20. století Evropa „nedůsledně“ přijímala statisíce imigrantů, kteří se na jejím území trvale usídlili, v následujících letech se musela potýkat s velkým počtem přichozích rodinných příslušníků, kteří se stali nejpočetnější imigrační formou (nastala tak podobná situace jako v USA). K této formě migrace se také řadí „sňatková migrace“¹⁸ a následně „porodní migrace“ (parafráze Bade, Klaus J. 2005: 376).

2. pracovní migrace z Východu na Západ

Pád východního bloku přinesl na počátku 90. let 20. století silnou vlnu imigrantů směřujících ze států východní Evropy do států západní Evropy, která se pro ně prostřednictvím „dobře placené práce“ po jejich „východní“ životní zkušenosti stala mnohem atraktivnějším místem k naplnění plnohodnotného života.

¹⁸ Evropan/-ka se za úplaty ožení/vdá za příslušníka jiné země, čímž si cizí příslušník zajistí občanství státu, kam přichází.

3. pracovní migrace v rámci kontinentu Evropa

Se silným rozvojem globalizace v 90. letech 20. století se evropský kontinent stal po pracovní stránce velice mobilní, zvláště po rozšíření Evropské unie o státy střední a východní Evropy v roce 2004.

4. azylová migrace

Přestože od počátku 90. let 20. století došlo ke zpřísnění azylové politiky a žádosti o azyl jsou uspokojovány v průměru u pouhých 2 % žadatelů z celkového počtu, azylová migrace dnes představuje veliký problém, neboť bez ohledu na udělení či neudělení azylu, zhruba 80 % žadatelů v regionu zůstává (Bade, Klaus J. 2005: 376).

V důsledku silné imigrační vlny v posledních několika letech se řada evropských zemí ocitla v pozici s kladným migračním saldem, to znamená, že více lidí vstoupilo na území státu, než ho opustilo.

Podle posledních údajů všechny země západní Evropy (EU-15¹⁹, Norsko a Švýcarsko) mají pozitivní saldo migrace stejně jako Kypr, Česká republika, Maďarsko, Malta, Slovinsko a Slovensko. Je velmi pravděpodobné, že dříve nebo později bude tato skutečnost platit i ve zbytku Evropy.

¹⁹ EU-15 zahrnuje státy: Rakousko, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko a Spojené království.

2.1.2 Evropa v číslech, aneb jak je to s „evropským obyvatelstvem“

Podle Eurostatu na začátku roku 2006 se celkový počet obyvatel západní a střední Evropy, Balkánu a Turecka pohyboval okolo 594 milionů²⁰. Evropská unie (EU-25)²¹ počítala 462 milionů obyvatel, z toho 389 milionu (84 %) byli občané nebo cizí (trvale bydlící) obyvatelé EU-15. Dalších 73 milionů tvořili občané nebo cizí obyvatelé zbylých států EU-25. Po posledním rozšíření Evropské unie o dva nové členské státy Bulharsko a Rumunsko, EU-27²² má dnes podle posledního šetření Eurostatu z počátku roku 2009²³ téměř 500 milionu obyvatel.

Pro představu o vízum žádá v Evropské unii ročně 12 – 15 milionů lidí. Co se týká žádostí o azyl, Evropa čelí každý rok téměř půl milionu žádostem. Nejvíce žádostí bývá podáváno ve Velké Británii a Německu, následuje Francie, Holandsko, Rakousko a země Skandinávie. Žadatelé o azyl přichází především ze států jako je Turecko, Afghánistán, ze států bývalé Jugoslávie, Čečenska, Ukrajiny, Alžírsko, Indie, Somálska a Iráku. Skutečnost je ale taková, že statut uprchlíka podle Ženevské konvence je v převážných případech zamítnut a je přiznán přibližně pouhým 2 % žadatelům z celkového počtu. Jednotlivé státy se však mezi sebou v procentech přiznaných statutů mohou značně lišit, z čehož potom vyplývá i přístup Evropy k žadatelům o azyl.

Podle odhadů Eurostatu se v roce 2006 přibližně 3,5 milionu osob usadilo v nové zemi EU-27 se statutem trvalého pobytu. Po poměrně rychlém růstu v roce 2003 se ve srovnání s rokem 2002 tento imigrační růst v posledních několika letech zpomalil. Obecně ale došlo ke zvýšení počtu všech migrantů. V roce 2006 byl počet přistěhovalců téměř o čtvrtinu vyšší než v roce 2002. Přestože roční průměrný nárůst v průběhu tohoto období byl více než 100 000 osob, v posledních třech letech se tento nárůst oproti předcházejícím letům zpomalil.

²⁰ Dostupné z: <<http://migrationinformation.org/charts/pop-table1-jun06.cfm>> [cit. 2009-06-31].

²¹ EU-25 zahrnuje státy: EU-15 plus deset nově přistoupičích členských států z roku 2004: Kypr, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko.

²² EU-27 zahrnuje státy: EU-25 plus dva nové členské státy, které přistoupičily v roce 2007: Bulharsko a Rumunsko.

²³ Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-QA-09-031/EN/KS-QA-09-031-EN.PDF> [cit. 2009-07-16].

Největší nárůst imigrace byl zaznamenán v Irsku a ve Španělsku. Imigrace v Irsku se v roce 2006 ve srovnání s rokem 2002 zdvojnásobila a ve Španělsku se objevilo v roce 2006 za tři čtvrtletí více imigrantů než v roce 2002. Zároveň Španělsko společně s Německem a Velkou Británií inkasovaly více než polovinu všech přicházejících migrantů do zemí EU-27²⁴. Tyto tři země společně „obdržely“ více než 2 miliony přistěhovalců (včetně návratů státních příslušníků). V absolutních číslech celkový počet přistěhovalců uvedených v národních registrech dosáhl více než 840 000 osob ve Španělsku, více než 660 000 osob v Německu, 530 000 osob ve Velké Británii²⁵. Zatímco drtivá většina migrantů se usadila v tak zvaných Big member states, rozsah imigrace byl větší pro menší země. Vývoj počtu imigrantů a počet imigrantů ve vybraných zemích ilustruje Graf č. 1: Vývoj počtu imigrantů v EU-27 (rok 2002–2006) a Tabulka č. 1: Počet imigrantů ve vybraných zemích EU/EHP a Švýcarska (rok 2006) v PŘÍLOZE V.

Z celkového počtu 3,5 milionů příchozích osob do zemí EU-27 v roce 2006 byli asi 3 miliony (86 %) cizinci²⁶. Více než polovina z nich, tj. v absolutních číslech více než 1,8 milionu, pocházela z nečlenských zemí EU. Zbytek (14 %) byli tuzemci, kteří se vraceli do své domovské země a řadí se do kategorie tzv. státních návratů²⁷.

Německo, Irsko, Lucembursko a Maďarsko v roce 2006 zaznamenali více migrantů z členských zemí EU, než z nečlenských. Naopak Dánsko, Finsko a Litva zaznamenali mezi migranty nejvíce tuzemců, kteří se vraceli do země svého původu.

Nejpočetnější skupinou migrantů ze zemí EU-27 byli Poláci a Rumuni - odhadovaný počet polských migrantů do jiných členských států EU je v absolutních číslech 290 000, u rumunských migrantů potom 230 000. S menšími počty za nimi následují Britové, Němci, Francouzi, Italové, Bulhaři, Slováci, Nizozemci a Portugalci, přičemž je třeba si uvědomit, že rozsáhlejší migrace Britů, Němců, Francouzů a Italů vyplývá z populační velikosti těchto států. Tato situace je znázorněna v Grafu č. 2: Členské státy EU, ze kterých přichází migranti do jiného státu EU-27 (rok 2006) v PŘÍLOZE V.

²⁴ Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-098/EN/KS-SF-08-098-EN.PDF> [cit. 2009-07-16].

²⁵ Počet migrantů označených na státních hranicích, jejichž pobyt trvá alespoň jeden rok.

²⁶ To znamená, že nebyli občany státu, do kterého se stěhovali.

²⁷ To znamená umožněný nebo nucený návrat osob do jejich země původu, obvykle organizovaný státní administrativou.

Na druhou stranu největší počet migrantů z nečlenských států EU byl zaznamenán mezi Maročany, v absolutních číslech se hovoří o téměř 140 000. Za nimi potom následují migranti z Ukrajiny a Číny, dále z Indie, Bolívie, Albánie, USA, Turecka, Brazílie a Ruska. Podrobněji ukazuje Graf č. 3: Nečlenské státy EU, ze kterých přichází migranti do jiného státu EU-27 (rok 2006) taktéž v PŘÍLOZE V.

Z celkového počtu migrujících Poláků se více jak polovina z nich usadila v Německu a velká část také ve Velké Británii. Pro Rumuny bylo nejvíce lákavou destinací Španělsko a Itálie. Zatímco pro Brity bylo atraktivní Španělsko, Němci, Italové a Francouzi neměli konkrétní preference a nejvíce se stěhovali do sousedních zemí.

Maročané nejčastěji mířili do Španělska a Belgie, ale líbivá pro ně byla i Itálie a Francie. Číňané jako cílovou destinaci volili nejčastěji Španělsko a Velkou Británii. Ukrajinci se usadili v několika členských státech EU, přičemž drtivá většina z nich (75 %) se usadila v České republice a Itálii, zbytek potom směřoval do pro ně vzdálenějšího Španělska nebo Portugalska. Oproti tomu Albánci se stěhovali hlavně do sousedních zemí, tedy Řecka a Itálie. Občané USA si oblíbili kromě Velké Británie také Německo. Mezi Turky se nejpopulárnější cílovou zemí stalo Německo a Rakousko, ale také Francie a Nizozemí. Rusové tvořili nejpočetnější migrační skupinu ve Finsku a Lotyšsku, za kterými následovalo Německo.

Všeobecně podle výsledků studie Eurostatu v roce 2006 migrovalo více mužů než žen. V případě Slovinska vyšplhal poměr mužů dokonce na 80 % (tj. až čtyřikrát více mužů než žen). Tato skutečnost vyplývá z velkého přílivu migrantů mužů ze zemí západního Balkánu. Na Slovensku a Litvě dominovali muži asi v 75 %. Větší příliv mužů než žen byl dále patrný v České republice, Rumunsku a Německu. Naopak v jižních státech EU – Malta, Kypr a Portugalsko – ve srovnání s ostatními státy byl zaznamenán v rámci migrace větší podíl žen (na Kypru bylo téměř dvakrát tolik žen co mužů). Výjimku představuje Nizozemí, kde podíl žen a mužů mezi imigranty byl vyrovnaný. Polovina všech imigrantů byla mladší 29 let, přičemž věk migrantů, kteří nebyli občany EU, byl nižší než těch, kteří byli občany EU-27. Nejvíce zastoupená věková skupina (více jak polovina všech migrantů) byla ve věku od 20 do 34 let, tedy pracovní síla v nejlepším produktivním věku. Děti do 15 let a osoby nad 50 let měli na celkové migraci dohromady podíl 23 %. Migranti důchodového věku starší 64 let představovali pouze několika málo procentní podíl. Blíže o této skutečnosti

vypovídá Graf č. 5: Imigranti do EU muži vs. Ženy (rok 2006) a Graf č. 6: Imigranti do EU podle věku (rok 2006) v PŘÍLOZE V.

2.2 Přístupy mezinárodního práva k migrační otázce – Migrační a azylová politika v evropském kontextu

„Imigrace je pro EU příležitost a výzva – pokud je vhodně řízena, znamená obohacení pro naše společnosti a hospodářství. V Evropě bez vnitřních hranic je třeba, aby členské státy a EU jednaly v rámci společné vize, jež je nezbytným předpokladem jak pro řízení legální migrace a integrace, tak i pro boj s nelegální imigrací, při současném prosazování obecně platných hodnot, jako jsou ochrana uprchlíků, respektování lidské důstojnosti a tolerance²⁸.“

Jacques Barrot, místopředseda Evropské komise zodpovědný za svobodu, spravedlnost a bezpečnost.

2.2.1 Společná politická vize

Protože Evropa byla v minulosti vždy spíše místem emigrace, otázka migrace a azylu na politické úrovni nepatřila mezi ty nejdůležitější. Nyní se ale Evropa se stala místem imigrace a mluví se o ní jako o pevnosti, do níž je čím dál tím těžší proniknout, neboť čelí silnému tlaku příchozích migrantů, především ze zemí chudého Jihu a Východu. Ještě v 50. letech minulého století Evropa otevírala brány své pevnosti a s radostí vítala nově příchozí migranty v rámci jakýchsi náborových vládních programů. Státy zvaly pracovníky z cizích zemí, protože jich samy měly na svém trhu práce nedostatek – např. EVWs program²⁹ ve Velké Británii, Gastarbeiter systém³⁰ v Německu a obdobné programy v Nizozemí, Francii, Švédsku, Lucembursku, Belgii a Švýcarsku. Nastolení komunistických režimů ve státech střední a východní Evropy přineslo v 60. letech 20. století do západních států řadu politických exulantů a uprchlíků. Později se zpřísnily hraniční kontroly, za nelegální zaměstnávání cizinců byly stanoveny vysoké

²⁸ Zdroj: Evropská komise. *Další rozvoj společné přistěhovalecké a azylové politiky v Evropě* [online]. Publikováno dne 17. června 2008 [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/0808948_cs.htm>

²⁹ European volunteer worker program neboli program evropských dobrovolných pracovníků je původně studie příčin a následků světové války týkající se žen z pobaltských států, později se v podstatě stal projektem a součástí systému náboru žen a mužů do britské ekonomiky (vyplnění pracovních míst v britském prostředí po určité době).

³⁰ Gastarbeiter systém je jednoduše řečeno program „hostujících dělníků“ (migrujících pracovníků) v 60. a 70. letech 20. století jako součást formálního legálního vládního programu.

sankce a platila vízová povinnost. Azylová a migrační politika evropských zemí se přesto stávala součástí evropských politických debat teprve až od konce 80. let a postupem času se stala mnohem více omezující, respektive restriktivní, než tomu bylo dříve. Jinak řečeno současný evropský stav lze charakterizovat uzavíráním se navenek a otevíráním se dovnitř s viditelnou snahou o liberalizaci pohybu osob v rámci EU, ale zároveň zpřísňujících se hraničních kontrol vzhledem k vnějším státům EU s úmyslem zabránit nežádoucí imigraci ze zemí třetího světa (parafráze Bade, K., J. 2005: 358–360).

Migrační a azylová politika evropských zemí v současnosti představuje hlavní téma politických debat a hraje klíčovou roli zájmu národních politik i Evropské unie, která upozorňuje na potřebu společného komplexního přístupu k tomuto fenoménu. Ačkoli téměř všechny evropské státy čelí stejným migračním trendům a problémům s nimi spojenými, imigrační politika patří mezi ty, v níž se národní státy nerady zbavují kompetencí ve prospěch celku Evropské unie, neboť ji považují za důležitý element vlastní suverenity. I přesto jednotlivé národní politiky směřují k jednotné evropské legislativě, která řeší především otázky azylu, nelegální migrace, spolupráce s tranzitními zeměmi a státy třetího světa, ale také integrace.

Migrační politika se tak nezaměřuje pouze na potírání nelegálních forem migrace a jejich negativních důsledků (obchod s lidmi, převaděčství, nucené práce), ale také napomáhá využít přínosy, které nabízí migrace legální. Dobře řízená legální, především pracovní, migrace totiž působí ve prospěch jak třetích zemí (pro účely jejich rozvoje), tak i EU (za účelem flexibilního uspokojování aktuálního nedostatku vlastních pracovníků v určitých odvětvích, vyrovnávání se s nepříznivým demografickým vývojem a následně posílení hospodářského růstu a konkurenceschopnosti EU). Tento koncept globálního přístupu k migraci je postaven na základní myšlence spolupráce a dialogu se třetími zeměmi³¹.

„Nedílnou součástí migrační politiky je politika zaměřená na integraci přistěhovalců do společnosti členských států“³². Protože základ úspěšné integrace je položen ve vzájemném pochopení různých kultur, EU za tímto účelem rozvíjí

³¹ Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obecne-k-agendam-eu.aspx>> [cit. 2009-07-08].

³² Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR. *Obecně k agendám EU* [online]. [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obecne-k-agendam-eu.aspx>>

mezikulturní dialog, který má přispět k boji proti rasismu a xenofobii. Na jednu stranu integrační aktivity spadají hlavně do kompetencí samotných členských států, na druhou stranu jednotlivé národní integrační přístupy jsou v zájmu pozornosti celé EU, která usiluje o jejich koordinaci, neboť neúspěch jednoho členského státu při realizaci integrační politiky může různými způsoby negativně dopadat na ostatní členské státy³³.

„V oblasti mezinárodní ochrany (azylu a tzv. doplňkové ochrany) sleduje EU cíl vytvořit do roku 2010 společný evropský azylový systém. Doposud byly na úrovni EU přijaty minimální standardy a v současnosti probíhají práce na vytvoření společné procedury pro udělování mezinárodní ochrany a jednotného postavení pro ty, jimž byla tato ochrana udělena. Využívání společné procedury v praxi by mělo vést k potlačení zneužívání rozdílů mezi národními azylovými systémy a zajistit poskytování stejné ochrany všem žadatelům v rámci EU³⁴.“

Cílem Evropské unie je, aby se migrační a azylová politika postupně stala součástí „společných politik“, kdy členské státy delegují své pravomoci na orgány Evropského společenství. I přestože na cestě k vytvoření finální migrační a azylové politiky EU bylo dosaženo významného pokroku, současná situace na tomto poli stále vykazuje značné mezery, zvláště přetrvávající rozdíly v legislativě a praxi jednotlivých členských států. Prozatím si každý stát rozhoduje o pravidlech svých azylových a migračních politik ve velké míře sám, i když zároveň musí respektovat některá opatření EU (např. limitní délky přechodných období).

³³ Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obecne-k-agendam-eu.aspx>> [cit. 2009-07-08].

³⁴ Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR. *Obecně k agendám EU* [online]. [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obecne-k-agendam-eu.aspx>>

2.2.2 Historie legislativního vývoje migrační a azylové politiky EU

Tato kapitola nastiňuje vývoj společných evropských postupů, které se týkají regulace azylu a migrace neboli boje proti ilegální migraci, obchodování s lidmi v EU, potírání nelegální ekonomicky motivované migrace státních příslušníků třetích zemích a vytváření nástrojů, jež mají „nalákat“ potřebné pracovníky. Tato část textu se soustředí jednak na interní politiky EU a fakt, že s rozvojem globálního přístupu k migraci je třeba klást větší důraz na partnerství se třetími zeměmi, a jednak na potřebu zahrnout migrační problematiku také do politik externích.

Ačkoli problémy migrace a azylu dnes na půdě EU vyžadují vypracování společného řešení v podobě společné politiky EU, vážné diskuse o ní se objevují až v několika posledních letech.

Migrační politika je jednou z nejdynamičtějších oblastí politik v rámci EU. Vývoj, který prodělala od svých počátků v 70. a 80. letech 20. století po dnešní dny, je převratný stejně jako vývoj společné evropské měny. Tento proces nedošel zatím svého vrcholu, ačkoli k němu bezesporu směřuje, a vyznačuje se jistou nerovnoměrností (Barša a Baršová 2005: 156). Původně byla migrační a azylová politika – založená výhradně na základních principech *Ženevské úmluvy*³⁵ (1951) jako základního pramenu mezinárodního humanitárního práva - obsažena pouze v kapitole 7 hlavy *II Schengenské prováděcí úmluvy (1985 a 1990)*³⁶, to znamená, že existovala mimo právní rámec ES. Poprvé byla migrační a azylová politika institucionalizována *Maastrichtskou smlouvou* (1992) jako společná unijní politika *třetího pilíře* na mezivládní bázi. Skutečnou zásadní legislativní změnu představovala až *Amsterodamská smlouva* (1997), která tuto problematiku začlenila do nové hlavy IV Smlouvy ES, tedy do prvního pilíře³⁷. První nejdůležitější kroky směrem ke společné migrační a azylové politice EU byly učiněny o dva roky později na summitu Evropské rady ve

³⁵ Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ženevské_úmluvy_na_ochranu_obětí_války>[cit. 2009-07-08].

³⁶ Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=156&typ=r&levelid=EU_257.HTM> [cit. 2009-07-08].

³⁷ To znamená, že došlo k přenosu části národní suverenity jednotlivých členských států na orgány Evropského společenství.

finském Tampere (1999), jehož výsledkem byl *Haagský program* (2004) – pětiletý plán s cílem vytvořit prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti v Evropské unii³⁸.

Přestože problematika i historie migrační a azylové politiky na úrovni EU představuje složitý komplexní proces, nejdůležitější legislativní kroky lze shrnout do několika základních bodů³⁹:

- *Schengenská dohoda* (1985 a 1990) – Odstraňuje policejní kontroly na vnitřních hranicích a zajišťuje volný přeshraniční pohyb pro její signatáře.
- *Dublinká úmluva nebo Dublin I* (1990) - Úmluva o určení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl předložené v jednom z členských států.
- *Maastrichtská dohoda* (1992) – Zakotvuje oblast azylu a migrace jako součást III. pilíře, tedy jako součást oblasti justice a vnitra.
- *Amsterodamská smlouva* (1997) – Přesunuje otázky azylu a migrace z III. do I. pilíře, tedy do komunitárního práva. Tento přesun s sebou přináší změnu v rozhodovacích procesech – hlasování kvalifikovanou většinou (nikoli jednohlasně).
- *Zasedání Evropské Rady v Tampere* (1999) - Všeobecný program v oblasti svobody, bezpečnosti a spravedlnosti v EU, který využívá všech možností Amsterodamské smlouvy. Jinak řečeno jde o všeobecný program v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí.
- *Dublin II* (2003) – Doplnuje úmluvu Dublin I (1990) s cílem prozkoumat všechny žádosti kvalitně a bez zbytečného prodlužování, čímž se zabrání předávání uprchlíků mezi jednotlivými státy a zamezí se tak situaci, jakou je podávání žádosti o azyl v dalších zemích poté, co byla žádost v jednom státě již zamítnuta.
- *Niceské smlouvy* (2003) - Zakotvují kromě jiného institucionální změny, posílení rozhodování na základě kvalifikované většiny, novou úpravu úzké spolupráce a změny v soudnictví v důsledku dalšího rozšíření EU o nové členské státy.

³⁸ Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/azylov-a-imigran-politika>> [cit. 2009-07-08].

³⁹ Níže uvedené informace v podobě hrubého přehledu jsem čerpala ze zdroje: Kusz, Agnieszka M. *Migrační a azylová politika* [online]. Migration4media.net. 2007 [cit. 2009-09-10]. Dostupné z: <<http://www.migration4media.net/node/12>>

- **Haagský program** (2004) – Je v zásadě koncepční návaznost a výsledek všeobecného programu ze zasedání Evropské Rady v Tampere (1999) v oblasti posilování svobody, bezpečnosti a spravedlnosti v EU. Soustřeďuje na zavádění jednotných procedur pro poskytování statusu uprchlíka a subsidiární ochrany, zároveň se věnuje ochraně vnějších hranic a stanovuje obecné priority a politické cíle v oblasti vnitřní bezpečnosti EU na období let 2005-2009.

V červnu 2008 Evropská komise vydala dva dokumenty, jež představují směr budoucí společné migrační a azylové politiky: „**Společná přistěhovalecká politika pro Evropu: zásady, opatření a prostředky**“ a plán politiky „**Azyl – integrovaný přístup k ochraně v celé EU**“. Tyto dokumenty rozdělené do skupin podle tří hlavních aspektů politiky EU: prosperita, solidarita a bezpečnost, v deseti bodech tvoří základ společné imigrační politiky. Obě sdělení se zabývají prvky Haagského programu vzhledem k problematice přistěhovalectví a azylu, navíc plán politiky pro azyl se specializuje na osnovu druhé fáze společného evropského azylového systému. V průběhu roku 2009 byly začleněny do nového pětiletého programu v oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti nazvaného jako Post-haagský program⁴⁰.

- **Post-haagský program** (2009) – Navazuje na Haagský program (2004), soustřeďuje se na obecně platné priority s politickými cíli v oblasti vnitřní bezpečnosti EU v období let 2010-2014 a současně reflektuje problémy v oblasti justice a vnitřních věcí, rozšíření EU na 27 členských států, popřípadě vstup Lisabonské smlouvy v platnost.

Samozřejmě, že celá legislativa migrační a azylové politiky je mnohem rozsáhlejší a zahrnuje celou řadu dalších společných regulací dotýkajících se hlavně: omezování nelegální migrace, pravidel legálního pobytu na území členských států EU (slučování rodin, studijní pobyty, pracovní povolení, statut cizinců s dlouhodobým pobytem), pravidel udělování víz, spolupráce stanovující standardy a metody kontroly na vnějších hranicích, zrušení kontroly osob, které překračují vnitřní hranice signatářů Schengenské dohody, sjednocení kritérií a mechanismů v oblasti poskytování azylu, a nakonec také oblasti pracovní migrace.

⁴⁰ Blíže o těchto dokumentech viz. <http://ec.europa.eu>.

V nedávné minulosti probíhaly největší diskuse kolem ratifikace evropské ústavy „*Lisabonské smlouvy*“⁴¹, jejíž součástí je i Listina základních práv občanů EU. Ratifikace se stala velice ožehavým tématem nejen uvnitř politik samotných, ale také vně mezi širokou veřejností, nicméně 1. prosince 2009 vzešla konečně v platnost.

2.2.3 Realizace společné migrační a azylové politiky: nástroje a instituce EU

Pro realizaci společné migrační a azylové politiky Evropská unie disponuje několika prostředky a nástroji, které jsou v rukou jednotlivých evropských institucí⁴². Jedním ze základních nástrojů je *vízová politika*, která je zařazena do hlavy IV Smlouvy ES (čl. 62 an.), a zároveň je obsažena v kapitole 3 hlavy II Schengenské prováděcí úmluvy. Schengenská prováděcí úmluva však nestanovuje, kteří cizinci ze třetích zemí mají vízovou povinnost. Tato povinnost je upravena v rámci společné vízové politiky nařízením ES (např. nařízení Rady č. 539/2001/ES)⁴³, na jejichž základě jsou stanoveny seznamy zemí, jejichž občané jsou povinni mít vstupní víza, a seznamy těch zemí, jejichž občané jsou od této povinnosti osvobozeni.

K jiným nástrojům a institucím dále patří⁴⁴:

- *Schengen Information System (SIS)* – Bezpečnostní databázový systém, kterým disponují státy řídící se tzv. „*Schengenským acquis*“⁴⁵ (obecně státy Schengenské smlouvy) v souvislosti se zabezpečením hranic. Je základním prvkem tzv. *schengenského prostoru*⁴⁶, obsahuje společnou databázi cizinců a žadatelů o azyl s cílem poskytovat informace o podezřelých osobách, ztracených nebo odcizených věcech⁴⁷.
- *Visa Information System (VIS)* – Podobně jako *SIS* se jedná o systém databáze otisků prstů a obličejů, který zahrnuje všechny žadatele o vstupní

⁴¹ Blíže viz http://europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm.

⁴² V institucionální struktuře EU primární roli tvoří „trojúhelník“ Evropská komise - Rada EU - Evropský parlament, který doplňuje Evropský soudní dvůr. Blíže viz <http://www.euroskop.cz/76/sekce/institute-eu/>.

⁴³ Dostupné z :<http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=156&typ=r&levelid=eu_330.htm>[cit. 2009-09-10].

⁴⁴ Níže uvedené informace v podobě hrubého přehledu jsem čerpala ze zdroje: Kusz, Agnieszka M. *Migrační a azylová politika* [online]. Migration4media.net. 2007 [cit. 2009-09-10]. Dostupné z: <<http://www.migration4media.net/node/12>>

⁴⁵ Viz Terminologický slovník - Základní pojmy vztahující se k evropským záležitostem v PŘÍLOZE III.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Dostupné z: <<http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=0&submenu=133&loc=140>> [cit. 2009-09-10]. Blíže o SIS viz <http://knihovna.nkp.cz/knihovna62/hradilo.htm>.

vízum do zemí Schengenu a který si klade cíl předcházet podávání žádostí o vízum ve více než jednom členském státě, zlepšit ověřování dokladů, harmonizaci procedur i boj proti terorismu.

- *EURODAC* – Elektronická databáze (společná všem členským státům) otisků prstů žadatelů o azyl a určitých kategorií cizinců, včetně nelegálních migrantů s cílem jejich identifikace.
- *CIREFI* – Centrum pro informace, diskusi a výměnu údajů v rámci problematiky překračování hranic a přistěhovalectví legálního a nelegálního, včetně problematiky převaděčských skupin či odhalování padělaných dokladů.
- *CIREA* – Centrum pro informace, diskusi a výměnu poznatků o azylu.
- *EURASIL* - Síť EU pro žadatele o azyl zřízená v návaznosti na stávající centrum CIREA. Udržuje a zesiluje „pracovní vztahy“ mezi organizacemi zabývající se migrací a azylem s cílem dosáhnout větší konvergence mezi členskými státy EU v oblasti azylu, včetně zkvalitnění výměny informací a zkušeností s azylovou situací v zemích původu a tranzitu.

Dnešní politické diskuse Evropské unie týkající se prostředků a nástrojů, které regulují migrační a azylovou politiku, zahrnují hlavně systém tak zvaných modrých karet, které by měly platit pro celou unii, dále vybudování center Evropské unie zprostředkovávající legální práci ve třetích zemích a vybudování středisek pro žadatele o azyl vně unie.

2.2.4 Historie legislativního vývoje migrační a azylové politiky z hlediska činnosti nevládních organizací a mezinárodních dokumentů

V utváření migrační a azylové politiky svou významnou roli hrají také mezinárodní organizace jako je IOM, UNHCR, UN a další národní centra na podporu migrace a azylu a jejich politik. Tyto společnosti nemohou samy o sobě tuto politiku vytvářet, ale významně se na ní podílejí ve smyslu přijímání některých zákonných opatření, práv a povinností, nebo přispívají k urychlení budování této komplexní politiky. Stejně jako vládní instituce i ony mají své vlastní nástroje regulující migraci a azyl, přičemž jejich prostředky se zaměřují spíše na praktický každodenní život migrantů a azylantů.

Vlivem globalizace migrační vztahy daleko přesahují rámec daného státu, a proto původní právní základ politiky vycházející z přesvědčení, že každý stát má pravomoc regulovat všechny druhy vztahů, které vznikly na jeho území prostřednictvím řádných orgánů, se změnil. Díky změnám v rovině lidské mysli o představě státu a utváření jeho politiky se kromě státní vládní politiky, která podléhá v posledních letech harmonizaci po evropsko-unijním vzoru, objevila i politika mezinárodních dokumentů, k níž výrazně přispívají právě výše zmíněné mezinárodní migrační orgány a fóra. Jedná se o následující dokumenty:

- Úmluva o právním postavení uprchlíků (Ženevská úmluva - 1951)⁴⁸,
- Protokol o právním postavení uprchlíků (Newyorský protokol - 1967)⁴⁹,
- Evropská sociální charta (pod záštitou Rady Evropy – 1961)⁵⁰,
- Evropská úmluva o právním postavení migrujících pracovníků (pod záštitou Rady Evropy – 1977)⁵¹,
- Úmluva o migraci za zaměstnáním (1949 IOL)⁵²,

⁴⁸ Convention relating to the Status of Refugees. Ratifikována 141 zeměmi světa. Blíže viz <http://untreaty.un.org/cod/avl/ha/prsr/prsr.html>.

⁴⁹ Protocol relating to the Status of Refugees. Ratifikován 139 zeměmi světa. Ibid.

⁵⁰ European Social Charter. Ratifikována 42 zeměmi (všemi tehdy 42 členskými zeměmi Rady Evropy s výjimkou Švýcarska). Reevidována a podepsána dalšími státy roku 1999 (včetně Švýcarska). Blíže viz http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/Presentation/PresentationIndex_en.asp.

⁵¹ European Convention on the Legal Status of Migrant Workers. Blíže viz http://www.coe.int/t/dg3/migration/Documentation/Default_conv_en.asp.

⁵² Convention concerning Migration for Employment. Blíže viz <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C097>.

- Úmluva o zneužití při migraci a prosazování rovných příležitostí a rovného zacházení s migrujícími pracovníky (1975 IOL)⁵³,
- Mezinárodní úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin (UNHCR 1990)⁵⁴,
- Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště s ženami a dětmi (doplnění Úmluvy UN proti Organizovanému zločinu 2000)⁵⁵,

Kromě těchto a jiných konvencí týkající se migrantů, platí další řada úmluv UN o ochraně základních lidských práv obecně, která se vztahují nejen na státní občany, ale také na legálně pobývajících cizince. Mezi nejdůležitější potom patří:

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (UN 1966)⁵⁶,
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (UN 1966)⁵⁷,
- Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (UN 1966)⁵⁸,
- Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem diskriminace na ženách (UN 1979)⁵⁹
- Úmluva o právech dítěte (UN 1989)⁶⁰ (Kicinger a Saczuk 2004: 4-8).

⁵³ Convention concerning Migrations in Abusive Conditions and the Promotion of Equality of Opportunity and Treatment of Migrant Workers. Blíže viz <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C143>.

⁵⁴ International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. Blíže viz <http://www2.ohchr.org/english/law/cmw.htm>.

⁵⁵ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children. Blíže viz <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?docid=3b00f55b0>.

⁵⁶ International Covenant on Civil and Political Rights. Blíže viz <http://www2.ohchr.org/english/law/ccpr.htm>.

⁵⁷ International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. Blíže viz <http://www2.ohchr.org/english/law/cescr.htm>.

⁵⁸ International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination. Blíže viz <http://www.hri.org/docs/ICERD66.html>.

⁵⁹ International Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. Blíže viz <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>.

⁶⁰ Convention on the Rights of the Child. Blíže viz <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

3. PŘÍPAD SLOVINSKA

Současná migrační problematika má bezesporu globalizační charakter, ale zároveň platí, že se vždy odehrává na nějakém určitém místě (na území nějakého státu), a proto má i svá specifika, která jsou právě daná tamním prostředím. Existují vždy určité trendy typické pro určitý stát v závislosti na jeho geografické poloze, národnostním složení, státním uspořádání, vládním složení, kulturní tradici, ale také atmosféře, která v něm panuje. V tomto ohledu je potom třeba rozpoznat skutečnou situaci, perspektivy a vývoj migrace jako takové (příchod, cirkulace, usídlení), migrační a azylové politiky (regulace, kontrola migrace na základě legislativních ustanovení) jednak v celém kontextu, jednak v jednotlivých státech.

Slovinsko - na první pohled ne typicky migrační a multikulturní stát s krátkou historií a malým územím - je jeden z nástupnických států bývalé Jugoslávie. Vždy když dojde k rozdělení společného státu a utváření nových národních států, otevírají se otázky především národní a sociální. Otázky nového uspořádání státu, politiky, hospodářství, společnosti a občanství, a tudíž otázky spjaté s problematikou migrace. Slovinsko se s migrační skutečností muselo vypořádat během poměrně krátké doby. Zdálo by se proto, že uvedené trendy ve slovinském případě – tedy v průběhu migračních procesů a utváření politiky – nehrály důležitou roli. Opak je však pravdou, a pro pochopení celé migrační problematiky je třeba je vysvětlit.

Že situace nebyla zdaleka tak jednoduchá a zahrnuje celou řadu faktorů, shrnuje následující kapitola. Vystihuje vývoj, příčiny a problémy migrace ve Slovinsku na pozadí zákonů, dokumentů a prostředků, které vláda v průběhu několika posledních let již přijala, nebo se je teprve chystá přijímat s hlavním cílem posunout přistěhovaleckou politiku o krok vpřed ve smyslu využít pozitivního potenciálu a zamezit problémům, jež bylo nutné řešit ještě v nedávné minulosti. Jak již bylo naznačeno v úvodu, tato kapitola je v podstatě jakousi zповědí o proměnách politicko-právního institucionálního rámce Republiky Slovinsko v oblasti migrační otázky na pozadí geograficko-kulturně-historickém.

3.1 Úvodní slovo o Slovinsku – základní charakteristika

Slovinsko (*slovin.* Slovenija), oficiálně **Republika Slovinsko** (*slovin.* Republika Slovenija), bývalá republika jugoslávské federace, se rozkládá na Balkánském poloostrově a velikostně patří k nejmenším státům v Evropě vůbec. Pro snazší představu geograficko-demografické charakteristiky, včetně státního zřízení a mezinárodní identifikace slouží níže uvedená tabulka.

Tabulka: Základní charakteristika Slovinské republiky

Geografie	
Hlavní město	Lublaň / Ljubljana
Rozloha	20 253 km ² (150. na světě)
Nejvyšší bod	Triglav (2 864 m n. m.)
Časové pásmo	+1 (stejně jako v ČR)
Obyvatelstvo	
Počet obyvatel	2 054 119 (předpověď na rok 2010)
Jazyk	slovinština, srbochorvatština, v občinách s národnostními menšinami italština a maďarština
Náboženství	72 % římsko-katolické, ateisté, minority muslimů a ortodoxních křesťanů
Státní útvar	
Státní zřízení	Republika, unitární stát
Vznik	vyhlášena 25. června 1991, uznána 8. října 1991 (nezávislost na Jugoslávii)
Prezident	Danilo Türk (od 22.12.2007)
Předseda vlády / vládnoucí strana	Borut Pahor (od 21.11.2008)
Měna	Euro (EUR)
Člen EU	od 01.05.2004

Zdroj: Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády České republiky. Slovinsko. *Základní informace* [online] [cit. 2009-04-21]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/443/sekce/zakladni-informace/>>

Slovinsko, malý alpský stát ve střední Evropě, vzniklo roku 1991 jako jeden z nástupnických států bývalé Jugoslávie. Slovinské úspěchy posledních několika let jsou pozoruhodné a není třeba upozorňovat, že svět se pro Slovinsko v poslední dekádě dramaticky změnil. Od svého vzniku se tento stát významně zapojil do evropského života, patří mezi nejvíce rozvinuté přechodové ekonomiky v centrální a východní Evropě⁶¹ a stal se členem řady evropských organizací a institucí, včetně OSN, EU a NATO. Přestože Slovinsko se úspěšně otevírá Evropě a světu, zároveň usiluje o zachování národní identity.

Vytvoření nové republiky nebylo jednoduchým krokem, ale komplexním procesem zahrnující celou řadu dílčích postupů a změn. Hlavní změny proběhly v oblasti hospodářství a státního zřízení a lze je shrnout do třech následujících bodů:

1. změna hospodářství socialistického na tržní,
2. změna hospodářství regionálního na národní,
3. změna státního uspořádání federativní republiky bývalé Jugoslávie na nezávislou Republiku Slovinsko a člena EU.

Při utváření nezávislého státu si Slovinsko potřebovalo dobít a získat mezinárodní uznání a etablovat se jako jeden z právoplatných „hráčů“ na světové a evropské scéně. Proto jeden z prvních důležitých cílů pro Slovinsko byl vstup do významných mezinárodních organizací a aliancí⁶². Je třeba mít na paměti, že Slovinsko vždy patřilo do evropské kultury, bylo součástí Evropy a bylo důležitou evropskou etnickou křižovatkou. Jeho „znovuzačlenění“ do Evropy konce 20. století proto proběhlo zcela liberálně demokratickým přijetím. Navíc skutečnost, že Slovinsko jako ostatní evropské vyspělé

⁶¹ Slovinsko může být vzorem úspěšné transformace komunistického hospodářství. Jaroslav Polák v Britských listech v říjnu 2007 sumarizoval výsledky slovinské ekonomiky a hospodářství, které mluvily zcela jasně. „[...] Vysoké zdanění vůbec neovlivňuje hospodářský růst, ten je za rok 1996 přes 5 % a v prvním čtvrtletí r. 2007 dokonce 7,2 %. Nezaměstnanost za r. 2006 srovnatelná s ČR a daleko nižší než např. na Slovensku – 6,6 %. Co je zdaleka nejdůležitější, je stabilita vládní fiskální politiky. Za rok 2006 deficit veřejných financí činil 1,2 % HDP a v roce 2007 se předpokládá, že se sníží na 0,6 % HDP a bude v celku činit 24,1 % HDP – jedny z nejlepších čísel v rámci EU. V roce 2007 Slovinsko úspěšně přijalo Euro a tato transformace je pokládána za vzorovou. Síla hospodářství je rovněž úctyhodná: 15 167,- euro na hlavu (pozn. nikoliv v přepočtu na paritu kupní síly). Životní úroveň je z postkomunistických zemí nejvyšší (z toho je vyňata bývalá NDR), průměrná čistá mzda je 822,- euro. Problém srovnání cenové hladiny s západní Evropou neexistuje – cenová hladina je prakticky shodná např. s rakouskou. Slovinská transformace šla cestou „tvrdého tolaru“. [...] Výdaje na vědu a výzkum činí 1,49 % HDP, na školství 6.6 %, pouze 12 % obyvatel žije pod hranicí bída (v EU průměr 16 %). [...]“ Dostupné z: <<http://www.blisty.cz/art/36603.html>> [cit. 2009-08-08].

⁶² Parafráze dostupné z: <http://www.slovenia.si/slovenia_in_the_world/> [cit. 2009-08-08].

demokratické státy hájí v mezinárodních vztazích mírové řešení konfliktů, silnější spolupráci, víru a respekt k základním lidským právům, pomohla snadnému návratu do Evropy, stejně jako jeho dobré vztahy se sousedícími státy: Rakouskem, Itálií, Maďarskem a Chorvatskem, s nimiž udržuje otevřené a přátelské vztahy⁶³.

Na otázku, zda udržuje podobné vztahy také k ostatním státům a jejich občanům – přistěhovalcům - a jaká pro ně stanovuje práva a povinnosti odpovídá „nová“ migrační a azylová politika státu, která odráží situaci, stav a trendy migračních toků na slovinském a evropském území v určité (hlavně nedávné a současné) době.

Slovinsko je z hlediska jeho obyvatelstva pověstné jako země s nízkou mobilitou (pokud jde o srovnání s ostatními státy). Slovinci se údajně jen těžko rozhodují změnit místo svého bydliště, zejména pokud jde o daleké vzdálenosti. Zároveň obecné veřejné mínění téměř poloviny Slovinců nese názor, že etnické rozmanitosti obohacují národní kultury, a proto jsou vůči nově přicházejícím vstřícní. Je toto obecné povědomí založené na pravdě či nikoli? Jaký je skutečný obraz pohybu obyvatel na území Slovinska a jaký má vliv na utváření migrační a azylové politiky? Zasahuje do této politiky společenství Evropské unie, jímž je Slovinsko od roku 2004 členem? Jaké jsou vlastně příčiny a důsledky těchto pohybů pro Slovinsko? Na některé tyto otázky mohou pomoci odpovědět události z doby minulé, neboť současná situace má vždy stopy v minulosti, na zbylé potom události nedávné a současné.

⁶³ Zvláštní vztahy z hlediska kulturně-historického jsou věnovány Italům a Maďarům, resp. italské a maďarské národní menšině, jímž byl ve Slovinsku přiznán statut „etnických skupin“, včetně speciální romské etnické komunity. Ti jako historické menšiny mají zajištěnou plnou právní ochranu, jak práv a povinností individuálních tak kolektivních.

3.2 Reflexe transformace a pohled do minulosti Slovinska

Přestože Slovinsko je již 18 let nezávislým státem, pro mnohé je stále „novým státem na světové mapě“. Slovinský vývoj od procesu utváření nového státu, přes transformaci až po připojení se k Evropské unii je více než bohatý. Jako nový stát urazil kus cesty, a proto si zaslouží nemalou pozornost alespoň ty důležité události, které zásadně změnilly jeho tvář během procesu transformace - úspěchy, problémy a změny, socio-ekonomické a politické aspekty, hlavně politiky migrační a azylové.

3.2.1 První zmínky a trocha historie

Přestože historický vývoj slovinského státu je dlouhý, sami Slovinci nikdy neměli až do roku 1991 dost sil a příležitost vytvořit samostatný stát. Teprve až společensko-politické okolnosti spjaté s rozpadem socialistického bloku a zvyšující se nespokojenost občanů koncem 80. let minulého století daly slovinskému národu konečně možnost a odhodlání vybudovat nezávislý úspěšný stát, jakým je Slovinsko dnes.

Ačkoli první zmínky o výskytu lidské kultury podle nejruznějších archeologických nálezů na území dnešního Slovinska se datují daleko do doby ledové, kamenné a bronzové, mnohem důležitější zpráva spadá do doby 4. století před naším letopočtem. Na slovinské území se totiž nastěhovali Keltové, kteří zde založili první stát s pravděpodobným názvem Norické království⁶⁴.

Místní legenda slovinské státnosti se obrací do 7. století, kdy na severu dnešního Slovinska bylo utvořeno nezávislé slovanské knížectví nazvané Karantánie. Na počátku 8. století (roku 745) se ale slovinský prostor dostal do rukou franckého krále Karla Velikého a území se stalo součástí Franské říše⁶⁵, později součástí Habsburské monarchie (až do roku 1918). V této několik staletí trávající závislosti a podřízenosti se jako kapka

⁶⁴ Norické království neboli federace třinácti kmenů dala na tomto území pod římským vlivem o necelých 200 let později vznik dnes pro Slovinsko významným městům (Emona – dnešní Lublaň, Celeia – dnešní Celje, Poetovionia – dnešní Ptuj). Od 4. století se vliv a význam Římské říše na území dnešního Slovinska snižoval a v následujícím období docházelo k nastěhovávání italského etnika a původního porománštěného obyvatelstva, čímž se pozvolna utvářely základy slovinského státu. Slovanští předci dnešních Slovinců se usadili na místě, které dnes známe jako Slovinsko. Parafraze dostupné z: <http://slovinsko.orbion.cz/historie/#strucna_historie> [cit. 2009-07-08].

⁶⁵ I přes svrchovanost Franků až do roku 1414 byla sice zachována volba korutanských vojvodů, obřad ve vlastním slovanském jazyce, ale i tak Slované pozvolna ztrácejí svou nezávislost.

naděje na vymanění z cizích vlivů chápe období obrozeneckého procesu obecně známé jako Národní obrození⁶⁶ přelomu 18. a 19. století.

Po 1. světové válce, respektive po rozpadu Rakouska-Uherska dne 29. října 1918, se Slovinsko připojilo k Chorvatsku a Srbsku. 1. prosince téhož roku se Slovinsko stalo součástí Království Srbů, Chorvatů a Slovinců - 3. října 1929 přejmenováno na Království Jugoslávie - vyznačující se značnou politickou nestabilitou⁶⁷.

Během 2. světové války bylo území dnešního Slovinska okupováno fašistickou Itálií a Německem⁶⁸. Na konci 2. světové války bylo Slovinsko znovuzачleněno do obnovené Jugoslávie. Dne 2. prosince 1945 vznikla v rámci federalizované socialistické Jugoslávie Lidová republika Slovinsko – přejmenovaná 7. července 1963 na Socialistickou republiku Slovinsko. Slovinsko bylo již po roce 1945 nejrozvinutější částí a průmyslovou základnou celé Jugoslávie, takže celá léta doplácelo na chudší části. 23. prosince 1990 se 88 % Slovinců v referendu rozhodlo pro nezávislost své země a 25. června 1991 byla oficiálně vyhlášena nezávislost Slovinska. V říjnu téhož roku již byla země uznána všemi mezinárodními společenstvími⁶⁹.

Napřič všemi historickými událostmi a podmaněním silnějším autoritám si Slovinsko udrželo svůj vlastní jazyk a kulturu, včetně homogenní populace. Tyto faktory jsou klíčové pro udržení národní identity, socio-politickou soudržnost a v neposlední řadě jsou povzbuzující k odhodlání za boj pro svobodu a nezávislost.

⁶⁶ Proces Národního obrození neboli „vzkříšení národa“ mělo za cíl posílit národní sebevědomí, bojovat za nezávislost a vymanění z cizích vlivů. V tomto období slovinská inteligence přichází na pražském Slovanském sjezdu s prvním politickým programem jednotného Slovinska (Slovenija zedinena) a již roku 1860 se formují první politické platformy, z nichž zanedlouho vznikají politické strany.

⁶⁷ V té době se vystřídalo na dvacet různých vlád.

⁶⁸ Politická delegace Jugoslávie Hitlerovi nepřítakávala a naopak zvolila cestu odporu pod vedením komunistické strany a Josipem Brozem Titem, pozdějším prezidentem poválečné Jugoslávie, a osvobodili sami na 90 % svého území. Díky tomu se u nich neprojevila přílišná závislost na bývalém SSSR a neuzavření se před Západem – bylo jím dokonce podporováno a doba socialismu pro Jugoslávii znamenala určitý hospodářský rozvoj. Zároveň ale nelze Jugoslávii hodnotit jako zemi demokratickou.

⁶⁹ Parafráze dostupná z: <http://slovinsko.orbion.cz/historie/#strucna_historie> [cit. 2009-07-08].

3.2.2 Od vyhlášení nezávislosti

„*Nocoj so dovoljene sanje. Jutri je nov dan*⁷⁰.“

(*Dnes je dovoleno snít, zítra přijde nový den.*)

Milan Kučan, prezident Slovinské republiky 1992-2002,

(o nezávislosti Slovinska, 25. 6. 1991).

Před vyhlášením nezávislosti roku 1991 bylo Slovinsko součástí socialistického systému, bývalé jugoslávské federace. Na konci 80. let 20. století začaly probíhat transformační reformy⁷¹, které skončily pádem „balkánské“ federace, vznikem a postupným rozvojem unitární Republiky Slovinsko a dalších států (Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko, Černá Hora a Makedonie). Slovinská transformace představuje období trvající několik let a v zásadě může být rozdělena do dvou období:

1. uskutečnění formace nového nezávislého státu,
2. proces připojení k Evropské unii.

Slovinské reformační procesy jsou založeny na dvou různých oblastech politik. První oblast se vztahuje k politikám zaměřených na makroekonomickou stabilizaci, vnitřní a vnější liberalizaci. Druhá oblast se vztahuje k politikám zaměřených na strukturální a institucionální reformy, budování institucí, reformy podnikového sektoru, finančního sektoru, veřejného vybavení, důchodové a daňové systémy, sociální systém a veřejnou administrativu. Slovinské reformní procesy byly ve srovnání s ostatními státy

⁷⁰ Zdroj: MMC RTV SLO/STA. *Simbolična polnoletnost slovenske države. 18 let od razglasitve samostojnosti* [online]. Publikováno dne 25. června 2009 [cit. 2009-08-23]. Dostupné z: <<http://www.rtvlo.si/slovenija/simbolicna-slovenske-drzave/206109>>

⁷¹ „[...] Transformační reformy neboli transformace od diktatury nebo autoritářského režimu k demokracii, nachází na evropském kontinentu živnou půdu zejména v oblasti střední a východní Evropy. To znamená, že zahrnuje širokou škálu zemí pobaltských, přes Polsko, Českou republiku, Slovenskou republiku, Rumunsko až po jih Evropy – tedy státy bývalé Jugoslávie, včetně současného Slovinska. Tyto země se po dlouhé etapě komunistické vlády pokoušely o vytvoření demokracie. Tento proces přeměny bývá nazýván jako transformace. Jinak řečeno přeměnu všech sfér týkající se státního systému. Přestože existuje určitá teorie transformačních procesů, je nutné si uvědomit, že nejen samotné fáze transformace se vzájemně liší jedna od druhé, ale tento proces také probíhá v každé zemi jinak intenzivně a s rozdílnou úspěšností. Roli zde hrají různé faktory. R. Dahl zmiňuje korelaci mezi ekonomickým růstem a demokracií, výhodou jsou významní emigranti v ekonomicky vyspělých a politicky vlivných zemích. Svou pozitivní roli hraje i etnická homogenita země [...]“. Dostupné z: <<http://www.e-polis.cz/komparace/127-transformace-politickeho-systemu-ve-slovinsku.html>> [cit. 2009-07-08].

centrální a východní Evropy mnohem těžší a probíhaly spíše formou vyjednávání, než-li bouřlivých revolučních změn. Strategie těchto procesů byla konceptualizována v několika klíčových dokumentech, přičemž z hlediska transformačního procesu a politického dopadu jako nejdůležitější byl dokument *Strategie Republiky Slovinsko o přistoupení k Evropské unii: Hospodářské a sociální části*⁷² přijatý v lednu 1998 (Mrak 2004: 21).

Transformace jako změna všech sfér státního systému je určována především přeměnou sféry ekonomické a politické. V případě Slovinska sice probíhající ekonomická transformace zaostávala za politickou, nicméně tato mezera byla vyplněna, dokonce urychlena vystoupením Slovinska z bývalé Jugoslávie a jeho osamostatněním, které zahrnuje dva hlavní fakty. První tvrdí, že komunistický systém není možné reformovat, ale lze jej transformovat po vzoru západních demokracií. Druhý vypovídá o nutnosti nové definice postavení Slovinska v rámci jugoslávské federace. K těmto faktům je třeba připojit požadavek zavádění demokratických změn – zřízení systému parlamentní demokracie, uplatnění švédského ekonomického modelu, svobodnou soutěž politických stran (parafráze Hořánková, K: 2006).

Počátky transformace politického systému byly pod vlivem relativně malého okruhu intelektuálů, ten se však časem rozrostl na široké publikum a objevily se první pozitivní výsledky. „*Základ pro vznik moderní demokratické a politické plurality byl položen již v roce 1989, kdy byla z republikové ústavy odstraněna vedoucí úloha komunistické strany*“⁷³ (Bernik a kol. 1996: 25). Transformace ve smyslu demokratizace Republiky Slovinsko byla ulehčena etnickou homogenitou společností. Po prvních parlamentních a prezidentských volbách v roce 1992 se vláda snažila provádět zásadní reformy společenské a ekonomické (parafráze Hořánková, K: 2006). Poté, co byly odstraněny hlavní vnější politické problémy, těžiště politických konfliktů se přesunulo k vnitřním problémům, zejména k řešení otázky ekonomické transformace. Důležitým bodem i nadále zůstával proces utváření demokratického spektra politických stran.

⁷² Blíže viz Mrak M., Potočnik J., Rojec M. *Strategy of the Republic of Slovenia for Accession to the EU: Economic and Social Part*. Ljubljana: Institute of Macroeconomic Analysis and Development, 1998.

⁷³ Slovinská komunistická strana byla do té doby nejsilnější politickou stranou v zemi. Po prvních svobodných parlamentních volbách v roce 1990 komunistická strana vyšla jako strana opoziční, „*zatímco strany vyrostlé z podhoubí politického nonkonformismu vytvořily vládnoucí koalici*“ (Bernik a kol. 1996: 25).

Transformace politického a ekonomického systému ve Slovinsku nebyla doprovázena ani širokou anomíí, ani prosazováním tradičních hodnot, ale měla charakter většinové podpory ze strany slovinské populace, která se dokázala úspěšně adaptovat a navíc byla schopna nový systém i aktivně podporovat. Částečně k tomu přispěl i pomalý průběh institucionálních změn, který poskytl dostatek času pro vytvoření prodemokratických postojů (Bernik a kol. 1996: 34). Demokratické a liberální principy se proto ve slovinské společnosti prozatím zakotvují bez výrazných problémů, o čemž svědčí především ta skutečnost, že Slovinsko si získalo významné postavení v mezinárodních vztazích, EU a NATO, je právoplatným hráčem v procesu utváření mezinárodní evropské politiky, dokonce získalo předsednické křeslo v eurozóně na první polovinu roku 2008, a získalo si status suverénního samostatného státu. Výsledky slovinského úsilí lze tudíž hodnotit pozitivně.

3.3 Slovinsko a migrace

Výše zmíněný historický kulturně-geografický a socio-politický pohled na slovinský stát je důležitý a potřebný, nejen protože poskytuje lepší orientaci v celé migrační problematice Slovinska, ale hlavně protože tato problematika v zásadě z tohoto širokého kontextu vyrůstá. Výhodná poloha v severozápadní části bývalé Jugoslávie, dobrá hospodářská úroveň a hlavně národnostní struktura – téměř 90 % obyvatel původních Slovinců⁷⁴, jejichž etnické hranice se kryly s hranicemi politickými – umožnilo slovinské oddělení od Jugoslávie poměrně klidnou neproblematickou cestou a získání si mezinárodní uznání bez typických „jugoslávských“ problémů⁷⁵ (Fňoukal a Šrubař 2008: 153). Od post-socialistické společnosti a nového národního státu, procesu transformace, se Slovinsko stalo moderním státem, který je součástí Evropy, jejích organizací a překonává staré národní modely. Stále platí, že 25. červen je pro Slovinsko jeden z nejvýznamnějších dnů v roce. Je oslavován jako den státnosti, neboť tohoto dne roku 1991 byla vyhlášena nezávislost. Nezávislost znamená zásadní zlom ve všech sférách společenského, ekonomického a politického vývoje. Začal proces otevírání se Evropě, který představuje utváření evropské politiky. Stejně tak jako v ostatních zemích střední a východní Evropy, v rámci přípravy na členství v EU byl toto hlavní slovinský politický cíl. Ještě předtím, aby se hranice Slovinska mohly definitivně Evropě otevřít, bylo třeba vytvořit rámec vnitrostátní politiky, včetně migrační a azylové.

3.3.1 Migrační a azylová politika

Bez kontextů ve věci migrace by se mnohým mohla při pohledu na slovinský stát zrodit jakási jednoduchá představa klidného migračně nezátíženého státu. Ve skutečnosti opak je pravdou a metaforicky řečeno se Slovinsko nachází uprostřed křižovatky mezinárodních migračních toků. Slovinsko jako nejsilnější hospodářská oblast bývalé společné federace se totiž stalo lákadlem pro mnoho osob pocházejících z jiných částí

⁷⁴ Tato etnická homogenita byla brána v úvahu při tvoření nové ústavy či zákonů vztahující se k otázce občanství. Výjimku pouze představovala existence určitých „historických komunit“ (Italové, Maďaři, Romové) žijící na slovinském území, jímž byl přisouzen status „etnických skupin“ a jímž byla dána specifická práva a povinnosti.

⁷⁵ Na druhou stranu nelze opomenout fakt, že Slovinsko je stále součástí balkánské Evropy a tamní stav se odráží, resp. odrážel třeba i nepřímo ve všech sférách života státu – jeho politiky a společnosti.

tehdejší Jugoslávie, a navíc je odrazem jugoslávského stavu politických konfliktů, válek a ničení, z čehož jednoznačně plyne příchod mnoha cizinců. Nelze tedy ignorovat skutečnost, že Slovinko je stále – ačkoli krajní – součástí světa Balkánu, pro který je migrační tok typický. Slovinsko v tomto světě představuje tranzitní zemi, přes kterou se uskutečňovaly pohyby z Východu na Západ, stejně jako pohyby ze zemí třetího světa. Z tohoto důvodu je zdánlivá úvaha o méně důležité pozici migrační a azylové politiky zcela zavržena.

3.3.1.1 Vytváření a vývoj migrační a azylové politiky ve Slovinsku

Vytváření a následující vývoj přistěhovalecké politiky se začal odehrávat v posledním desetiletí 20. století (respektive roku 1991) v jasné souvislosti procesu vyhlášení nezávislosti Slovinska. Většina právních předpisů byla však sepsána až později, především na počátku nového tisíciletí. Významný vliv na vytváření této politiky mělo totiž zapojení státu do evropských integračních procesů, které obsahují otázku perspektivy a dalších možností post-socialistických zemí. Tato otázka perspektivy podle kritérií EU zahrnuje oblast řešení migrace jako výchozí bod a cíl.

Jinými slovy je celá legislativa těsně spjata se silným vlivem Evropské unie. Členství v Evropské unii je nejen inspirací, ale hlavně požadavkem harmonizovat vnitrostátní právní předpisy ve všech oblastech, včetně oblasti cizích právních předpisů (parafráze Zavrtnik Zimic, S. 2003: 50, 67). Migrační politika na národní úrovni se proto od vstupu státu do Evropské unie rozvíjí stejně, jako se rozvíjí migrační politika na úrovni unijní, a přijaté předpisy v této oblasti jsou tudíž převážně v souladu s evropskými směrnici. Harmonizace těchto politik na obou úrovních v konečném důsledku znamená, že národní politiky nemusí nutně odrážet jen skutečné lokální potřeby, ale také potřeby jiných členských států EU.

Problematika současné migrační a azylové politiky není zdánlivě tak přímočará, ačkoli se zdá, že na „bitevním poli“ jsou pouze dva protihráči - na jedné straně Evropská unie a na straně druhé národní vláda. Do tohoto pole kontroly migrace, zvláště do oblasti respektování lidských práv a plnění humanitárních zásad, vstupují navíc další hráči - různé další organizace jako věc udržování veřejného pořádku.

Ve věci politické je určující typologické vymezení migrace na legální a nelegální⁷⁶. V oblasti legální migrace - z důvodu veřejného pořádku, bezpečnosti a zabezpečení mezinárodního práva a vztahů - jsou stanoveny přesné podmínky pro získání víza, povolení k pobytu, práci nebo nabití občanství Republiky Slovinsko. V oblasti nelegální migrace je podpořeno posílení účinného postupu dobrovolného a nuceného návratu. I přes značný rozvoj integračních politik, integrace existuje spíše jako právní možnost a volně definované závazky státu vůči migrantům. To znamená, že v praxi se mnohdy migranti potýkají s vyloučením a diskriminací ze strany místních obyvatel, zejména zaměstnavatelů. Slovinská vláda si proto v současnosti jako primární cíl určila rozvoj migrační politiky ve smyslu zvýšit důraz na integraci majority a minority migrantů a snížit nelegální migraci.

3.3.1.2 Politické instituce a organizace v rámci migrační politiky Slovinska

Nejdůležitější funkce v organizaci migrační a azylové politiky ve Slovinsku téměř plně spadají do kompetencí Ministerstva vnitra, s výjimkou oblasti práce, které leží v rukou Ministerstva práce, rodiny a sociálních věcí.

Ministerstvo vnitra⁷⁷ je příslušný orgán pro harmonizaci migrační a azylové politiky ve Slovinsku. Ministerstvo vnitra se diferencuje na tři Ředitelství, rozdělené na jednotlivé sektory, které se dále dělí na Odbory s různými kompetencemi. V oblasti migrace a azylu je nejdůležitější Ředitelství pro migraci a integraci (*Direktorat za migracije in integracijo*), které je odpovědné za migraci, mezinárodní ochranu a integraci uprchlíků a cizinců. Blíže určuje trendy a přijímá příslušná opatření. Dále Ředitelství pro správní vnitra (*Direktorat za upravne notranje zadeve*), které se dále člení na jednotlivé sektory⁷⁸ s různými pravomocemi podle jednotlivých polí v oblasti migrace a azylu.

⁷⁶ Pro pojmy legální a nelegální migrace oficiálně neexistují obecně platné definice. Např. IOM definuje nelegální migraci jako „pohyb, který se uskutečňuje mimo regulatorní normy vysílajících, tranzitních a přijímacích zemí“. Ve smyslu nelegální migrace z perspektivy cílových zemí hovoří dále o nelegálním vstupu, pobytu nebo práce v zemi, což znamená, že migrant nemá platné právní povolení nebo jiné potřebné dokumenty, které jsou požadovány imigračními předpisy týkající se vstupu, pobytu a práce. (Barša a Baršová 2005: 10). Proto vymezení migrace pro účely této práce je chápáno v nejširším slova smyslu.

⁷⁷ Ministrstvo za notranje zadeve. Blíže viz <http://www.mnz.gov.si/en/>.

⁷⁸ Blíže viz http://www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/pdf/ORG._MNZ_1.3.2009_ang.pdf.

Ministerstvo Práce, rodiny a sociálních věcí⁷⁹ je odpovědné za osoby, které získají povolení pro trvalý pobyt, neboť tyto osoby automaticky dostávají určitá sociální ochranná práva a výhody jako například nárok na sociální podporu, přídavky na děti a podobně.

Ostatní ministerstva mají v oblasti migrační politiky pouze některé specifické pravomoci, a sice ty které spadají do jejich pracovních oborů. Proto například Ministerstvo školství a sportu⁸⁰ je odpovědné za otázky týkající se azylu, migrace a vzdělávání. Ministerstvo kultury⁸¹ je odpovědné v oblasti integrace ve smyslu kulturní, historické a právně-ústavních záležitostech. Ministerstvo zdravotnictví⁸² zase poskytuje finanční prostředky na zdravotní péči uprchlíků a osob s podpůrnou ochranou. Dalším významným politickým subjektem v oblasti migrace je bezpochyby policie, za kterou odpovídá Ministerstvo vnitra.

3.3.1.3 Legislativní rámec migrační a azylové politiky ve Slovinsku

Migrační otázku ve Slovinsku za prvé upravuje nejvyšší právní dokument státu, kterým je Ústava Republiky Slovinsko⁸³, jejímž prostřednictvím jsou chráněna lidská práva. Druhá kapitola Ústavy zahrnuje oblast migrace a azylu. V jednotlivých člancích Ústavy jsou potom uvedeny práva a povinnosti vztahující se k cizincům, a to v souladu s mezinárodními dohodami.

Ústava jako právní základ určuje další vývoj migrační politiky, včetně hlavních řídicích dokumentů v oblasti migrace a azylu ve Slovinsku. Těmito dokumenty, které lze zároveň označit jako evropské - v tom smyslu, že obsahují tendence EU o cizích právních předpisech - jsou: Cizinecký zákon (*Zakon o tujcich*) a Azylový zákon – (*Zakon o azilu*⁸⁴). Společně se Zákonem o dočasném útočišti, Zákonem o zaměstnávání cizích

⁷⁹ Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Blíže viz <http://www.mddsz.gov.si/en/>.

⁸⁰ Ministrstvo za šolstvo in šport. Blíže viz <http://www.mss.gov.si>.

⁸¹ Ministrstvo za kulturo. Blíže viz <http://www.mk.gov.si/>.

⁸² Ministrstvo za zdravje RS. Blíže viz <http://www.mz.gov.si/en/>.

⁸³ Ústava Slovenskej republiky, č. 460/1992 Zb. Text blíže viz <http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1013>.

⁸⁴ Azylový zákon prošel legislativní změnou, respektive byl nahrazen Zákonem o mezinárodní ochraně (ZMZ) „Uradnim listom RS, št. 111/2007 z dne 5. 12. 2007“, dále novelizován, ale v zásadě se stejně jako Azylový zákon vztahuje k žadatelům o mezinárodní ochranu. Jeho základním posláním jsou práva a povinnosti žadatelů o mezinárodní ochranu a postup pro získání této ochrany. Kromě toho zákon obsahuje kapitulu o občanech třetích zemí a občanech bez občanství, kteří splňují kritéria pro přiznání statusu

státních příslušníků bývá tento soubor zákonů nazýván jako tak zvaný „*Klíč zákonů v oblasti migrace ve Slovinsku*“. Ke „klíči zákonů“ se přičítají některé další neméně důležité dokumenty patřící do oblasti sociálního státu (vzdělávání a sociální zabezpečení), některá ustanovení týkající se integrace přistěhovalců a readmisní dohody regulace „nežádoucí“ migrace (Zavratnik Zimic 2003: 50).

Cizinecký zákon⁸⁵ je zastřešující akt v oblasti migrační politiky. Stanovuje podmínky a způsoby vstupu, pobytu a odjezdu cizince ve Slovinsku. Dále:

- určuje podmínky vydávání víz,
- rozhoduje o dočasném a trvalém povolení k pobytu,
- uvádí kompetence jednotlivých právních subjektů, postupy a pravidla zpracování a uchování osobních údajů, zjištění totožnosti cizince,
- zahrnuje kapitolu o integraci cizinců,
- obsahuje specializované kapitoly o cestovních dokladech, dokumentech, registraci k pobytu a na závěr zvláštní kapitolu o vstupu a pobytu občanů členských států EU a jejich rodinných příslušníků.

V širokém slova smyslu představuje Cizinecký zákon hlavní akt regulace, zejména ekonomické migrace ve Slovinsku. Práva a povinnosti z něho vyplývající se nevztahují na žadatele o mezinárodní ochranu a na osoby s dočasnou ochranou⁸⁶. Dokument navíc kromě výše zmíněných priorit migrační politiky stanovuje i maximální kvóty pro vstup pracovníků do země a vymezuje podmínky, za kterých se toto povolení vydává⁸⁷. Důležité je, že na základě principů volného pohybu osob, zboží, služeb a

uprchlíka. Část zákona upravuje postup při zastavení nebo odnětí mezinárodní ochrany a obsahuje kapitolu o dokumentech i vedení evidence. Stejně jako v rámci Cizineckého zákona i zde zákon hovoří o tom, že vláda určuje roční kvóty. Viz níže, event. <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2007111&stevilka=5504>.

⁸⁵Původní znění zákona je dáno „Uradnim listom RS, št. 61/99 z dne 30. 7. 1999“. V souvislosti s demokratizačním a liberalizačním procesem, příprav státní na členství v EU, samotným vstupem do EU je text zákona novelizován a upravován směrem k harmonizaci evropských politik, resp. výše zmíněné společné evropské politické vize kladoucí si cíl vytvořit společnou migrační a azylovou politiku EU, tudíž respektuje evropské mezinárodní smlouvy, dokumenty a programy. Poslední změna je dodatek „Uradni list RS, št. 41/09 z dne 1. 6. 2009“. Blíže viz http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_ZAKO1479.html.

⁸⁶Výjimku tvoří případy osob, které jsou oprávněny získat výsady a imunitu na základě mezinárodního práva. K žadatelům o mezinárodní ochranu se vztahuje Mezinárodní zákon o ochraně (*Zakon o mednarodni zaščiti – ZMZ*). Viz předcházející poznámka (76).

⁸⁷Čl. 5 a čl. 32 „Uradniho listu RS, št. 64/2009 z dne 10. 8. 2009“ Cizineckého zákona specifikuje charakter kvót blíže. Jednoduše řečeno z něho vyplývá, že vláda určuje kvóty pro pracovní povolení, které mohou být vydány v běžném roku. Přitom je třeba vzít v úvahu podmínky na trhu práce a potřeby

kapitálu v rámci EU mají občané členských států zvláštní postavení a podmínky vyplývající z tohoto zákona pro ně neplatí - s výjimkou některých zvláštních ustanovení – (Zavratnik Zimic 2003: 52, 57). Aktualizačním prvkem Cizineckého zákona je povinnost slovinského parlamentu každé dva roky vést diskusi o otázkách migrace a následně vydat nová usnesení o přistěhovalecké politice. Tradičně je samotný způsob provádění jednotlivých částí zákona dále upraven v podobě konkrétních prováděcích aktů (vyhlášek, pokynů, předpisů a dalších rozhodnutí).

Azylový zákon (Zazil)⁸⁸ definuje azylové řízení a proces rozhodování, zda žadateli o azyl přiznat či nepřiznat statut uprchlíka. To znamená, že klasifikuje podmínky pro osoby přijíždějící z některých cizích zemí, které se nachází v situaci válčení nebo ve kterých dochází k masovému porušování lidských práv. Azylový zákon vznikl jako reakce na situaci, která nastala ve Slovinsku v roce 1992, kdy země zaznamenala obrovský příchod uprchlíků z Chorvatska a Bosny a Hercegoviny⁸⁹, na jejichž „domácí půdě“ probíhala krutá válečná ničení a boje⁹⁰. Podobně jako v Cizineckém zákonu je i zde stanoven přesný počet osob, kterým může být azyl udělen. Podle textu zákona osoby, které získaly azyl a které jsou obecně charakterizovány jako uprchlíci získávají následující práva:

- právo k pobytu v ubytovacím středisku,
- právo na poskytování péče v souladu se státními kapacitami,
- právo na zdravotní péči, vzdělání, příležitostné práce.

pracovních oblastí, což může pomoci cizincům, kteří mají povolení k pobytu ve Slovinsku. Podmínkou ale je, že „počet vydaných pracovních povolení za rok nemůže přestoupit přes 5 % z ekonomicky aktivního obyvatelstva ve Slovinsku.“

⁸⁸ Text zákona byl přijat „Uradnim listom št. 61/1999 z dne 30. 7. 1999“ jako dočasný zákon na základě masového příchodu osob z Bosny a Hercegoviny („váleční uprchlíci“ – blíže viz kap. 3.3.3 Dopad migračních toků na legislativní rámec přistěhovalecké politiky a slovinskou společnost, aneb migrace ve čtyřech momentech po roce 1991). Během následujících několika let se připojily k tomuto dočasnému azylovému zákonu změny a dodatky, přičemž jedna z nejdůležitějších změn náleží k 12. červenci 2002, kdy byl přijat Azylový zákon, který stanovuje, že dočasní uprchlíci mohou získat povolení k trvalému pobytu, a to bez ohledu na ustanovení Cizineckého zákona. Této příležitosti využilo na 3 tis. dočasných uprchlíků, čímž si zajistili právně a oficiálně trvalý pobyt ve Slovinsku. Poslední aktualizace je dána „Uradnim listom RS, št. 111/2008 z dne 25. 11. 2008. Blíže viz http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r07/predpis_ZAKO1437.html.

⁸⁹ Podle údajů Červeného kříže odhady příchozích osob na slovinské území v roce 1992 čítají na 70 tis., přičemž většině uprchlíků se po skončení války v Chorvatsku a Bosně a Hercegovině podařilo vrátit do země svého původu.

⁹⁰ Blíže o problematice nucené migrace kap. 3.3.3 Dopad migračních toků na legislativní rámec přistěhovalecké politiky a slovinskou společnost, aneb migrace ve čtyřech momentech po roce 1991.

V současném okamžiku expanze společné azylové politiky EU právní úprava slovinské azylové legislativy je usměřňována azylovou legislativou ostatních členských států EU (Zavratnik Zimic 2003: 51).

Zákon o dočasném útočišti (ZZZat)⁹¹ už ze samotného názvu vypovídá o svém charakteru. Upravuje podmínky, pravidla pomoci a péče pro osoby na kratší dobu, respektive na dobu krizovou a „záchranou“. Dále uvádí práva a povinnosti pro osoby s přechodným pobytem - jejich kulturní, ekonomické a sociální interakce - jakožto i sociálně-právní postavení uprchlíků ze zemí bývalé Jugoslávie, kteří se podle tohoto zákona rovnají cizinci s povolením k trvalému pobytu EU (Zavratnik Zimic 2003: 51).

Zákon o zaměstnávání cizích státních příslušníků (ZZDT)⁹² je klíčovým nástrojem upravující migraci ekonomickou, respektive pracovní. Stanovuje podmínky, které musí být plněny v případě zaměstnávání cizinců ve Slovinsku. Hlavním předmětem zákona jsou následující činnosti:

- stanovení priorit a zákazů práce a zaměstnání,
- definice pracovního povolení (uvádí postup k získání pracovního povolení, příslušné kompetentní orgány, jímž je svěřena pravomoc v procesu rozhodování o této činnosti, jednotlivé druhy pracovního povolení),
- přeshraniční spolupráce a poskytování služeb zahraničních subjektů s domácími i cizími pracovníky,
- otázka vzdělávání cizinců,
- sezónní práce cizinců, agenturní zaměstnávání cizinců,
- smluvní služby cizinců na základě pracovního povolení, smluvní služby zahraničních umělců, odborníků, veletržní služby, služby v souvislosti dodání zboží a další,
- stanovení podmínek registrace pro cizince, kontrolní činnosti,
- administrativní a správní poplatky,

⁹¹ Text zákona „Uradni list RS, št. 20/1997 z dne 10. 4. 1997“ a jeho následné rekonstrukce blíže viz http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_ZAKO481.html.

⁹² Původní text zákona „Uradni list RS, št. 66/2000 z dne 26. 7. 2000“ stejně jako předcházející dokumenty podléhá novelizačním úpravám. Po roce 2004, kdy Slovinsko vstoupilo do EU, v rámci harmonizace a plnění zásady volného pohybu osob a kapitálu tyto změny navazují na vzor evropských legislativ. Poslední aktualizace je dána „Uradnim listom RS, št. 76/2007 z dne 24. 8. 2007“. Blíže viz http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_ZAKO1623.html.

- trestní činnost cizinců (Zavratnik Zimic 2003: 52).

Zákon zahrnuje široké spektrum práv a povinností vztahující se k problematice pracovní migrace. Toto široké spektrum bezesporu odráží ohnisko problému, kterým je pracovní povolení. Zákon definuje základní druhy: osobní pracovní povolení⁹³, pracovní povolení k zaměstnání⁹⁴ a pracovní povolení k práci⁹⁵.

„*Klíč zákonů v oblasti migrace ve Slovinsku*“ jednak odráží situaci migračních toků na území Slovinska, jednak zahrnuje kontext balkánský i evropský a jednak představuje stěžejní bod právní úpravy přistěhovalecké politiky od doby vzniku samostatného Slovinska. Skutečný rozvoj slovinské přistěhovalecké politiky však spadá hlavně do období příprav vstupu státu do EU a jeho vlastního vstupu 1. května 2004. Proces vývoje migrační a azylové politiky byl většinou usnadněn harmonizací slovinské legislativy s legislativou EU. Neopomenutelným a velice významným mezníkem byl navíc vstup Slovinska do schengenského prostoru⁹⁶ k 21. prosinci 2007. Tehdy došlo ke zrušení kontrol mezi Slovinskem, Itálií, Rakouskem a Maďarskem na jedné straně a posílení kontroly na hranicích mezi Slovinskem a Chorvatskem, které usiluje o vstup do EU, na straně druhé⁹⁷.

„*Klíč zákonů v oblasti migrace ve Slovinsku*“ je označení pro migrační a azylovou politiku, která v sobě zahrnuje především právní podmínky, předpisy a opatření

⁹³ Osobní pracovní povolení v zásadě umožňuje volný vstup na trh práce na dobu určitou (tj. jeden, dva, tři, ... roky), popř. trvale. Je vydáváno na základě žádosti individuálního občana ze třetí země a není vztaženo k poptávce na pracovním trhu. Blíže viz <http://www.ess.gov.si/slo/dejavnost/tujci/VrsteDelDovoljenj.htm>.

⁹⁴ Pracovní povolení k zaměstnání (standartně na dobu 1 roku) umožňuje zaměstnání cizincům ve shodě s potřebou zaměstnavatele na základě systematicky vytvořených pracovních míst. Jinak řečeno, s tímto povolením může být zaměstnán cizinec pouze ze strany zaměstnavatele tím, že požádal o poskytnutí tohoto povolení. Tento druh pracovního povolení podléhá principu poptávky na trhu práce v závislosti na počtu nezaměstnaných. Blíže viz <http://www.ess.gov.si/slo/dejavnost/tujci/VrsteDelDovoljenj.htm>.

⁹⁵ Pracovní povolení k práci má dočasný charakter a jeho doba trvání závisí na účelu práce (např. sezónní práce, školení cizinců ve slovinských firmách, apod.). Toto povolení je vydáváno na základě žádosti zaměstnavatele a není podmíněno situací na slovinském pracovním trhu. Blíže viz <http://www.ess.gov.si/slo/dejavnost/tujci/VrsteDelDovoljenj.htm>.

⁹⁶ Terminologické vymezení blíže viz PŘÍLOHA III.

⁹⁷ Slovinsko-chorvatské vztahy by mohly být samostatnou kapitolou, neboť obě země od dob vyhlášení slovinské nezávislosti roku 1991 řeší “ukolébavý” problém sporu vzájemných hranic, který se zdá být neřešitelný. Předmětem sporu jsou oblasti Piranského zálivu, Savudijského údolí a údolí říčky Dragonja, resp. jejího levého břehu. Pro Slovinsko vyřešení tohoto sporu znamená možnost přístupu k mezinárodním vodám v Jaderském moři. Pro Chorvatsko v souvislosti s aspiracemi těšící se na začlenění do EU je tento nevyřešený spor zásadní překážkou zahraniční politiky státu, tedy překážkou úspěšného pokusu vstupu do EU. V současnosti slovinská strana udělala krok zpět a jednání o hranicích s chorvatskou stranou pozastavila. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/analyza/slovinsko-chorvatsk-spory-aneb-juhoslvs-k-ddictv>> [cit. 20010-02-02].

stanovující pravidla vstupu, pobytu a odchodu cizinců ze země. Vedle tohoto paktu potom existují integrační iniciativy neboli tak zvaná *integrační politika*, jež bere v úvahu místní specifika s dalšími důležitými kontextovými faktory a jež představuje vůbec jeden z nejdůležitějších aspektů celé přistěhovalecké politiky. V případě Slovinska zaujímá zvláště důležité místo, neboť Slovinsko se ocitlo v situaci hromadného přílivu migrantů (původně dočasných uprchlíků z Bosny a Hercegoviny), kteří zůstali v zemi delší dobu a kteří tak této vládní politice poskytli podněty a pevný základ.

Každý, kdo přichází do nového státu, získává status přistěhovalce a ocitá se v nové společnosti, do níž se snaží asimilovat. Slovinsko – jako „nový stát“ – se stalo novou společností pro mnoho přistěhovalců. V prvním desetiletí svého trvání hlavně pro osoby přicházející ze států bývalé Jugoslávie, ale v posledních letech také pro mnoho ostatních přicházející z mimoevropských zemí. Podle současných migračních trendů lze očekávat v budoucnu ještě větší etnickou a kulturní rozmanitost, proto Slovinsko pracuje na zavedení pevných integračních programů, jež by se měly stát součástí nejen politické, ale i sociální reality.

Ačkoli první integrační opatření byla formulována už v první dekádě existence slovinského státu a skutečně dočasně povolovala integraci uprchlíků do většinové společnosti, základy integrace cizinců v širším slova smyslu byly stanoveny v rámci přistěhovalecké politiky až později, zejména v období vstupu Slovinska do EU⁹⁸. Počátky integračních iniciativ vycházejí z Azylového zákona a ze Zákona o dočasném útočišti, podle nichž je možno zažádat o povolení k trvalému pobytu ve Slovinsku, nebo vycházejí z Vyhlášky o metodách a podmínkách pro zajištění práv osob s mezinárodní ochranou, která je připravena Ministerstvem vnitra a stanovuje postupy a podmínky zabezpečující práva pomoci v procesu integrace. Pole integrace je přesto stále otevřené a vyvíjí se postupně. Důkazem toho je fakt, že podrobné formy k integračním opatřením pro cizince byly přijaty až v roce 2008 Vyhláškou o integraci cizinců⁹⁹, která je součástí Cizineckého zákona a která stanovuje postupy a podmínky pro začlenění cizinců, kteří mají povolení

⁹⁸ Tradiční imigrační země západní Evropy nebo USA mají s integrační politikou a programy zkušenosti sahající daleko do minulosti, zatímco země východní Evropy stojivší za „železnou oponou“ teprve až po odbourání pádu autoritativních režimů se ocitají v pozici potenciálních imigračních zemích a obecně s integračními iniciativami mnoho zkušeností nemají.

⁹⁹ Text vyhlášky je uzákoněn „Uradnim listom RS, št. 65/2008 z dne 30. 6. 2008“. Blíže viz <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200865&stevilka=2821>.

k pobytu na území Republiky Slovinsko. Toto sdělení definuje práva a povinnosti cizinců ve smyslu jejich nároků na celospolečenský, kulturní a ekonomický život. Blíže potom uvádí všechny jejich kompetence jako například účast na jazykových a jiných (kulturních, historických, vzdělávacích) programech různých poskytovatelů, opatření na podporu vztahu mezi majoritou a minoritou (jejich vzájemného poznání a porozumění, včetně důležitých informací potřebných k tomuto pochopení), a v neposlední řadě také hovoří o spolupráci odpovědných vládních orgánů a dalších nevládních subjektů (dobrovolných sdružení, společenství, neziskových organizací a jiných). Slovinská národní integrační politika, respektive její výkonné orgány (tj. Ministerstvo vnitra), tak ve vztahu k integraci migrantů navazuje na základní politická usnesení, která mají svůj prvo počátek v Ženevské úmluvě (1951). Hlavně ale navazuje na ta, jež byla přijata na zasedání Evropské rady v Tampere (1999), jakož i jeho koncepční návaznosti v Haagu (2004), kde byly posíleny společné integrační zásady a snahy EU založené na dodržování základních lidských práv a svobod a antidiskriminaci (EMN ANNUAL POLICY REPORT 2008 REPUBLIC OF SLOVENIA: 13).

Podle mínění mnohých odborníků na slovinskou migraci integrační programy a iniciativy znamenají v současné době primárně výzvu, která může vyplnit mezery ve slovinské přistěhovalecké politice. Představitelé vlády sice dříve definovali obecné cíle a doporučení integračních snah, jak jsou uvedeny výše, ale ve skutečnosti stále existuje propast mezi teoretickým zakotvením a praktickou aplikací. Tento nedostatek jakýchsi teoretických vládních doporučení či požadavků, které lze shrnout do níže uvedených bodů, je třeba v blízké budoucnosti opravdu prakticky změnit, neboť jedině tak selepší celková migrační situace:

- komplexní přístup k migrační politice na celostátní úrovni,
- spolupráce jednotlivých účastníků na vládní úrovni,
- komunikace mezi vládním sektorem, nevládními a mezivládními organizacemi,
- integrace přistěhovalců do jejich „nové společnosti“ a jejich zviditelnění na veřejnosti prostřednictvím dialogu,
- definování integračních politik: programů a jejich obsahů,
- interkulturní vzdělávání a interkulturní komunikace,
- vzdělávací programy,

- zlepšení přístupu ke zdravotní péči.

Tyto body jsou bezesporu důležitým krokem k rozvoji přistěhovalecké politiky, ale k jejich naplnění zbývá ještě mnoho práce a úsilí, které by mělo být podporováno informační kampaní, a to na všech úrovních: vnitrostátní, regionální, evropské.

Obecně platí, že Slovinsko má dobrou úroveň přistěhovalecké politiky, stejně jako dobrý základ integračních snah zakotvených v této politice, nicméně nedostatek je v jejím komplexním využití. Zvláště integrační politika představuje soudržnost multikulturní a otevřené budoucnosti EU a je nezbytným základem pro soužití více společností a států, soužití občanů více národností (parafráze Zavratnik Zimic 2003: 71).

3.3.1.4 Migrační problematika v rámci Předsednictví Slovinska v Radě EU (1. 1. 2008-30. 6. 2008)

Důležitým okamžikem pro Slovinsko – a to nejen v rámci legislativy migrace a azylu - bylo Předsednictví v Radě EU v první polovině roku 2008¹⁰⁰. Slovinsko se stalo „hlasem a tvář“ Evropské unie na dobu šesti měsíců jako první z dvanácti nově přistoupivších členských států z roku 2004 a 2007¹⁰¹. Důvěra mu takto svěřená dala možnost představit jeho hlavní priority¹⁰²:

1. Budoucnost Evropské unie a včasný vstup platnosti Lisabonské smlouvy,
2. Úspěšné zahájení nového cyklu Lisabonské strategie,
3. Řešení klimaticko-energetických otázek,
4. Posílení evropské perspektivy zemí západního Balkánu,
5. Podporovat dialog mezi kulturami, vírou a tradice v rámci *Evropského roku mezikulturního dialogu*.

Priority posledních dvou bodů jsou z hlediska migrační otázky klíčové a umožnily národní slovinské vládě prezentovat svá stanoviska ve věci přistěhovalecké politiky a multikulturního přístupu v evropském prostoru na přední pozici. Předposlední bod týkající se stability západního Balkánu by podle slovinského předsednictví měl zůstat prioritním pro vůbec celou unijní agendu, neboť je velice důležitý pro bezpečnost a prosperitu EU. Samo Slovinsko se v roce 2008 snažilo především dokončit stabilizačně-asociační dohody se všemi zeměmi v regionu, přičemž zvláštní pozornost věnovalo Kosovu, kolem kterého panuje v evropské atmosféře vlna napětí a očekávání, a prosazovalo regionální spolupráci v několika oblastech. Zároveň posilovalo spolupráci se zeměmi východní a centrální Evropy ve věci hospodářské, ale i integračně lidské. Poslední a v otázce migrační důležitý bod vztahující se k *Evropskému roku mezikulturního dialogu* popularizuje hodnoty mezikulturního dialogu mezi všemi občany, mezi evropskou veřejností obecně. Slovinsko v době svého předsednictví zejména

¹⁰⁰ 1. 1. 2008-30. 6. 2008.

¹⁰¹ 1. 5. 2004: 5. rozšíření EU (zatím největší) o Českou republiku, Estonsko, Kypr, Litvu, Lotyšsko, Maďarsko, Maltu, Polsko, Slovensko a Slovinsko. 1. 1. 2007: 6. rozšíření EU o Bulharsko a Rumunsko.

¹⁰² V rámci harmonizace tyto priority jsou ovlivněny vždy tzv. Trojkou, tedy osmnáctiměsíčním společným programem předsednictví tří po sobě zasedajících zemí. Slovinsko tudíž spolupracovalo s Německem a Portugalskem. Blíže viz COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *18-month Programme of the German, Portuguese and Slovenian Presidencies*. Brussel: 2006.

podporovalo dialog se svými sousedními zeměmi, se zeměmi Středomoří a západního Balkánu¹⁰³.

Tvůrci programu slovinského předsednictví si směrem ke společné přistěhovalecké politice stanovili požadavek pokračovat v práci na komplexním přístupu k migrační problematice s výrazným ohledem a závazkem rozšířit a posílit tuto činnosti. Slovinsko opravdu usilovalo v době svého „kralování“ o dosažení pokroku v oblasti legální migrace a boji proti migraci nelegální, včetně rozvoje společného evropského azylového systému a přijetí kodexu o vízech (systém VIS).

Výsledky tohoto úsilí jsou zcela jasné. V roce 2008 došlo k přípravám realizace vízového kodexu i na území Republiky Slovinsko¹⁰⁴. Byly provedeny formace společné politiky a přípravy právních předpisů v rámci pracovních skupin. Na podporu tohoto komplexního přístupu se konala celá řada akcí (konference, setkání, apod.)¹⁰⁵ jak na politické, tak i odborně profesionální úrovni. Pokrok byl učiněn ve spolupráci se třetími zeměmi. Byly přijaty evropské směrnice o podmínkách vstupu a pobytu vysoce kvalifikovaných pracovníků ze třetích zemí do států EU, tedy i do Slovinska, čímž si členské státy EU zajistily větší přísun této kategorie migrantů¹⁰⁶. Ve spolupráci se zeměmi západního Balkánu kromě přijatých asociačních dohod – zvláště důležité jsou ty s podpisy Srbska, Černé Hory a Bosny a Hercegoviny – byl zahájen dialog o uvolnění vízového režimu se všemi státy západního Balkánu. Byla rovněž přijata rozhodnutí pro další rozvoj SECI, navíc významná byla spolupráce mezi civilními misemi v EBOP a Europolu. Úspěšným výsledkem byla spolupráce slovinské Policie s policejními orgány

¹⁰³ Dostupné z: <http://www.eu2008.si/en/The_Council_Presidency/Priorities_Programmes/index.html> [cit. 2009-07-08].

¹⁰⁴ Systém VIS je jeden z nástrojů EU v oblasti kontroly migračních toků a blíže o něm hovoří kapitola 2.2.3 Realizace společné migrační a azylové politiky: nástroje a instituce EU. Důležité je, že v roce 2008 došlo k přípravám realizace tohoto vízového kodexu i na území Republiky Slovinsko. Jednalo se o určení hraničních přechodů, na kterých bylo potřeba systém nainstalovat a rozhodnutí o počtu zařízení podporující tento systém. V závěru samozřejmě byl vypracován program a proškoleni slovinská policie o jeho užití. (EMN ANNUAL POLICY REPORT 2008 REPUBLIC OF SLOVENIA: 9).

¹⁰⁵ Například Fórum o migraci a budoucnosti evropské politiky vnitřních věcí v Salzburgu (Future Group), JHA Council v Lucemburgu, 301. zasedání správních orgánů v Ženevě: Mezinárodní organizace práce, Slavnostní zasedání SIS-Tech v Ljubljani, Plenární zasedání ministrů zahraničních věcí na 5. summitu EU-LAC, mezinárodní konference Mezikulturní dialog jako základní hodnota EU a další.

¹⁰⁶ Hlavním cílem této směrnice je kromě vybudování „dojmu“ přitažlivosti, zj. vybudování jednotného postupu a povolení k pobytu a k práci ekonomickým migrantům z nečlenských zemí EU a zajištění minimálního společného rozsahu a obsahu práv a povinností pro všechny tyto pracovní přistěhovače, kteří prozatím nemají nárok na status rezidenta na delší dobu. (EMN ANNUAL POLICY REPORT 2008 REPUBLIC OF SLOVENIA: 5).

sousedních a dalších zemí v boji proti organizovanému zločinu a ilegální migraci, včetně oblastí týkající se práce policie, která zahrnuje pravidelné výměny dat a informací, společné akce a další aktivity jako je dohoda o výměně profilů DNA (EMN ANNUAL POLICY REPORT 2008 REPUBLIC OF SLOVENIA: 6).

Další konkrétní změny se týkaly rozvoje azylové politiky. Z důvodu kompletního převodu společného evropského azylového systému (CEAS) do vnitrostátních právních předpisů byl přijat Mezinárodní zákon o ochraně (ZMZ)¹⁰⁷. V oblasti legální migrace došlo k již výše zmíněným drobným úpravám s cílem odstranit nedostatky v praxi a nelegální migraci. Mezi nejvýznamnější změny patří přijetí nového Trestního zákona (KZ)¹⁰⁸, který se zaměřuje na trestné činy nedobrovolného překročení státní hranice nebo vstupu na slovinské území. Klíčový krok rozvoje přistěhovalecké politiky se potom týká problému repatriace. Nejdůležitějším dokumentem zde a vůbec jeden z hlavních výsledků slovinského předsednictví Rady v EU je přijetí směrnice¹⁰⁹ o společných normách a postupech v členských státech při navrácení nelegálních rezidentů – občanů třetích zemí (EMN ANNUAL POLICY REPORT 2008 REPUBLIC OF SLOVENIA: 10-14).

Potřebné kroky byly nakonec učiněny i v praxi integrační politiky, která doposud stála v pozadí a mnohými vládními představiteli byla opomíjena, ačkoli odborníky migrační problematiky neustále zdůrazňována. Křeslo slovinského předsednictví konečně tuto otázku posunulo kupředu přijetím Vyhlášky o integraci cizinců¹¹⁰.

Slovinské předsednictví hodnotí jednotliví státníci národních států různě. Někteří mu blahopřejí, jiní jím opovrhují. Pravdou je, že během svého zasedání v čele EU Slovinsko využilo své příležitosti a alespoň v migrační otázce se snažilo dosáhnout svých stanovených priorit a posunout migrační a azylovou politiku směrem k harmonické

¹⁰⁷ ZMZ byl přijat 4. 1. 2008 a obecně nahradil dosavadní Zákon o azylu. Blíže viz kap. 3.3.1.3 Legislativní rámec migrační a azylové politiky ve Slovinsku.

¹⁰⁸ Text Trestního zákona byl změněn „Uradnim listom RS, št. 55/2008 z dne 4. 6. 2008“. Blíže viz <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200855&stevilka=2296>.

¹⁰⁹ Směrnice 2008/115/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. prosince 2008 je výsledkem několikaletého snažení o dosažení politické shody ve vztahu k zajištění stejných postupů, práv a povinností vzhledem k repatriaci cizinců do jejich rodné země (EMN ANNUAL POLICY REPORT 2008 REPUBLIC OF SLOVENIA: 14).

¹¹⁰ Text vyhlášky je uzákoněn „Uradnim listom RS, št. 65/2008 z dne 30. 6. 2008“ jako součást Cizineckého zákona. Blíže viz <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200865&stevilka=2821>. O integrační politice ve Slovinsku více viz kap. 3.3.1.3 Legislativní rámec migrační politiky ve Slovinsku.

budoucnosti nejen na svém vlastním území, ale na území celé EU, dokonce ho přesahující.

„Evropská unie je dynamická a dokáže se postavit výzvěm¹¹¹.“

Janez JANŠA, bývalý slovinský premiér 2004-2008, předseda Rady EU v době slovinského předsednictví, 1. 1. 2008-30. 6. 2008.

„Musíme lidem ukázat, že jsme tu, abychom jim sloužili, a nikoli, abychom jim vládli¹¹².“

Graham WATSON, europoslanec, UK.

„Hodně štěstí do Evropy, pokud chce být důvěryhodnou v Evropě, Středomoří a na Blízkém východě¹¹³.“

Francis WURTZ, bývalý europoslanec, FR.

¹¹¹ Za největší úspěchy považuje vstup Slovinska do eurozóny, odstranění posledních schengenských bariér a zahájení roku mezikulturního dialogu, jehož projevem je evropská Středomořská univerzita v Piranu a Výzkumný ústav v Budapešti. Zdroj: The European Parliament. *Poslanci hodnotili závěry Evropské rady, slovinské předsednictví a irské „ne“* [online]. Publikováno dne 24. června 2008 [cit. 2010-01-07]. . Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20080620IPR32342+0+DOC+XML+V0//CS/>>

¹¹² Celkově poblahopřál slovinskému předsednictví, které podle jeho slov dosáhlo celé řady úspěchů. V ohledu migrační problematiky připomněl například přijetí směrnice v oblasti navracení nelegálních přistěhovalců nebo rozšíření schengenského prostoru. Zdroj: The European Parliament. *Poslanci hodnotili závěry Evropské rady, slovinské předsednictví a irské „ne“* [online]. Publikováno dne 24. června 2008 [cit. 2010-01-07]. . Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20080620IPR32342+0+DOC+XML+V0//CS/>>

¹¹³ Celkově odsoudil rozhodnutí přijatých v průběhu slovinského předsednictví, zvláště směrnicí o navracení nelegálních přistěhovalců, kterou odsoudila i řada osobností, včetně vysoké komisařky OSN pro lidská práva nebo bývalý předseda EK Jacques Delors. Zdroj: The European Parliament. *Poslanci hodnotili závěry Evropské rady, slovinské předsednictví a irské „ne“* [online]. Publikováno dne 24. června 2008 [cit. 2010-01-07]. . Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20080620IPR32342+0+DOC+XML+V0//CS/>>, <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20080620IPR32342+0+DOC+XML+V0//EN/>> [cit. 2010-07-01].

3.3.1.5 Legislativní rámec migrační a azylové politiky ve Slovinsku z hlediska činnosti dalších organizací

Legislativní rámec přistěhovalecké politiky je ve Slovinsku sice v kompetenci vládních orgánů a institucí, nicméně výrazný podíl na jejím utváření mají také nevládní státní nebo jiné mezinárodní organizace, jejichž zájmem je problematika migrace a azylu a které napomáhají potenciálně pozitivnímu rozvoji této politiky podle evropských a vůbec globálních trendů.

Jednou z nejvýznamnějších a nejstarších neziskových společností národního charakteru je Slovinská filantropie¹¹⁴, sdružení na podporu dobrovolnické práce založené již roku 1992, jejíž zájem se kromě jiného týká hlavně oblasti podpory a rozvoje přistěhovalecké problematiky. V rámci organizace funguje Centrum pro psycho-sociální pomoc uprchlíkům, které pomáhá žadatelům o azyl, uprchlíkům a jiným s cílem podpořit jejich integraci do společnosti. Navíc zastupuje nezletilé, kteří vstoupili na území Slovinska nelegálně bez doprovodu, ale získali statut mezinárodní ochrany. Vedle Slovinské filantropie je aktivní Katolická církev¹¹⁵ organizující volnočasové aktivity pro nově příchozí občany. Navíc na území Slovinska jsou přítomny i mezinárodní organizace jako IOM¹¹⁶ nebo UNHCR¹¹⁷. Obě organizace sice své kanceláře ve Slovinsku uzavřely (IOM roku 2004 a UNHCR v roce 2006), ale alespoň UNHCR si zachovalo krajské zastoupení pro střední Evropu se sídlem v Budapešti. Regionální kanceláře slovinského partnera potom vykonává právně informační středisko organizace PIC, které disponuje některými pravomoci UNHCR¹¹⁸ poskytuje právní pomoc žadatelům o mezinárodní ochranu, poskytuje právní poradenství a vykonává advokacii různých projektů.

¹¹⁴ Blíže viz <http://www.filantropija.org/en/filantropija.asp?FolderId=170>.

¹¹⁵ Blíže viz <http://www.rkc.si/>.

¹¹⁶ Blíže viz <http://www.iom.int/jahia/jsp/index.jsp>.

¹¹⁷ Blíže viz <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home>.

¹¹⁸ Blíže viz <http://pic.si/>.

3.3.2 Migrační toky ve Slovinsku

Z hlediska moderních dějin je pro Slovinsko největší událostí jeho osamostatnění, budování „nového státu“, respektive jeho transformace¹¹⁹, a budování nové politiky, včetně politiky migrační a azylové¹²⁰, která byla v podstatě přímou reakcí na události, jež na území Slovinska nastaly právě v období zlomového roku 1991 (roku vyhlášení nezávislosti státu). Existovala potřeba vytvořit platný legislativní právní rámec, který by korigoval migrační pohyby v prostoru severozápadní části bývalé Jugoslávie. V tomto období totiž docházelo v důsledku jugoslávských válečných konfliktů k masovému přesunu lidí. Nelze však zcela jednoduše generalizovat, že Slovinsko s přílivem či odlivem občanů nemá dřívější zkušenost, ba naopak. Nicméně migrační toky na území Slovinska od dob jeho nezávislosti mají svá specifika a odrážejí řadu faktorů, především historických. Z hlediska této historické dynamiky migračních procesů lze migrační toky rozdělit to 3 hlavních období:

1. **do roku 1945:** Slovinsko bylo hlavně státem emigračním.
2. **1945 – 1990:** Slovinsko bylo většinou označeno za stát imigrační ve smyslu příchodu pracovníků z jiných republik bývalé Jugoslávie (zejména ve 2. polovině roku 1970), a zároveň za stát dočasně emigrační ve smyslu odchodu slovinských občanů jako „hostujících pracovníků“ do okolních západoevropských zemí (Rakousko, Německo a Itálie).
3. **po roce 1991:** Slovinsko se stalo atraktivním pro širší cílovou skupinu přistěhovalců, a to nejen ze zemí bývalé Jugoslávie. Navíc rok 1991 se stal výchozím bodem pro definování politiky v oblasti migrace na národní úrovni (Zavratnik Zimic 2003: 9).

3.3.2.1 Historické a statistické pozadí migračních toků ve Slovinsku

Situace 1950 + ... v základních bodech

- Po roce 1954 migrace byly převážně důsledkem ekonomických faktorů.
- Slovinsko bylo v pozici imigrační země – imigranti většinou pocházeli z bývalé Jugoslávie (zj. z Bosny a Hercegoviny, Chorvatska a centrálního Srbska).

¹¹⁹ Blíže o procesu transformace ve Slovinsku viz kap. 3.2.2 Od vyhlášení nezávislosti.

¹²⁰ Blíže o procesu vzniku a rozvoje přistěhovalecké politiky viz kap. 3.3.1.1 Vytváření a vývoj migrační politiky ve Slovinsku.

Majorita těchto pracovníků přišla z ekonomicky zaostalých regionů, kde byli malé nebo žádné šance na dosažení náležitého vzdělání. Imigranti tohoto období byly většinou nekvalifikovaní pracovníci s nízkými příjmy, kteří pocházeli z nejchudších společenských tříd.

... situace dnes v základních bodech

- Slovinsko se stalo atraktivní imigrační zemí pro širší cílovou skupinu přistěhovalců, a to nejen ze zemí bývalé Jugoslávie. Objevil se i příliv migrujících pracovníků přicházejících z členských států EU (na konci září 2008 bylo uděleno 88 557 platných pracovních povolení)¹²¹.
- Majorita migrujících pracovníků jsou semi-kvalifikovaní a kvalifikovaní v oblasti vzdělávání na úrovni střední školy a jsou zaměstnáni hlavně v oboru stavebnictví (60 %)¹²² (Lukič a kol. 2008: 13).

... situace po roce 1991 v širším kontextu

Momenty migračních pohybů uvedených v heslovitých bodech výše slouží pouze jako banální komparace procesu přistěhovalectví ve Slovinsku, zásadní význam pro pochopení vývoje a změny tohoto procesu potom představují momenty po roce 1991. I přestože migrační toky probíhaly na území státu vždy a migrace po roce 1991 rozhodně neznamená pro Slovinsko nový fenomén, od této doby, kdy byla ustanovena Republika Slovinsko - tedy počátku 90. let 20. století - byly migrační toky změněny v důsledku politické krize a rozpadu bývalé Jugoslávie¹²³. Slovinsko, nejvíce rozvinutá republika

¹²¹ Podle údajů zpracovaných Statistickým úřadem Republiky Slovinsko, které poskytuje Ministerstvo práce, rodiny a sociálních věcí. Blíže viz http://www.stat.si/eng/novica_prikazi.aspx?id=1939.

¹²² Dostupné z: < http://www.stat.si/eng/novica_prikazi.aspx?id=2864 > [cit. 2010-01-10].

¹²³ V době svého vzniku byla jugoslávská federace poměrně centralizovaným státem, v němž postupem času byly prováděny ústavní (1963, 1971) a jiné reformy, které na jednu stranu posilovaly pravomoci republik a autonomních oblastí ale které na druhou stranu oslabovaly kompetence své vlastní. Situace se takto vyvíjela až do roku 1988, kdy se stejně jako v jiných zemích východní a střední Evropy pod vlivem zvyšující se nespokojenosti občanů a rozpadem východního bloku rozvíjelo široké prodemokratické (v případě balkánských republik zároveň i značně nacionalistické) hnutí, pod jehož vlivem se „velká a silná“ Jugoslávie rozpadla. První polovina roku 1991 tak byla ve znamení vyjednávání a diskusí o dalším vývoji jugoslávských republik. Rozpad Jugoslávie kromě politických a vládních debat doprovázely i ohromné nedobrovolné masové migrace v Evropě po roce 1945. Tyto nedobrovolné migrace sice postihly pouze malé území a týkaly se několika málo zemí, jejich dopad měl však mnohem větší charakter než lokální a jugoslávskými událostmi byly přímo či nepřímo zasaženy téměř všechny evropské státy, včetně Slovinska (parafráze Fňoukal 2008: 122-126).

bývalé Jugoslávie, už v době komunistické etapy mělo zkušenost se silnými imigračními toky z ostatních republik. Tato situace se nezměnila ani odpoutáním se od jugoslávské federace. Naopak, od chvíle vyhlášení samostatného státu, se Slovinsko ocitlo v situaci hromadného přílivu uprchlíků z válečných oblastí Chorvatska a Bosny a Hercegoviny a v tomto období inkasovalo migrační zisky. Na konci roku 1990 bylo ve Slovinsku na 42 000 cizinců, což představuje 2,1 % z celkového počtu obyvatel (tj. mnohem méně než je průměr EU)¹²⁴(Zavratnik Zimic 2003: 12).

3.3.3 Dopad migračních toků na legislativní rámec přistěhovalecké politiky a slovinskou společnost, aneb migrace ve čtyřech momentech po roce 1991

Při analýze dopadu migračních pohybů na legislativní rámec neboli utváření migrační a azylové politiky vůbec v Republice Slovinsko, stejně jako důsledek z nich plynoucí na slovinskou společnost, je třeba věnovat zvláštní pozornost právě událostem, které se odehrály po roce 1991 a které lze znázornit pomocí čtyř základních momentů. Počátky těchto momentů spadají do závěrečné dekády tehdy existujícího, avšak bortícího se federálního státu Jugoslávie, a pokračují až do doby téměř současné, kdy se Slovinsko stalo součástí Evropské unie a zemí určených pro mnoho imigrantů z jiných států. Dva z těchto okamžiků – slovinskými médii nazývány „migrační krize“ - jsou přitom v tomto ohledu klíčové. První z nich se vztahuje k fenoménu „nucené migrace a uprchlické krizi“ z roku 1992 a 1993 a druhý zase k „nelegální přistěhovalecké krizi“ z roku 2001 (Gropas 2007: 316). Tyto a zbylé dva mohou být představeny v následujících bodech:

1. Historie - imigrace z Bosny, Chorvatska a Srbska.
2. Nucená migrace a „uprchlická krize“ - Chorvatsko (1991-1992), Bosna a Hercegovina (1992), Kosovo (1999).

¹²⁴ Mezi nimi bylo téměř 75 % cizinců s přechodným pobytem, 16 % cizinců s trvalým pobytem a 10 % uprchlíků. Většina z nich pocházela ze zemí bývalé Jugoslávie (zj. z Bosny a Hercegoviny) a zastávala pozice hlavně v těžkém průmyslu, především v oboru stavebnictví, který je ve Slovinsku podle analýzy Francla *Pracovní migrace ve vybraných zemích střední a východní Evropy* tradičně závislý na pracovních migrantech právě ze států bývalé jugoslávské federace. Tamní zaměstnavatelé totiž čelí potížím s nedostatkem domácích pracovníků pro tento typ fyzicky náročné a podprůměrně placené práce, kde není vyžadována žádná, popřípadě jen nízká kvalifikace. Tito „balkánští“ imigranti tak dokáží vyplnit mezeru na slovinském trhu práce. (Podle slovinského statistického údaje se průměrná mzda pohybovala okolo 1 600 €, ve srov. s oborem těžby nerostných surovin 2 200 € nebo dopravou a spoj 1900 €.)s Dostupné z: < http://www.stat.si/letopis/2009/13_09/13-05-09.htm> [cit. 2010-08-02].

3. „Nelegální přistěhovalecká krize“ a imigrace z nečlenských zemí Evropské unie (2000-2001).
4. Evropská unie, rozšíření schengenského prostoru a EU-15 na EU-25 (Zavratnik Zimic 2003: 40).

Tato čtyři migrační „hesla“ připomínají obrázky z ne příliš vzdálené historie. První sice odráží historickou souvislost s tradičními přistěhovalci z republik bývalého společného státu Jugoslávie, nicméně druhé už spadá do paměti mnohých Slovinců, a zároveň představuje první ze dvou klíčových událostí v migračních tocích. Druhou klíčovou událostí potom ilustruje třetí heslo, které zahrnuje nedávné negativní reakce veřejnosti, a poslední čtvrté nejaktuálnější heslo postihuje současnou rozmanitost různých forem přistěhovalectví z celého světa. K účelu analýzy vlivu těchto událostí na přistěhovaleckou politiku a slovinskou společnost si podrobnější vysvětlení zaslouží právě ony dva klíčové momenty.

Téměř bezprostředně po rozpadu jugoslávské federace a vyhlášení nezávislosti Slovinska se objevil problém, obecně nazývaný jako *nucená migrace a uprchlická krize*, který přesahoval geografické hranice Balkánu a který odkazuje na události počátku roku 1990, jež vedly k jednomu z největších přesunů uprchlíků v Evropě po 2. světové válce. Do značné míry jsou tyto události spojeny s občany tohoto „poloostrova“ a s válečnými jugoslávskými konflikty, které se neobešly bez desítek tisíc obětí na životech a přinutily miliony lidí opustit své původní domovy¹²⁵. Většina uprchlíků zůstala sice stále na území své původní vlasti - bývalé Jugoslávie – ale vedle nich existuje i menší počet „exjugoslávských“ uprchlíků.

Již na konci roku 1991 a v roce 1992 imigrovali jako první uprchlíci občané Chorvatska, a protože všechny válečné konflikty probíhaly na místech bývalé Jugoslávie, následovala imigrace mnohem silnější skupiny uprchlíků pocházející z národnostně smíšených oblastí Bosny a Hercegoviny. Mnozí z nich přes zemi sice jen

¹²⁵ „[...] nejviditelnější část tvořily oběti tzv. etnických čistek, kteří byli násilím přinuceni opustit své původní domovy některou z bojujících stran. Samotný mechanismus „etnického čištění“ zahrnoval kombinaci fyzického násilí vůči osobám (zabíjení, ozbrojené vyhánění z domova), ničení majetku (zj. nemovitostí), nepříznání politických práv (např. občanství), neformální nebo dokonce i přímé diskriminace (ztráta zaměstnání, funkční nebo společenské postavení, šikanování ve společenském styku apod.). Často měl spouštěcí mechanismus uvádějící masy lidí do pohybu jen formu hrozeb, psychologického nátlaku nebo davové psychózy (zvl. v průběhu nebo bezprostředně po vojenských akcích) [...]“ (Fňoukal 2008: 127). Fňoukal zároveň upozorňuje, že vedle této masy uprchlíků ze své původní země odcházeli i jiní, které lze charakterizovat jako ekonomické migranty.

projížděli, mnozí ale také zůstali¹²⁶. Podle údajů Červeného kříže a slovinské vlády, respektive Úřadu pro přistěhovalectví a uprchlíky, toho času roku 1992 bylo v zemi zhruba 70 000 uprchlíků z Chorvatska a Bosny a Hercegoviny (tj. 3 % z celkové populace ve Slovinsku) (Zavratnik Zimic 2003: 40-43).

Krátce po osamostatnění a otevření se Evropě tak Slovinsko poprvé řešilo nejen typické přistěhovalecké otázky legální a nelegální migrace, ale i otázky zcela netradiční, neboť se najednou během krátké doby ocitlo v přílivu tisíců cizinců¹²⁷. Setkalo se tvář v tvář s nucenou migrací a uprchlickou krizí, na níž bylo třeba reagovat, a situaci nějakým způsobem regulovat ve smyslu patřičné migrační a azylové politiky. Ústřední otázky se proto týkaly především sociální oblasti a měly následující charakter: Jak má slovinský stát, vládní instituce, občanská společnost, nevládní organizace a mezinárodní organizace reagovat na masové migrace? Podle vzoru jiných evropských zemí odpověď měla podobu pragmatického řešení ve smyslu ochrany uprchlíků na dobu určitou¹²⁸.

Obecně, podle toho co víme o nucené migraci¹²⁹, většina nuceně vysídlených lidí se myšlenkami na stěhování nezaobírá až do té doby, než jsou nedobrovolně vystaveni procesu vysídlování, okamžitě musí opustit své domovy a najít nové bezpečné prostředí pro svou alespoň blízkou budoucnost. „Zájem“ státu je totiž v konfliktu se zájmy menšiny „svých“ občanů a lidé jsou tak nuceni k vystěhování. Z toho jednoznačně vyplývá, že nucená migrace se netýká jen samotných států, v jejichž prostoru nucená migrace probíhá, ale týká se i okolních států. Balkánská krize se proto zásadně dotkla nejen vlastních aktérů, států bývalé Jugoslávie, ale také západní Evropy a celého západního světa vůbec. Není tudíž překvapující, že do celé situace zasáhlo mnoho mezinárodních vlivů, zvláště instituty zabývající se dočasnou ochranou uprchlíků jako

¹²⁶ Toho času roku 1992 bylo v zemi zhruba 70 000 uprchlíků z Chorvatska, Bosny a Hercegoviny (srov. 3 % z celkové populace ve Slovinsku). V první registraci v roce 1993 bylo registrováno 31 118 uprchlíků. Ve dvou následujících letech se počet uprchlíků snížil, i když v tomto období bylo evidováno více než 3 600 nových uprchlíků (většinou se však jednalo o sloučení rodiny uprchlíků). Na konci roku 1995 našlo dočasný „domov“ ve Slovinsku přibližně 20 000 uprchlíků (většinou z Bosny a Hercegoviny). Mezi dočasnými uprchlíky bylo na 8 000 dětí ve věku do 18 let, z toho asi 2 800 bylo mladší 7 let. Naopak 3 100 osob bylo ve věku nad 60 let.

¹²⁷ Masový přísun občanů bývalých jugoslávských republik se sice objevil během krátké doby téměř hned po vyhlášení nezávislosti Slovinska, nicméně pokračoval i v letech následujících.

¹²⁸ V případě Slovinska se jednalo o dobu 10 let.

¹²⁹ Zatímco lidé dobrovolně migrující si možnost přesídlit se na nové místo často volí sami na základě zvážení potencionálních výhod, které jim daný přesun nabízí, lidé zasažení nuceným odsunem si svůj osud nevybírají. Ten je jim naopak vnucen určitou institucí s vyšší autoritou (Grill 2004: 1).

UNHCR, jež definuje základní pravidla poskytnutí azylu pro skupiny lidí na útěku a jež tato pravidla také aplikuje v praxi.

Z vládní strany byla v roce 1992 zřízena speciální agentura nazvaná Vládní úřad pro přistěhovalce a uprchlíky, která si za hlavní cíl kladla implementovat celou politiku do souvislosti dočasných uprchlíků ve Slovinsku. Vedlejším cílem pro ni potom bylo zajistit pro tyto osoby ubytování mající podobu tak zvaných sběrných středisek. Největší sběrná střediska, zejména v období počátku přílivu uprchlíků, byla zřízena v bývalých vojenských prostorech, jiná měla podobu stanových táborů. Postupem času vznikala střediska pro uprchlíky ve většině slovinských měst a obcí (parafráze Zavratnik Zimic 2003: 40-43).

Ačkoli první uprchlíci přišli do Slovinska koncem roku 1991, jejich přísunu Slovinsko čelilo průběžně během následujících let až do roku 1999, kdy se hovoří o tak zvané krizi v Kosovu. Bylo tedy nutné pracovat nejen v oblasti humanitární a sociální, ale i v legislativní. Jenomže právní stránka ve věci hromadného přílivu uprchlíků zůstávala opomenutá po dobu pěti či dokonce více let. Status dočasného uprchlíka byl právně zakotven až roku 1997 Zákonem o dočasném útočišti¹³⁰, který stanovuje základní práva a povinnosti pro poskytování dočasného útočiště a bere v úvahu základní humanitární normy, včetně sjednocování rodin a otázky repatriace. I když zákon sám o sobě představuje pozitivní nástroj, kterým byl vytvořen právní základ pro okamžitou pomoc osobám, které potřebují ochranu, problémem se stala repatriace uprchlíků. Ta byla nedílnou součástí této politiky vůči uprchlíkům, ale také součástí společenských debat a veřejného života. Otázka vrátit či nevrátit uprchlíky zpátky do jejich původní vlasti zněla v politickém a společenském životě v mnoha směrech. V rámci vládní politiky sice nezazněla jednohlasná odpověď, ale většinově převládal názor a bylo řečeno, že v mnoha případech repatriace není možná a že programy repatriace nemohou být hlavním záměrem uprchlické politiky. Když byla zodpovězena tato otázka objevila se otázka další a zcela logická. Proč? Protože osoba – dočasný uprchlík se statusem dočasné ochrany na dobu deseti let¹³¹ – v „nové“ společnosti prožije poměrně dlouhou dobu, a proto je třeba vzít v úvahu prostředí, kde se cítí být doma, rodinu a osoby blízké. Je třeba si zároveň

¹³⁰ Blíže viz kap. 3.3.1.3 Legislativní rámec migrační politiky ve Slovinsku.

¹³¹ Podle Zákona o dočasném útočišti (ZZZat).

uvědomit, že od doby vzniku válečných problémů, které donutily odejít tyto uprchlíky ze svých domovů, se změnilo mnoho věcí. Tyto a další důvody jsou odpovědí expertů balkánské problematiky a v zásadě je lze shrnout do dvou okolností:

1. objektivní (rozumí se tím fakt, že válka etnicky „vyčistila“ prostředí - byly zbourány vesnice nebo městské části),
2. subjektivní (vypovídající o volbě pobytu v nové společnosti a naději stát se její součástí).

Závěr nucených migrací a uprchlické krize ve Slovinsku je tedy následující. V případě dočasných uprchlíků nastal posun od politiky repatriační k politice integrační, respektive jejím počátkům, a to zejména díky změnám v Zákonu o dočasném útočišti, neboť v roce 2002 v něj byl zahrnut i článek o integraci¹³² a článek stanovující možnost získat statut cizince s trvalým pobytem. Tento výsledek dopadu migračních toků počínající rokem 1991 jednak na slovinskou legislativu přistěhovalecké politiky a společnost jako takovou byl v širokém kontextu podporován obzvláště subjekty, které mají charakter nevládních organizací, dále jednotlivci různých občanských iniciativ a odborníky (parafráze Zavrtnik Zimic, S. 2003: 45).

Je důležité zdůraznit skutečnost, že samotný záměr a snaha integrace nestačí, ale je třeba je podporovat, protože právně opačný případ vágnosti v artikulaci nemůže být v žádném případě pro integrační politiky prospěšný.

Jiné zřetelně ilustrativní momenty migračních toků ve Slovinsku, které také ovlivnily migrační a azylovou politiku, se objevily na konci roku 2000 a počátku roku 2001. Toto období je spojeno s růstem počtu ilegálních přistěhovalců a skutečností označovanou jako *nelegální přistěhovalecká krize*. Vysoký počet ilegálních migrantů je charakteristickým trendem v celé Evropě, který souvisí se stále restriktivní imigrační politikou v zemích západní Evropy. Sotva tak byla slovinskými politiky vyřešena otázka repatriace a uprchlické krize, objevila se otázka nová, tentokrát týkající se ilegální migrace. Politikům a společnosti bylo nyní jasné, že migrační toky ve směru imigrace

¹³² Článek o integraci (čl.2) stanovuje povinnost státu zaručit pomoc při integraci v oblasti kultury, hospodářského a společenského života (stanovuje pořádání kurzů slovinského jazyka, znalosti slovinské historie, kultury a Ústavy). Článek o změně statusu dočasného uprchlíka na cizince s trvalým pobytem k pobytu (čl. 1) definuje možnost získat tento status bez ohledu na ustanovení Cizineckého zákona a uvádí bývalé dočasné uprchlíky do zcela jiné kategorie migrantů. Blíže viz http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_ZAKO481.html.

jsou kontinuálním procesem, nikoli pouhým sledem událostí během určité doby a že zahrnují nejrůznější formy. Toto uvědomění vedlo k posílení snahy vedoucí k rozvoji přistěhovalecké politiky, v žádném případě ne jejímu opomíjení.

Na počátku nového milénia mělo Slovinsko potenciální vyhlídky na členství v EU, což mohlo pro ilegální migranty znamenat určité lákadlo na život v „lepší a vyspělejší“ společnosti, nebo možnost využít slovinské pozice a skrze něj proniknout do (v té době již) členských států EU a schengenského prostoru. Uvádí se, že ve třetí čtvrtině roku 2000 se na území Slovinska ocitlo na 27 000 přistěhovalců (35 000 na konci roku 2000)¹³³, kteří přišli do země bez platných dokladů¹³⁴. Slovinsko se tak stalo svědkem nového migračního dramatu, které bylo třeba řešit a které zároveň vyvolalo celou řadu reakcí nejen na politické úrovni, ale i na úrovni veřejně-spoločenské a které na ně mělo svůj dopad. Obecně, alespoň podle dostupných informací pamětníků a mediálních zdrojů, reakce na tento nový typ migrace byly odlišné, ale vesměs nebyly pozitivní. Atmosféra slovinské společnosti v první polovině roku 2001 vůči přistěhovalcům by mohla být charakterizována jako „nesnášenlivá“. Světozar ve své studii *Active Civic Participation of Immigrants in Slovenia* píše, že veřejné rétoriky byly zpočátku ovládané zástupci vlády, zejména zástupci Ministerstva Vnitra, ve smyslu hrozby ilegálně příchozích občanů pro „místní lid“, který se díky nim stává obětí tohoto procesu. Slovinská společnost, dokonce i média sama nevěděla, jak se k tomuto problému postavit, a tak víceméně přebírala názory představitelů vlády založené na xenofobii a argumentu „My Slovinci jsme obětí - Ty, nově příchozí, nás ohrožuješ“. Toto stanovisko bylo jednoznačně výsledkem mediálních prezentací, jež šířily stereotypy a obavy zakládající se na konkrétních datech (ty měly být odrazem objektivit). Na webových stránkách slovinského Vládního komunikačního úřadu byl v lednu 2001 publikován článek

¹³³ Dostupné z: <

http://www.ukom.gov.si/en/media_room/background_information/domestic_policy/illegal_migration_a_threat_to_slovenias_national_security/> [cit. 2010-07-02].

¹³⁴ Největší počet z nich byl zaznamenán mezi občany Chorvatska a Maďarska. V roce 2002 podle zveřejněných údajů na webových stránkách slovinské Policie bylo zastiženo na téměř 7 000 ilegálních migrantů, což znamená výrazný pokles oproti předcházejícímu roku (ofic. na 21 000). Většina ze zachycených pocházela ze zemí bývalé Jugoslávie, tentokrát hlavně ze Srbska a Černé Hory, ale také z neevropských zemí jako Turecko nebo Iráku (Gropas 2007: 313).

*Nelegální migrace – hrozba pro národní bezpečnost Slovinska*¹³⁵, kde se mimo jiné píše, že nelegální migrace má mnoho negativních účinků jako zvýšení trestné činnosti, respektive růst trestných činů spáchaných přímo ilegálními migranty (vloupání, krádeže aut, loupeže, únosy či útoky na příslušníky Policie), „sekundární“ kriminalita (organizovaný zločin, otroctví, prostituce nebo nezákonný obchod prodeje lidských orgánů). Samozřejmostí je potom negativní dopad na zaměstnanost, sociální zabezpečení a další problémy spjaté s integrací těchto nelegálních cizinců do slovinské společnosti.

Slovinsko do období této nelegální přistěhovalecké krize přelomu tisíciletí v ohledu otázky migrace a hlavně azylu mělo pověst jednoho z nejliberálnějších evropských států. To byl také důvod, proč většina nelegálních migrantů po vstupu na území Slovinska žádala o azyl¹³⁶. V mediálním diskursu se tudíž nutně objevovaly narážky na příliš „výhodná“ práva pro „ilegály“, kteří „polykají peníze daňových poplatníků“ (Světazar 2005: 19) v důsledku zajištění jejich ubytování, veřejné ochrany, zdraví a podobně.

V opozici proti tomuto negativnímu mediálně-politickému obrazu, který ovlivňoval širokou veřejnost, stála skupina státních nebo mezinárodních organizací, jednotlivců různých iniciativ a odborných sdružení¹³⁷, jejichž prioritou bylo zastávat lidská práva. Vyzývali slovinské občany k solidaritě a toleranci vůči těmto ilegálním přistěhovalcům a sami se aktivně podíleli na sérii veřejných akcí, která podporovala práva nelegálních imigrantů. Navíc bylo poukazováno na tíživou životní situaci těchto migrantů, byly pořádány veřejné debaty, fóra a podobně. Díky těmto činnostem byla nepřátelská atmosféra usměrněna ve smyslu dobrých postupů, zvláště směrem ke slovinské občanské společnosti.

Ve srovnání s uprchlickou krizí počátku 90. let 20. století nelegální přistěhovalecká krize - díky zpočátku „neobjektivní“ medializaci - mnohem více zasáhla atmosféru společnosti. Dopad těchto nezákonných migračních toků vyžadovalo právní řešení a zabezpečení vzniklé situace nelegálně příchozích a státu. Ačkoli by se zdálo, že

¹³⁵ Dostupné z: <
http://www.ukom.gov.si/en/media_room/background_information/domestic_policy/illegal_migration_a_threat_to_slovenias_national_security/> [cit. 2010-07-02].

¹³⁶ V roce 2000 bylo podle údajů Ministerstva Vnitra zaznamenáno 9 244 žádostí o azyl ve srov. s 744 v roce 1999 (Světazar 2005: 15).

¹³⁷ Například Amnesty International, Slovenska filantropija, Peace Institute a jiné.

v době nového milénia mělo Slovinsko po desetileté existenci vybudovanou přistěhovaleckou politiku, není tomu pravda. Migrační problematika nepatřila mezi vrcholové politické agendy a její vlastní utváření v podstatě spadá do období druhé poloviny 90. let. 20. století¹³⁸. Proto události nelegální přistěhovalecké krize, a zároveň přípravy na vstup do Evropské unie měly zásadní dopad na legislativní rámec slovinského zákonodárství ve smyslu změn Azylového zákona a Cizineckého zákona. V důsledku masy nelegálních přistěhovalců, kteří žádali o azyl na konci roku 2000, byl změněn Azylový zákon a to tak, že sousední Chorvatsko bylo definováno jako bezpečná třetí země¹³⁹. Další změna se potom týkala například posílení kontrolní činnosti v příhraničních oblastech. Zvláštní důraz byl kladen na spolupráci italsko-slovinské příhraniční Policie, což nebyla příjemná situace ani pro slovinské občany, ani pro slovinské politiky, kteří usilovali o vstup do schengenského prostoru. Oproti tomu se ozývaly kritické hlasy a činnost výše zmíněných organizací, které podporují ilegální migranty a změnu některých restriktivních předpisů, včetně zlepšení ubohých životních podmínek těchto přistěhovalců. V důsledku patřičných opatření byla ilegální migrace v následujících letech ve Slovinsku usměrněna¹⁴⁰. Nelze říci, že vyřešena, neboť problematika nezákonného přesunu lidí je stále součástí dnešních globálních migračních trendů a Slovinsko jako člen EU od roku 2004 samozřejmě těmto trendům v menším měřítku čelí nadále.

V důsledku potenciálního vstupu Slovinska do EU byl upraven nejen Azylový zákon, ale i Cizinecký zákon a oba byly zakomponovány do rámce Usnesení o imigrační politice Republiky Slovinsko (ReIPRS)¹⁴¹ z roku 1999 a Usnesení o imigrační politice Republiky Slovinsko (ReMPRS)¹⁴² z roku 2002 (parafráze Zavrtnik Zimic, S. 2003: 47).

¹³⁸ Blíže viz kap. 3.3.1.1 Vytváření a vývoj migrační politiky ve Slovinsku.

¹³⁹ Prohlášení Chorvatska jako bezpečné třetí země je dáno „Uradnim listom RS, št. 124/2000 z dne 29. 12. 2000“. Blíže viz. <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2000124&stevilka=5208>. Ministerstvem vnitra je chorvatský statut bezpečné třetí země vykládán tak, že Chorvatsko je země, v níž migrující zůstal před svým příjezdem do Slovinska a v níž byl v bezpečí před pronásledováním nebo porušováním lidských práv a v níž měl základní prostředky, aby se uživil a mohl tak zažádat o azyl, aniž by riskoval nucený návrat nebo vyhoštění. Dostupné z: <http://www.ukom.gov.si/en/media_room/background_information/domestic_policy/illegal_migration_a_threat_to_slovenias_national_security/> [cit. 2010-02-07].

¹⁴⁰ V roce 2001 bylo podle údajů Ministerstva Vnitra zaznamenáno 1 511 žádostí o azyl a v roce 2002 „pouhých“ 532 ve srov. s 9 244 v roce 2000 (Světazar 2005: 15).

¹⁴¹ Usnesení o imigrační politice Republiky Slovinsko stanoveno v „Uradnim listu RS, št. 40/1999 z dne 28. 5. 1999“, které kromě toho, že prosazuje ústavní a mezinárodní právní předpisy, posiluje motivy

Usnesení v širokém slova smyslu regulovala přistěhovaleckou politiku vůbec, v užším slova smyslu tuto politickou agendu potom blíže určila jako:

1. regulaci imigrační politiky,
2. regulaci azylové politiky jako nedílné součásti své politiky vůči uprchlíkům,
3. regulaci integrační politiky jako opatření státu a společnosti v poskytování příznivých podmínek pro vysokou kvalitu života imigrantů.

Všechny tyto dílčí regulace podléhají základním hodnotám rovného práva (sociálního, ekonomického a občanského), svobody (vyjádření kulturní identity vzhledem k integritě a důstojnosti jednotlivce) a vzájemné spolupráci (práva účasti a odpovědnosti každého jedince). Z těchto regulací bezesporu vyplývá jednoduchý, ale pro migrační problematiku velice důležitý závěr vypovídající o této politice nejen jako o záležitosti legislativní, ale především sociální, která se nesmí ocitnout v rukou jednotlivých skupin, ale v rukou všech. Nucená migrace, nelegální přistěhovalecká krize a vrcholící přípravy na vstup do Evropské unie byl důkazem, že migrační otázky nelze opomíjet, neboť jsou součástí každodenní politiky samotného státu, do kterého lidé v nejrůznějších formách migrují, ale i ostatních států EU. Slovinsko se zdá být ryzím příkladem, jaký svědčí o nutnosti budování a rozvoje přistěhovalecké politiky nejen v rámci vlastního státního území, ale v rámci území evropského, respektive unijního. Slovinsko se tak díky svým zkušenostem s nucenými, politickými nebo ekonomickými, legálními a nelegálními, dočasnými či trvalými formami migrace zapojilo na cestě k budování komplexní společné migrační a azylové politiky EU¹⁴³.

3.3.4 Nedávný a současný stav migračních pohybů ve Slovinsku

Před rokem 2004, kdy Slovinsko bylo nadějným potenciálním kandidátem na člena EU během jejího již pátého rozšiřování, se připravovalo na tuto výzvu téměř ve všech oblastech veřejného, společenského a v neposlední řadě také politického života.

(postupy a trendy) pro potřeby tvorby imigrační politiky vzhledem ke slovinskému i evropskému kontextu zároveň. Blíže viz <http://www.uradni-list.si/1/content?id=19938>.

¹⁴² Usnesení o migrační politice republiky Slovinsko stanoveno v „Uradnim listu RS, št. 106/2002 z dne 6. 12. 2002“ potvrzuje a doplňuje zásady slovinské národní imigrační politiky s důrazem na opatření přijatá za účelem cvičení v kontextu současných trendů migrace a nových přístupů k rozvoji společné politiky v oblasti migrace a azyl EU. Blíže viz <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2002106&stevilka=5265>.

¹⁴³ Blíže kap. 2.2 Přístupy mezinárodního práva k migrační otázce – Migrační a azylová politika v evropském kontextu.

V referendu o vstupu Slovinska do EU 23. března 2003 se při 60 % účasti slovinských občanů vyjádřilo téměř 90 % Slovinců pozitivně a vstupu do EU řekli ANO. Slovinsko se 1. května 2004 stalo oficiálním členem EU společně s dalšími devíti státy východní a centrální Evropy¹⁴⁴. Vstup do unijního prostředí podléhal velikým přípravám, jež zahrnovaly mnohé změny s cílem naplnit potřebná kritéria stanovená EU pro potenciální kandidátské země a harmonizovat právní rámec po unijním vzoru. Bruselské orgány stanovily jako prioritní požadavek pro bývalé socialistické země, které se chtějí připojit k EU, vytvoření národní migrační a azylové politiky. Ve věci migrační a azylové politiky tudíž nastaly zásadní změny. První obecné změny se objevily již ve dvojmístném Usnesení o imigrační politice Republiky Slovinsko z roku 1999 a 2002 (ReIPRS a ReMPRS). Další důležitý vliv na vytváření slovinské migrační politiky je její zapojení do evropských integračních procesů. Harmonizovat modely politiky národní a evropské je součástí obrovského komplexního procesu, který rozhodně nelze vytvořit během krátké doby, a proto tyto změny pokračují dodnes a stále se řídí zásadou, že slovinská přistěhovalecká politika odpovídá politice EU. Přestože migrační a azylová restriktivní politika ve smyslu ochrany státu byla již zavedena, v současnosti pod vlivem činnosti nevládních organizací se pozornost klade hlavně na oblast respektování lidských práv a provádění humanitárních zásad jako věc udržování veřejného pořádku. Tento přístup k přistěhovalecké politice jasně ústí v politiku integrační. Celá koncepce současné slovinské migrační a azylové politiky, včetně přijetí základních právních předpisů v této oblasti¹⁴⁵ proto odráží nejen výše charakterizované migrační zkušenosti, ale také úzkou spojitost s obdobím vstupu Slovinska do EU.

Obraz migračních pohybů ve Slovinsku po událostech nucených a ilegálních migrací, které daly slovinskému státu charakter země nejprve liberální z hlediska pozitivního přijímání azylantů, později restriktivní z hlediska negativního postoje k nelegálním přistěhovalcům z Balkánu, a zároveň tranzitní z hlediska nelegálních přistěhovalců zastižených na slovinském území na jejich cestě do EU a země schengenského prostoru, se vyznačuje větší rozmanitostí. Slovinsko se stává atraktivní cílovou stanicí pro občany různých zemí, kteří přicházejí v různých migračních formách.

¹⁴⁴ Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko.

¹⁴⁵ Blíže viz kap. 3.3.1.1 Vytváření a vývoj migrační politiky ve Slovinsku.

Hlavní důvod lze patrně spatřovat v příznivé hospodářské situaci Slovinska¹⁴⁶, členství v EU od roku 2004 a skutečnosti, že od roku 2007 Slovinsko patří do tzv. Schengenského prostoru¹⁴⁷. I když se dnes ve Slovinsku objevují všechny formy migrace, dominantní je – mimo jiné také díky rozvoji migrační a azylové politiky – migrace legální ekonomická. Tento pozitivní vývojový trend ale rozhodně nesmazal problém nelegální migrace, zvláště v sezónním období. Tato nezákonná forma migrace je pravděpodobně způsobená slovinskou výhodnou strategickou polohou mezi Východem a Západem. V období slovinského vstupu do EU se tradičně v migračních a azylových reportech, které zpracovávají přistěhovaleckou problematiku na území Slovinska, charakterizují formy migrace podle politických a sociálně-ekonomických trendů vzhledem k právnímu statusu osob asi následovně:

- osoby s trvalým pobytem - jedná se především o osoby, které pocházejí z bývalé jugoslávské republiky, válečné uprchlíky a žadatele o azyl z celého světa,
- dočasné obyvatele - jedná se o osoby, které čekají na potvrzení jejich statusu uprchlíka, dále o osoby v rámci dočasné ochrany (z důvodu útěku z vojenského konfliktu) a osoby nazývané jako sezónní pracovníci,
- ilegálních přistěhovalci - osoby zadržené na slovinských hranicích (obvykle v situaci tranzitu do jiné země EU nebo té patřící do schengenské zóny).

Jinak řečeno migrační pohyby ve Slovinsku nedávného období mají charakter výzvy pro přistěhovalce na jejich cestě na Západ a tradice pro přistěhovalce ze států bývalé Jugoslávie a některých dalších příslušníků zemí třetího světa.

Podle statistických údajů¹⁴⁸ od roku 2000 počet migrantů stále roste, zvláště v posledních letech (od roku 2005 a 2006) se intenzita migračních toků silně zvýšila.

¹⁴⁶ Blíže viz kap. 3.2.2 Od vyhlášení nezávislosti.

¹⁴⁷ Na základě Cizineckého zákona a Schengenského hraničního kodexu se Slovinsko začlenilo do Schengenského prostoru. Byly učiněny významné legislativní změny Zákonem o státních hranicích (ZNDM-2) daný „Uradnim listom RS, št. 60/2007 z dne 6. 7. 2007“. Blíže viz <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200760&stevilka=3205>. Slovinsko se z prostoru schengenské periferie dostalo do jeho jádra, a proto nejvýznamnější praktické změny vyplývající z tohoto zákona se týkají především příhraničních oblastí, neboť byly zrušeny tradiční přeshraniční kontroly se sousedními zeměmi, jež jsou také součástí Schengenu a nahrazeny jakýmsi elementárními byrokratickými kontrolami.

¹⁴⁸ Od roku 1992 Statistický úřad Republiky Slovinsko sbírá údaje o migračních pohybech, imigrantech a emigrantech, nicméně tyto údaje o přílivu či odlivu osob v prostoru Slovinska z hlediska jejich dostupnosti nepředstavují otevřenou oblast a některé údaje jsou potom zveřejňovány jinou formou (prohlášení, zprávy, studie nebo reporty) skrze instituce vládní či nevládní, kterým je migrační problematika vlastní a spadá do jejich kompetencí. Údaje Statistického úřadu Slovinska blíže na <http://www.stat.si/>. Viz PŘÍLOHA VI.

Většina imigrantů pochází z evropských zemí (v průměru kolem 96 %) a nachází uplatnění v oboru stavebnictví a zemědělství jako sezónní pracovníci, občas také v průmyslu, zdravotnictví a veřejných službách. Nejvíce přistěhovalců přichází z ex-jugoslávských republik (z Bosny a Hercegoviny, Srbska, Černé Hory, Chorvatska a Makedonie). Naopak většina emigrantů míří do evropských, nejčastěji sousedních států, (do Německa, Chorvatska, Rakouska, ale také Švýcarska). V roce 2006 se počet imigrantů ve srovnání s předchozím rokem zvýšil o 33 % a počet emigrantů o 60 % (Franc 2008: 5).

Obecný evropský migrační trend ilegálních migrantů se stal součástí migračních pohybů ve Slovinsku hlavně od roku 2000 v souvislosti s *nelegální uprchlickou krizí* a pokračuje i dnes. Nicméně díky posílení slovinské přistěhovalecké politiky se vysoký počet osob překračující nezákonně hranice Republiky Slovinsko výrazně snížil¹⁴⁹, i když - díky (pro nelegální migranty) výhodné geografické poloze Slovinska - došlo k nárůstu nelegálních migrantů z afrických a asijských zemí (zj. z Íránu, Iráku, Bangladéše, Číny, Pákistánu, Alžírsko a Sierry Leone). Nelegální migranti vcelku představují skupinu ekonomicky produktivních mladých osob ve věkové skupině mezi 18 a 28 lety, pro něž Slovinsko představuje přechodnou zastávkou na jejich cestě do západní Evropy.

Většina cizinců, kteří vstupují na území Slovinska jsou ale legální ekonomičtí neboli pracovní migranti (74 % v roce 2006)¹⁵⁰ ze zemí bývalé jugoslávské federace a jiných členských států EU. Po vstupu Slovinska do EU se sice počet pracovních migrantů z nových unijních členských států zvýšil, ale obecně je jejich počet stále nízký (Franc 2008: 5). Přesto příliv těchto cizích pracovníků pomáhá zaplňovat mezery na trhu práce, a to vzhledem k potřebám a hospodářské situaci Slovinska.

¹⁴⁹ Viz PŘÍLOHA VI.

¹⁵⁰ Tito pracovní migranti představují dohromady 5 % ekonomicky produktivní populace ve Slovinsku.

3.3.4.1 Ekonomický pohled, aneb pracovní migrace dnešního Slovinska

Ekonomický pohled na problematiku migrace dobře charakterizoval Senior Vice President a hlavní ekonom Světové banky (2006):

„With the number of migrants worldwide now reaching almost 200 million, their productivity and earnings are a powerful force for poverty reduction¹⁵¹.”

(Počet migrantů na celém světě nyní dosahuje téměř 200 milionů, jejich produktivita a výnosy jsou hybnou silou pro snižování chudoby.)

François Bourguignon

François Bourguignon na podkladech reportu globálních ekonomických vyhlídek z roku 2006 s názvem Hospodářské důsledky převodů a migrace, který každoročně vydává Světová banka, upozornil na fakt, že větší emigrace lidí s nízkou kvalifikací z rozvojových průmyslových zemí by mohla být příspěvkem ke snížení chudoby. Zpráva totiž říká, že nárůst těchto legálních ekonomických migrantů by mohl zvýšit globální reálné příjmy o 0,6 % procenta¹⁵².

Slovinsko se v několika posledních letech ocitá mezi státy v podobné situaci, tedy v situaci přílivu legálně ekonomických (pracovních) migrantů. Většina migrantů nedávného a současného období, kteří vstupují na území Slovinska, jsou totiž lidé, kteří přichází do své nové země určení s cílem najít si zaměstnání s maximálně možným příjmem (popř. z původní nižší mzdy, na níž byli zvyklí, se posunout na vyšší) a získat jiné výhody (změny v životní a pracovní oblasti, získat nové znalosti a dovednosti, perspektivu). Je pravda, že Slovinsko představuje relativně vyšší standard a vyspělou ekonomiku (zvláště ve srovnání s ostatními post-komunistickými státy střední a jihovýchodní Evropy)¹⁵³, existují zde atraktivní rozmanité možnosti (sociálně-kulturní a ekonomické), na druhou stranu získat lepší výhody mohou většinou pouze osoby s vyšší

¹⁵¹ Zdroj: The World Bank. *Sending The Money Home* [online]. Publikováno dne 16. listopadu 2006 [cit. 2010-03-02]. Dostupné z: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:20724935~pagePK:64257043~piPK:437376~theSitePK:4607,00.html>

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Rok 2008 podle šetření BAROMETRU 72 (Autumn 2009) sice ukazuje obecně nižší spokojenost občanů s ekonomickou situací, nicméně v tomto směru Slovinsko nevybočuje z evropských a světových standardů, neboť rok 2008 byl poznamenán globální hospodářskou krizí. Blíže viz PŘÍLOHA VIII.

kvalifikací (manažeři, obchodníci, umělci, vědci, inženýři apod.). Mnozí z těchto pracovních migrantů také ale přichází s původní motivací obecně nazývanou jako sloučení rodiny. Díky koncentraci blízkých osob se cítí bezpečnější a ocitají se ve většině případů ve stabilním zázemí s vytvořenými společenskými vazbami. Obecným lákadlem pro tento typ legálních migrantů je kvalita životních podmínek ve Slovinsku¹⁵⁴. Vzhledem k tomu, že nejvíce přistěhovalců přichází ze států bývalé jugoslávské federace klíčovým push faktorem je kulturní blízkost (tradice, náboženství, jazyk a jiné)¹⁵⁵.

Ve věci pracovní migrace je zajímavá Francova studie s názvem Pracovní migrace ve vybraných zemích střední a východní Evropy (Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky. č. 23/2008), v níž jsou naznačeny dopady pracovní migrace na národní trhy práce a ekonomický růst v zemích těchto oblastí. V případě Slovinska se zde na základě statistických údajů z roku 2006 uvádí, že naprostá většina pracovních migrantů ve Slovinsku (90 %) představovala skupina občanů původem z bývalé Jugoslávie (51 % z nich bylo občany Bosny a Hercegoviny, dále Chorvaté, Srbové a Makedonci). Zbytek potom tvořili občané členských států EU (přes 50 % z nich byli Slováci, dále Italové, Rakušané, Češi, Němci, Poláci a Francouzi) a dalších států. Ve srovnání s evropským průměrem v roce 2005 bylo ve Slovinsku zaměstnáno pouhých 12 % z celkového počtu zaměstnaných cizinců z členských států EU.

Podle nejnovějších údajů zveřejněných v Ročence slovinského Statistického úřadu za rok 2008 se celkový počet migrantů zvýšil ve srovnání s rokem 2006 zhruba o 10 000 nově příchozích¹⁵⁶, přičemž charakter složení migrantů se nezměnil. To znamená, že dominují pracovní migranti z balkánského poloostrova (vedoucí pozici s 52 % si i nadále zachovávají občané Bosny a Hercegoviny, za nimiž následují Srbové, Makedonci

¹⁵⁴ Podle Eurobarometru (Autumn 2009) je většina Slovinců (86 %) spokojena se svým životem (tj. více než je průměr členských států EU přistoupivších v roce 2004 nebo později). Hodnocení životních podmínek vzhledem k ekonomické situaci je však obecně za rok 2008 nižší, nicméně Slovinsko ohledně životních podmínek a spokojenosti stojí nad evropským průměrem (78 %) a zařadilo se na začátek seznamu mezi novými EU-12 státy. Blíže viz PŘÍLOHA VIII.

¹⁵⁵ Jazyky občanů ex-jugoslávských republik si jsou do značné míry podobné. Díky znalosti jazyku je mnohem snadnější rozumět sociálně-ekonomickému a právnímu systému, jakož i vybudovat si společenské vazby.

¹⁵⁶ Viz PŘÍLOHA VI.

občané Černé Hory, Kosova a Chorvati), a občané členských států EU (především z Bulharska a Ukrajiny).

Pracovníci přicházející z neunijních států se uplatňují hlavně v těžkém průmyslu, respektive ve stavebnictví, železářském průmyslu, dopravě či zemědělství, ale také v oboru gastronomie a díky tomu, že Slovinsko se stává významnou součástí evropského turistického ruchu a obchodu a rekreační destinací mnozí dočasní pracovní migranti nacházejí pracovní místa v nejrůznějších sezónních zaměstnáních. Zpravidla pro ex-jugoslávské legálně ekonomické migranty platí, že tradiční pro ně je zaměstnávání ve stavebním průmyslu, čímž vyplňují mezeru tamního pracovního trhu. Místní zaměstnavatelé totiž čelí značným potížím, jež jsou spojené s nedostatkem domácích pracovníků pro tento typ fyzicky náročné a podprůměrně placené práce, kde není vyžadována žádná nebo jen nízká kvalifikace¹⁵⁷. Pracovníci ze států EU (především „starých členských států“) obsazují většinou manažerské a obchodní posty v podnicích, jež jsou vlastněny zahraničním kapitálem. V menší míře se jedná o pracovníky, kteří ve Slovinsku žijí a pracují již delší dobu, nebo je pojí se slovinskými občany rodinné svazky.

Potenciální pozitivum rychlého nárůstu počtu zahraničních pracovníků v posledních letech má za následek snižování chudoby a hospodářský vzestup státu, skryté negativum lze potom spatřovat v nedostatku vhodných pracovních sil na slovinském trhu práce. Informace o slovinském trhu práce a informace veřejného charakteru, včetně ekonomických pohybů cizinců, jsou v kompetenci Služby zaměstnanosti Slovinsko (Zavod RS za zaposlovanje)¹⁵⁸. Kromě jiného je tento nezávislý právní subjekt veřejného stavu podle ustanovení o zaměstnávání cizinců Cizineckého zákona (ZTuj-1) Zákona o zaměstnávání cizích státních příslušníků (ZZDT)¹⁵⁹

¹⁵⁷ O mzdách viz pozn. v kap. 3.3.3 Dopad migračních toků na legislativní rámec přistěhovalecké politiky a slovinskou společnost, aneb migrace ve čtyřech momentech po roce 1991.

¹⁵⁸ Zavod RS za zaposlovanje je veřejná instituce, která funguje jednotně na území Republiky Slovinsko a která se zabývá hlavně zprostředkovatelskou činností v poskytování zaměstnání a práce, zajištění profesního zaměření, programů aktivní politiky zaměstnanosti a opatřeními vzhledem k pracovním migrantům, ale také provádí řadu dalších úkolů, jimiž ovlivňuje podmínky na trhu práce. Blíže viz <http://www.ess.gov.si/>.

¹⁵⁹ Podle novely tohoto zákona z roku 2007 „Uradni list RS, št. 76/2007 z dne 24. 8. 2007“ určuje formuláře, data a důkazy pracovního povolení, určuje údaje a způsob registrace/ deregistrace práce pracovních migrantů, navíc stanovuje podmínky a povinnosti zaměstnavatele. Novela obecně zjednodušila

zodpovědný za vydávání všech výše uvedených druhů pracovního povolení a vedení všech záznamů o zaměstnání a práci zahraničních pracovníků. Podle výroční zprávy Služby zaměstnanosti Slovinsko za rok 2008 bylo vydáno celkem 85 333 pracovních povolení¹⁶⁰. To znamená více jak 40 % nárůst oproti předchozímu roku. Došlo k nárůstu počtu pracovních povolení všech druhů, zvláště ale povolení k zaměstnání (58 897, tj. 54,1 % více ve srovnání s rokem 2007). Zvýšení počtu povolení k zaměstnání je především výsledkem větší poptávky po pracovní síle v oborech, které jsou typicky vykonávány zahraničními pracovníky ze států bývalé Jugoslávie – tedy stavitelství (60 % všech zahraničních pracovníků), kovovýroba, doprava a zemědělství. Tyto „špinavé a horší“ práce slovinští občané díky nízké mzdě a náročným fyzickým podmínkám vykonávat odmítají. V roce 2008 byl Službou zaměstnanosti Slovinska zaznamenán nárůst počtu povolení pro práci (15 786, tj. o 8,4 % více než loňský rok). Tento vzrůst lze vysvětlit opět zvýšením vyslaných řídicích a sezónních pracovníků taktéž především ve stavebním a zemědělském průmyslu. Zbytek 7 815 pracovních povolení bylo typu osobního pracovního povolení (tj. o 31,6% více než v roce 2007)¹⁶¹.

správní systém a postupy, zj. pokud jde o prokázání úrovně vzdělání zahraničního pracovníka. Blíže viz <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200776&stevilka=4036>.

¹⁶⁰ Počet platných vydaných pracovních povolení jednotlivých typů v % viz PŘÍLOHA VIII.

¹⁶¹ Blíže viz PŘÍLOHA VIII a Annual Report 2008 Zavoda RS za zaposlovanje.

3.3.5 Kontext života migrantů ve Slovinsku, aneb jejich diskriminace a znevýhodňování

Migrační fenomén se nejeví jako pouhá událost, ale rozsáhlý proces. Přestože určující v tomto procesu je politika, důležitou roli hraje také kontext života, který přesahuje politické hranice a zahrnuje praktické podmínky každodenního života migrantů - jejich vzdělání, práci nebo sociálně-společenskou účast na veřejném životě i přístup médií k nim.

Současné integrační trendy v oblasti migrační politiky a rozvoj tak zvaných mezikulturních studií přispívají ke zlepšení životních podmínek přistěhovalců a snížení stereotypů, jež brání podpoře multikulturní moderní společnosti a mezikulturnímu dialogu obecně. Na druhou stranu, zda je situace jiných etnických a národních komunit skutečně příznivá je otázkou diskutabilní. Této otázce a vůbec problematice diskriminace imigrantů ve Slovinsku v oblasti vzdělání, práce, jejich účasti na veřejném životě, přístupu sdělovacích prostředků k nim a praxí jejich každodenního života se zabývá Ana Kralj ve své studii *„When Č becomes Č: discrimination of unrecognized national minorities in Slovenia“* (Když se z Č stane Č: diskriminace neuznaných národnostních menšin ve Slovinsku). Na základě analýzy různých výzkumných zpráv a databází, předpisů a vybraných rozhovorů s příslušníky různých menšin, kulturních menšinových sdružení, poskytuje pohled na druh, rozsah, okolnosti i důsledky sociálně-občanské diskriminace, která pramení právě z odlišné národnostní a etnické příslušnosti.

Z předcházejících kapitol je zcela jasné, že Slovinsko je svým národnostním a etnickým složením primárně homogenním státem a že počet národnostních a etnických menšin z hlediska jejich rozsahu se v různých historických obdobích měnil. V širokém pohledu se tyto menšiny žijící uvnitř státu dají rozdělit do dvou základních skupin. První tvoří historické národnostní menšiny (italské, maďarské a romské komunity), jejichž ochrana práva z hlediska legislativních, včetně ústavních, ustanovení jsou zajištěna přibližně 80 zákony a předpisy. Druhou tvoří tak zvané „nové národní komunity“ (národy bývalého společného státu Jugoslávie), jejichž práva jsou sice legislativně zakotvena, ale s jistými mezerami. Například slovinská Ústava nemá zvláštní ustanovení na ochranu (kolektivního) práva těchto „nových komunit“. Dalo by se proto říci, že problémy migrantů v jejich běžném životě vychází z institucionální struktury.

Podle studie Any Kralj existuje i mezi jednotlivými přistěhovalci jistá diferenciacie. Obvykle určující faktory ovlivňující socio-ekonomické postavení jednotlivce a jeho komunity vychází z postoje většinové společnosti vůči komunitě, k níž se cizinec hlásí. Příslušníci národnostních a etnických menšin jsou potom znevýhodňováni v určitých sociálních sférách, z čehož vyplývá, že jsou více náchylnější k sociálnímu vyloučení. Výzkumy odborníků na migraci ve Slovinsku (Kržišnik-Bukić 2003, Komac 2007, Zavratnik a Kralj 2008) ukazují, že postoj většinové populace k imigrantům ve Slovinsku je odmítavý obzvláště v případě přistěhovalců z republik bývalé jugoslávské federace, kteří ve skutečnosti představují hlavní skupinu migrantů ve Slovinsku. Ana Kranj uvádí zdroj TOS, Niko et al.: 2002 slovinského veřejného mínění, kde na otázku: „*Nechtěl/a bych mít za souseda migranta?*“ odpovídali respondenti následovně.

Rok	1992	1993	1994	1995	1998	1999	2000	2001	2002
%	39,6	55,6	40,5	18,1	28,3	16	28,5	20,6	22,6

Podle posledních dostupných údajů z roku 2005 téměř jedna pětina obyvatel (17,6 %) v účasti na stejném průzkumu uvedla, že by nechtěla mít za sousedy přistěhovalce. Měnící se postoj veřejnosti vůči imigrantům v jednotlivých letech, zvláště v letech 1992 – 1994 a následujícího roku 1995, stejně jako roku 1999 a 2000 není překvapující. Slovinsko na počátku devadesátých let totiž čelilo problému nucených migrací a ocitlo se v situaci masového přílivu přistěhovalců z republik bývalé jugoslávské federace. Přestože slovinský stát zaujal k nuceným migrantům liberální přístup, veřejnost, jak ukazují výsledky průzkumu, k této skutečnosti zaujala spíše negativní postoj. Podobná situace nastala na přelomu tisíciletí v souvislosti s nelegální přistěhovaleckou krizí - v tomto období se zase slovinskou společností šířila atmosféra nesnášenlivosti vůči ilegálním migrantům, podporovaná ze strany samotné slovinské vlády.

Obecně ale většina slovinských občanů odmítavý postoj k přistěhovalcům nezaujímá.

Studie Any Kralj na základě zkušeností migrantů a rozhovorů se členy asociací zastupující zájmy menšinových komunit dospívá k závěru, že diskriminace v praktickém životě migrantů, zvláště právně neuznaných „nových komunit“ má své kořeny často v nedostatečné systémové regulaci jejich postavení. Základním problémem je, že

slovinská Ústava. Protože jako právní subjekt tuto skupinu migrantů negarantuje jako menšinu, nestanovuje žádný právní rámec, který by podporoval jejich kulturní vyjádření a národní zvláštnosti (tak jako u historických menšin). V roce 2003 u kulatého stolu Evropské komise proti rasismu a intoleranci (ECRI), zástupci národů bývalé Jugoslávie žijící ve Slovinsku předložili veřejné provolání k Národnímu shromáždění Republiky Slovinsko s cílem provést změny slovinské Ústavy tak, aby zahrnovala Albánce, Bosňany, Černohorce, Chorvaty, Makedonce a Srby žijící ve Slovinsku za národní menšinu Republiky Slovinsko. Zástupci členů „nové komunity“ zdůrazňovali fakt, že představují značnou část obyvatel Slovinska a že jsou loajálními občany, kteří usilují pouze o zachování jejich národní a etnické identity. Jejich provolání však v Národním shromáždění Republiky Slovinsko neobdrželo žádnou odpověď.

Konkrétní projevy nevýhodných pozic těchto migrantů jsou nejvíce patrné v oblasti vzdělání, kde zvláštní zájem budí otázka mateřského jazyka a kultury. Podle slovinského práva na ochranu menšin mají právo používat vlastní jazyk ve výchově a vzdělání členové italské a maďarské národnostní menšiny, zatímco členové jiných národních a etnických komunit toto právo nemají. Jedinou nadějí na právo jejich mateřského jazyka je případná dvojstranná dohoda a vlastní iniciativy, včetně financování případných dodatečných tříd.

„Slovinský stát poskytuje na některých základních školách prostor chorvatskému učitelům [...] náš učitel jezdí z Mariboru přes Lublaň k Piranu. Chorvatská republika financuje plat učitele, knihy, výukové materiály a cestovní výdaje [...] jinou variantou je přijetí některých nových zákonů jako například toho, který zahrnuje výuku chorvatského jazyka jako volitelného předmětu ve škole. Tento zákon by tak umožnil výuku chorvatštiny jak chorvatským, tak i slovinským dětem [...].“

Ivo Garić, Svaz chorvatských společností ve Slovinsku (Kralj 2009: 239).

Přistěhovalci, respektive členové „nové národní komunity“, narozdíl od členů historických komunit ve Slovinsku mají k dispozici nejen omezené podmínky na ochranu a podporu svého jazyka a kultury, ale také zdroje. Proto jedním z nejdůležitějších prostředí, kde mohou své kulturní tradice a hodnoty - i jazyka - podpořit, jsou kromě

rodinného kruhu, společnosti, organizace či asociace, které sami vytváří. Tyto různé vesměs kulturní společnosti vznikají na základě darů. U některých konkrétních případů sice existuje výjimka v podobě financování ze strany Ministerstva kultury (Veřejným fondem pro kulturní činnosti) a územní samosprávy (lokálními obce) (Kralj 2009: 241), ale:

„[...] Z veřejných soutěží a projektů ze strany Ministerstva kultury jsme shromáždili celkem mezi 15 000 a 20 000 eurami ročně, což představuje pouhých 10 % našeho rozpočtu. To znamená, že 90 % finančních prostředků je získáváno ze strany sponzorů [...].“

Ivo Garić, Svaz chorvatských společností ve Slovinsku (Kralj 2009: 241).

Jedním z nejdůležitějších faktorů integračních snah je práce a zaměstnanost migrantů. Mnoho imigrantů, hlavně členů „nových komunit“, přijímá práci v méně atraktivních oblastech trhu práce¹⁶². Často uváděným oficiálním důvodem je nedostatečná kvalifikace a vzdělání této skupiny lidí. Většina z nich má stejně jako Slovinci střední stupeň vzdělání¹⁶³ nebo nízký a základní stupeň vzdělání¹⁶⁴. Naopak vysoký stupeň vzdělání se mezi nimi podobně jako u Slovinců vyskytuje zřídka¹⁶⁵. Trh práce, který je charakterizován určitými překážkami, hodnotí problém kvalifikace jako jednu z primárních. Jinou překážkou může a ve skutečnosti také je tak zvaná skrytá diskriminace. Přestože kvalifikace a skrytá diskriminace jsou součástí překážek pracovního trhu, které vedou k nezaměstnanosti jak původních obyvatel, tak imigrantů, podíl mezi nezaměstnanými je často vyšší u příslušníků jiných národních a etnických komunit. Migranti, zejména ti, co patří k „nové komunitě“, běžně zůstávají uvězněni v situaci, kdy jejich pracovní pozice neodpovídá jejich vzdělání a schopnostem a často nemají ani šanci na propagaci a perspektivu. Navíc se v praxi setkávají s rasovou diskriminací ze strany „jejich konkurenčních domácích slovinských kolegů“ (Kralj 2009:

¹⁶² Blíže viz kap. 3.3.4.1. Legální ekonomický pohled, aneb pracovní migrace dnešního Slovinska.

¹⁶³ Slovinci (54,3 %), Chorvati (50,8 %), Černohorci (52,6 %), Makedonci (47,7 %) a Srbové (51,5 %) (Kralj 2009: 239).

¹⁶⁴ Albánci, Bosňani a Muslimové vykazují nejvíce kategorii bez vzdělání, neúplné základní školy a základní školy (Kralj 2009: 239).

¹⁶⁵ Slovinci (7,1 %), Černohorci (10 %), Chorvati (5,9 %), Makedonci (6,6 %) a Srbové (4,8 %). Procento osob s vysokoškolským vzděláním je mnohem nižší mezi Albánci (1,7 %), Bosňany (1,3 %) a Muslimy (0,5 %) (Kralj 2009: 239).

240). Na základě rozhovorů s členy národnostních a etnických minorit Ana Kralj uvádí, že většina z nich se cítí diskriminována na základě etnické příslušnosti, i přestože takovou diskriminaci zákon zakazuje. Jelikož se ale v praxi jedná o diskriminaci skrytou, je těžko dokazatelná.

„Je to všechno dobře skryté. Zájemci o práci patřící do skupiny tiše znevýhodněných osob bez ohledu na jejich kvalifikaci mají omezené šance a přístup k práci [...].“

Naum Taštanoski, Makedonská kulturní společnost (Kralj 2009: 240).

Podle některých autorů (Kuzmanic 1999, Makarovič a Rončević 2006, Petković 2006 a Komac 2007) je zásadním problémem diskriminace také mediální prezentace migrantů a „nových národních komunit“. Problematika přistěhovalců se ve sdělovacích prostředcích buď přehlíží, nebo se naopak zdůrazňuje - bohužel ale v jejím negativním slova smyslu. Slovinská média ukazují obraz přistěhovalců, pokud se ocitají v nějakém konfliktu, nebo situaci politického napětí, jež je pro většinovou společnost nepříznivá. Zároveň mediální obraz přistěhovalců má dvojí podobu. Jednak jsou migranti popisováni jako oběti (ocitající se v situaci diskriminace, marginalizace, segregace, ...), jednak jsou popisováni jako příčina problémů pro většinovou populaci ve Slovinsku.

Podle legislativního rámce Republiky Slovinsko by v podstatě neměla existovat žádná forma znevýhodňování migrantů, protože článek 61 Ústavy Republiky Slovinsko uvádí: *"Každý má právo svobodně vyjádřit příslušnost ke svému národu nebo národní komunitě, podpořit a vyjádřit svou kulturu a používat svůj jazyk a písmo."* (Kranj 2009: 245). Přesto podle informátorů Any Kralj diskriminace existuje a týká se jak příslušníků „nových komunit“, tak i historických.

Většina z nás používá mateřský jazyk, když mluvíme po telefonu. [...] Nicméně cítíme určité nepohodlí. Pokud ale mluvíte anglicky, pak je vše v pořádku. To je problém malých národů, které jsou velmi homogenní."

Hasan Bačić, Kulturní Bosenská unie ve Slovinsku (Kralj 2009: 246).

Vnímání diskriminačních praktik je rozdílné i mezi příslušníky jednotlivých generací „nových komunit“. První generace čelí specifickým problémům, zvláště díky nedostatečné znalosti slovinského jazyka. Další generace mladých lidí narozených a vzdělaných ve Slovinsku, druhá a třetí generace, obvykle tento problém nemá, na druhou stranu se i ona pohybuje ve stresové situaci, kterou lze popsat jako krize identity, jež by mohla mít charakter otázky „*Kdo jsem?*“ (Kranj 2009: 246). Často se totiž sami domnívají, že jsou Slovinci, ale většinová společnost je tak nevnímá. Ana Kralj takové vnímání identity ze strany vnějšího okolí charakterizuje jako „*cizí těleso v národním korpusu.*“

„[...] vždy zůstanou přistěhovalci. Příjmení totiž definuje postoj k životnímu prostředí jednotlivce.“

Naum Taštanoski, Makedonská kulturní společnost (Kranj 2009: 246).

Mladší lidé proto v tomto tlaku identity, snaze získat rovnocenné postavení, najít si zaměstnání a být rovnocennými členy většinové společnosti často mění svá příjmení.

Ačkoli legislativní rámec národních či evropských politik může být teoreticky „dokonalý“, přesto jeho praktické naplňování s sebou vždy může přinést diskriminaci, která bude součástí každodenního života migrantů ve všech jeho oblastech. V tomto ohledu proto záleží na občanské společnosti jako takové, její vyspělosti a samozřejmě také na aktuálním společensko-politickém kontextu země, který odráží veřejnou atmosféru.

ZÁVĚR

Slovinsko jako nevelká země, ba dokonce jedna z nejmenších zemí v Evropě a EU, se nezdá být na první pohled typickou multikulturální společností, v níž by se odehrávaly migrační pohyby ve smyslu přílivu a odlivu občanů jiných států ve větším počtu, tak jak se děje například ve Velké Británii nebo Německu. Tyto a jiné vyspělé země západní Evropy mají bohatou zkušenost s migračními toky už od dávných dob. Slovinsko jako nový stát, který získal svou nezávislost až po roce 1991, takovou zkušenost nemá, nicméně to neznamená, že by se na jeho území nekonaly přesuny cizích občanů. Stejně jako ostatní země je součástí komplexního a složitého migračního procesu. Pravdou však je, že teprve od doby svého vzniku se s touto problematikou muselo vypořádat po svém. Vznik samostatného Slovinska sice neměl charakter bouřlivých revolucí jako tomu bylo v jiných státech bývalé Jugoslávie, jehož součástí tehdy bylo i současné unitární Slovinsko, ale tyto vyhrocené události v ostatních částech bývalé jugoslávské federace spjaté s vyhlásováním samostatných republik a válečnými konflikty na něm zanechaly svůj dopad. Na počátku devadesátých let najednou Slovinsko stálo před řešením „nových“ migračních otázek, neboť čelilo masovému přílivu uprchlíků z ex-jugoslávských států, na který o několik let později v době přelomu nového tisíciletí navázal hromadný příchod ilegálních přistěhovalců. Tyto události se proto hodnotí jako první a klíčové momenty migračních pohybů ve Slovinsku, jež otevřely migrační otázku a nutnost jejího řešení. Řešení migrační a azylové agendy ve Slovinsku napomohl vstup státu do Evropské unie roku 2004, který vyžadoval splnění určitých unijních kritérií a harmonizaci národních politik s unijními, včetně migrační a azylové. Legislativně-právní rámec slovinské přistěhovalecké politiky má tudíž od doby členství v EU podobu evropského vzoru a odráží nejen migrační pohyby na území Slovinska a jejich trendy, ale také trendy evropské.

Přistěhovalecká politika Evropská unie měla zpočátku spíše restriktivní charakter, ale během několika posledních let prošla výraznými změnami a dospěla až k současnému liberálnějšímu přístupu. Evropská unie dnes usiluje o vybudování společného systému migrační a azylové politiky, která je založena na spolupráci členských států a směřuje k integrační politice a omezování migrace nelegální.

Základní rámec integrační politiky byl ve Slovinsku položen v roce 1999 ve znění Azylového zákona, ale vlastní integrační snahy se začaly odehrávat teprve v několika posledních letech, zvláště od roku 2008 – roku Mezikulturního dialogu – kdy byla přijata Vyhláška o integraci cizinců Cizineckého zákona. Navíc v první polovině tohoto roku Slovinsko zasedalo v křesle Rady EU, což přihrávalo dalšímu upevňování pozitivních mezikulturních vztahů a modelu integrační politiky. Pluralitní a multikulturní přístup k migrační problematice vůbec umožňuje zachovat kulturní identitu migrantů (imigrantů a emigrantů). Kromě toho politika takového charakteru je logická vzhledem k multikulturnímu charakteru Evropy a složení populace v jednotlivých státech. Obecně je slovinská společnost a politika vůči přistěhovalcům velice demokratická a otevřená (blíží se k integraci švédského modelu). I když se v každodenním praktickém životě migrantů objevuje celá řada problémů spjatá s různými formami diskriminace, většina populace zaujímá vůči migrantům jiný než odmítavý postoj. Podle právního ustanovení mají imigranti právo na svobodné vyjadřování, jejich etnický původ, kulturu, nebo používání mateřského jazyka. Jednoduše řečeno platí absolutní zákaz diskriminace, který je daný slovinskou Ústavou. Teoreticky tak má slovinské řešení migrační otázky své legislativně-právní výsledky v podobě zákonů, úmluv a různých opatření, prakticky ale chybí aktivní zákazy diskriminace imigrantů v jejich společenském životě. Slovinskí politici tedy v zásadě podporují příliv migrantů, pracují na rozvoji migrační a azylové politiky (dnes především integrační), poskytují imigrantům azyl, nebo jim umožňují práci. Zároveň ale existují praktické důkazy o tom, že vláda buduje tuto politiku v rámci svých vlastních výhod - své ochrany - nebo v době, kdy existuje silná potřeba nových pracovníků, kteří by za nízkou mzdou vyplnili mezeru na pracovním trhu. Ostatně toto je trend, který je možné spatřovat i v jiných zemích EU, včetně České republiky.

Všechna opatření, dokumenty a úmluvy mající dnes většinou mezinárodní platnost nemohou přinést své výsledky, pokud nebude občanská společnost ochotna skutečně migranty přijmout a integrovat je mezi sebe v každodenním životě. Jasná odpověď na migrační otázku jednak ve Slovinsku, a jednak v celé Evropské unii tedy zní, že rozhodnutí politických elit, které se skutečně snaží formovat multikulturní společnost prostřednictvím nejrůznějších aktivit (podpora integrace a mezikulturní komunikace, zamezení nelegální migrace pomocí posilování podmínek umožňující legální migraci,

ochrana lidských práv a humanitárních zásad ve věci azylu) nejsou samy o sobě dostačující, ačkoli chvályhodné. Pro jejich realizaci je třeba, nejen ve Slovinsku (popřípadě jiných post-komunistických zemí), podpořit jejich praktické naplňování na straně občanské společnosti.

SUMMARY

Migration as a phenomenon is nothing new what the people would not meet earlier whit, but it is something that accompanies mankind since the beginning of human being. The truth is, in the modern world and process of globalization the nature of migration flows is changing. Current trends show the direction of migration is from East to West and from South to North at the same time. This fact which is evident in the European continent, I tried to bring in my work. Particular attention I paid while the case of Slovenia - the state in terms of migration processes very interesting. Slovenia is strategically well located in the southeastern part of Europe for migrants. Geographical position connects Slovenia through the Mediterranean to Africa, Asia but also developed Eastern Europe and other advanced western countries of the EU. There on a small area can be seen, therefore, the rotation of migration of people from different parts of the world, who through an advantageous geographical location, a relatively liberal approach can get to other countries that will become their future country of destination or settle in the very flourishing Slovenia, an EU member. Based on the investigation of demographic statistics, it is clear that European states are marked by a declining population today and therefore the issue of immigration becomes a delicate item of public policy debates. Policy makers recognize the necessity and the need for migration, legal migration (especially labor and economic migration). In addition the need for its proper regulation and legislation. Therefore, the legislative framework in the background of other factors, together with specific imagines and data migration was a key theme in my interests and my diploma thesis.

LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE:

Literatura

1. Amnesty International. *Refugees: Human Rights have no borders*. London: Amnesty International Publications, 1997.
2. Bade, Klaus J. *Evropa v pohybu: Evropské migrace dvou staletí*. Praha: Lidové noviny, 2005.
3. Baršová, A., Barša, P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005.
4. Berezin, M., Schain, M. *Europe Without Borders: Re-mapping Territory, Citizenship and Identity in a Transnational Age*. Baltimore: The John Hopkins University Press, 2003.
5. Bernik, I., Malnar, B., Toš, N. *Paradoxy instrumentálního přijetí demokracie*. In: *Sociologický časopis*, 1996, roč.1. 32, č. 1, s. 21-37.
6. Blouet, B., W., Wiley, J. *The EU and Neighbours: A geography of Europe in the Modern World*. New York: Cambridge University Press, 2008.
7. Budilová, L., Hirt, T. *Policista v multikulturním prostředí. Informační manuál pro Policii ČR*. In: *Současná migrace*. Praha: Člověk v tísni, 2005, s. 48–64.
8. Caplan, R. *Europe and recognition of new States in Yugoslavia*. New York: Cambridge University Press, 2007.
9. Cole, F.& J. *A Geography of the European Union*. 2nd ed. London: Routledge, 1997.
10. Eilstrup-Sangiovanni, M. *Debates on European Integration*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2006.
11. Erikson, T., H. *Small places, Large Issues: An introduction to Social and Cultural Anthropology*. 2nd ed. London: Pluto Press, 2001.
12. Estébanez Martin, A., M., Thornberry, P. *Minority Rights in Europe. A review of the work and standarts of the Council of Europe*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2006.
13. Farreil, M., Feela, S., Newman, M. *European Integration in the 21st century. Unity in Diversity?* London: SAGE Publications, 2002.
14. Fiala, P., Pitrová, M. *Evropská unie*. Brno: CDK, 2003.
15. Fňoukal, M., Šrubař, M. *Nucené migrace vyvolané rozpadem Jugoslávie a jejich dopad na migrační politiku vybraných evropských zemí (1991–2006)*. In: *Slovanské historické studie 33*. Praha, Brno: 2008 str. 119–171.
16. Gowland, D., Dunphy, R., Lythe, Ch. *The European Mosaic. Contemporary Politics, Economics and Culture*. Essex: School of Contemporary European Studies – University of Dundee, FT Prentice Hall, 2006, s. 436-462.
17. Graham, B. *Modern Europe. Place, Culture and Identity*. London: Arnold Publisher, 2002.
18. Gropas, R., Triandafyllidou, A. *European Immigration. A sourcebook*. In: Svetlozar, A., Andrev. *Slovenia*: Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 2007, s. 307-320.
19. Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D., Perraton, J. *Global Transformations. Politics, Economics and Culture*. 1. vyd. Cambridge: Polity Press, 2000.
20. International Organization for Migration. *Return migration: policies and practices in Europe*. Geneva: IOM, 2004, s.329-338.

21. King, R. *Atlas lidské migrace*. Praha: Mladá fronta, 2008.
22. Koslowski, R. *Migrants and Citizens. Demographic Change in the European State System*. New York: Cornell University, 2000.
23. Kotýnková, M., Němec, O. *Lidské zdroje na trhu práce*. Havlíčkův Brod: Professional publishing, 2003.
24. Kralj, A. *When Č becomes Č: discrimination of unrecognized national minorities in Slovenia*. In: *Revija za sociologiju*, 2008, roč. 39, č. 4, s. 235–250.
25. Kroupa, A., Mansfeldová, Z. *Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008.
26. Kymlicka, W. *Multicultural Citizenship*. New York: Oxford University Press, 1995.
27. Leonad, M. *Why Europe will run the 21st century*. London: Fourth Estate, 2005.
28. Miles, R., Thranhardt, D. *Migration and European Integration: The Dynamics of Inclusion and Exclusion*. London: Pinter Publishers, 1995.
29. Mrak, M., Potočnik, J., Rojec, M. *Strategy of the Republic of Slovenia for Accession to the EU: Economic and Social Part*. Ljubljana: Institute of Macroeconomic Analysis and Development, 1998.
30. Mrak, M., Rojec, M., Silva-Jauregui, C. *Slovenia: From Yugoslavia to the European Union*. Washington, D.C.: The World Bank, 2004.
31. Niessen, J. *Rozmanitost a soudržnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin*. Praha: Rada Evropy, 2000.
32. OECD. *Migration Policies and EU Enlargement. The case of Central and Eastern Europe*. Paris: OECD, 2001.
33. Poulsen, T., M. *Nations and States – A geography Background to World Affairs*. In: *Emergence of the Modern Balcan States*. New York: Prentice Hall, 2005, s. 118-125.
34. Predan, M. *Minorities and the Central European Initiative*. Maribor: CEI Executive Secretariat and the Slovenian CEI Presidency, 2004.
35. Szaló, C. *Transcionální migrace. Proměny identity, hranic a vědění o nich*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007.
36. Šabič, Z. *Slovenia and the EU: A different Kind of Two-level Game*. In: Linden, R., H. *Norms and Nannies: The Impact of International Organizations on the Central and East European States*. Berglez, M. *The national Identity of Post-Comunist Small States in the process of Accession to the EU: The Case of Slovenia, Communist and Postcomunist Studies*: Oxford and Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishing, 2002.
37. UNHCR. *The State of the World's refugees. Fifty years of humanitarian action*. New York: Oxford University Press, 2000.
38. Zavrtnik Zimic, S. *Migration Trends in Selected Applicant Countries. Volume VI – Slovenia. The perspective of a Country on the 'Schengen Periphery'*. Ljubljana: IOM, 2003.

Internetové zdroje

1. Britské listy. *Slovinsko vzkvétá* [online]. 2007 [cit. 2009-08-08]. Dostupné z: <<http://www.blisty.cz/art/36603.html>>
2. Carl von Ossietzky Universitat Oldenburg. *IBKM* [online]. 2005 [cit. 2009-08-23]. Dostupné z: <<http://www.politis-europe.uni-oldenburg.de/download/Slovenia.pdf>> Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>>
3. Euroaktiv.cz. *Slovinsko-chorvatské spory, aneb jugoslávské dědictví* [online]. Publikováno dne 30. listopadu 1999 [cit. 20010-02-02]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/analyza/slovinsko-chorvatsk-spory-aneb-jugoslvs-k-ddictv>>
4. Euroaktiv.cz. *Azylová a imigrační politika* [online]. Publikováno dne 27. října 2006 [cit. 20010-02-02]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/azylov-a-imigran-politika>>
5. European Commission. In: Eurostat. *Population and social conditions* [online]. 2009 [cit. 2009-03-31]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-QA-09-031/EN/KS-QA-09-031-EN.PDF>
6. Evropská komise. *Další rozvoj společné přistěhovalecké a azylové politiky v Evropě* [online]. Publikováno dne 17. června 2008 [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/0808948_cs.htm>
7. Evropská komise. *Smlouva pro Evropu 21.století* [online]. 2009 [cit. 2009-12-20]. Dostupné z: <http://europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm>
8. Evropskemesto.cz. *Transnacionalismus* [online]. [cit. 2009-03-31]. Dostupné z: <http://www.evropskemesto.cz/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=494>
9. Federal office for Migration and Refugees. *Eurasil - European Union Network for asylum practitioners* [online]. [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <http://www.bamf.de/nn_433276/EN/Migration/Europa/EUZusammenarbeit/Eurasil/eurasil-node.html?__nnn=true>
10. Henig, D. *Migrace* [online]. Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu (CAAT). www.caat.cz. [cit. 2010-04-08]. Dostupné z: <http://caat.cz/attachments/149_149_David_Henig_Migrace.pdf>
11. Herm, A. *Recent migration trends: citizens of EU-27 Member States become ever more mobile while EU remains attractive to non-EU citizens*. In: Eurostat: *Statistics in focus* 98/2008 [cit. 2009-07-16]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-098/EN/KS-SF-08-098-EN.PDF>
12. Hořánková, K. *Transformace politického systému ve Slovinsku* [online]. *E-polis.cz*. Publikováno dne 26. ledna 2006. [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <<http://www.e-polis.cz/komparace/127-transformace-politickeho-systemu-ve-slovinsku.html>>
13. International Organization for Migration. *About migration* [online]. [cit. 2009-04-04]. Dostupné z: <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en>>
14. Katedra antropologických a historických věd FF ZČU. *Migrace* [online]. Publikováno dne 21. února 2009 [cit. 2009-04-04]. Dostupné z: <<http://antropologie.zcu.cz/clanek/migrace>>

15. Kusz, Agnieszka M. *Migrační a azylová politika* [online]. Migration4media.net. 2007 [cit. 2009-09-10]. Dostupné z: <<http://www.migration4media.net/node/12>>
16. Migration policy institute. *Migration information source* [online]. 2005 [cit. 2009-06-09]. Dostupné z: <<http://www.migrationinformation.org/>>
17. Ministerstvo vnitra ČR. *Obecně k agendám EU* [online]. [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obecne-k-agendam-eu.aspx>>
18. Ministerstvo vnitra ČR. Odbor azylové a migrační politiky. *Imigrace. Fenomén migrace obecně* [online]. [cit. 2010-04-19]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/migrace.html>>
19. Ministerstvo vnitra ČR. *Terminologický slovník* [online]. 2009 [cit. 2009-08-23]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>>
20. Ministerstvo vnitra ČR. *Víceletý program pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí* [online]. [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/haagsky-program.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>>
21. MMC RTV SLO/STA. *Simbolična polnoletnost slovenske države. 18 let od razglasitve samostojnosti* [online]. Publikováno dne 25. června 2009 [cit. 2009-08-23]. Dostupné z: <<http://www.rtvlo.si/slovenija/simbolicna-slovenske-drzave/206109>>
22. Multikulturní centrum Praha. *Migrace a EU* [online]. [cit. 2009-09-10]. Dostupné z: <<http://migraceonline.cz/temata/EU/>>
23. Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády České republiky. *Instituce EU* [online]. [cit. 2010-03-01]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/76/sekce/instituce-eu/>>
24. Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády České republiky. *EURODAC. Databáze otisku prstu pomáhá při azylovém řízení* [online]. [cit. 2010-03-01]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/683-eurodac_20_09_04_cs_1.pdf>
25. Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády České republiky. *Schengen - slovníček* [online]. Publikováno dne 15. května 2008 [cit. 2009-04-21]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/180/sekce/slovnicek/>>
26. Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády České republiky. Slovinsko. *Základní informace* [online] [cit. 2009-04-21]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/443/sekce/zakladni-informace/>>
27. Orbion.cz. *Dějiny Slovinska* [online]. [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <http://slovinsko.orbion.cz/historie/#strucna_historie>
28. Rejšková, T., Stojanov, R., Šolcová, P., Tollarová, B. *Remitence zasílané z České republiky a jejich rozvojový dopad* [online]. Multikulturní centrum Praha. www.migraceonline.cz. Publikováno dne 19. června 2009 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2187666>>
29. Rozvojovka.cz *Mezinárodní migrace a rozvoj - (ne)čekané souvislosti?* [online]. [cit. 2009-03-31]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/mezinarodni-migrace-a-rozvoj-ne-cekane-souvislosti_200_30.htm>
30. Sagit.cz. *Schengenská prováděcí úmluva* [online]. [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=156&typ=r&levelid=EU_257.HTM>

31. Sloveni.si. *Slovenia in the world* [online]. [cit. 2009-08-08]. Dostupné z: <http://www.slovenia.si/slovenia_in_the_world/>
32. Slovenian Presidency of the EU 2008. Programme and Priorities of the Slovenian Presidency [online]. [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <http://www.eu2008.si/en/The_Council_Presidency/Priorities_Programmes/index.html>
33. The European Parliament. *Poslanci hodnotili závěry Evropské rady, slovinské předsednictví a irské „ne“* [online]. Publikováno dne 24. června 2008 [cit. 2010-01-07]. Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20080620IPR32342+0+DOC+XML+V0//CS/>> , <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20080620IPR32342+0+DOC+XML+V0//EN>> [cit. 2010-07-01].
34. The World Bank. *Sending The Money Home* [online]. Publikováno dne 16. listopadu 2006 [cit. 2010-03-02]. Dostupné z: <<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:20724935~pagePK:64257043~piPK:437376~theSitePK:4607,00.html>>
35. Úrad vláde za komuniciranje. *Illegal migration - a threat to Slovenia's national security* [online]. 2001 [cit. 2010-02-07]. Dostupné z: <http://www.ukom.gov.si/en/media_room/background_information/domestic_policy/illegal_migration_a_threat_to_slovenias_national_security/>
36. Vávra, J. *Migrace (nejen za prací)* [online]. 10.2.2003 [cit. 2008-02-20]. Dostupné z: <<http://people.tul.cz/~jaroslav.vavra/GEOGR/MIGRACE.pdf>>
37. www.wikipedia.cz. *Ženevské úmluvy na ochranu obětí války* [online]. [cit. 2009-07-08]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ženevské_úmluvy_na_ochranu_obětí_války>

Jiné zdroje (dokumenty, zprávy, reporty, studie)

1. 23. SI EMN NCP *National Report Organisation of Asylum and Migration Policies 2009*.
2. Council of the European Union. *18-month Programme of the German, Portuguese and Slovenian Presidencies*. Brussel: 2006.
3. EC. EUROBAROMETER 72. *Javno Mnenje v Evropski Uniji. Nacionalno poročlo Slovenia*. Jesen 2009.
4. EC. *Country Report Slovenia on Migration and Asylum 2003*.
5. Franc, A. *Pracovní migrace ve vybraných zemích střední a východní Evropy*. In: WORKING PAPER, č. 23/2008 listopad. MŠMT, Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky.
6. Grill, J. *Nucená migrace a rozvojové projekty – nástin problematiky*. Praha: Multikulturní centrum, 2004.
7. Kicinger, A., Saczuk, K. *Migration Policy in the European Perspective – Development and future trends*. Warsaw: 2004: Working Paper 1/2004.
8. Lukič, G., Medica, K., Nemanič, J. *NATIONAL REPORT ON THE SITUATION OF MIGRANT WORKERS IN SLOVENIA*. Ljubljana: 2008.
9. Ministersvo za notranje zadeve. *EMN ANNUAL POLICY REPORT 2008 REPUBLIC OF SLOVENIA*. Ljubljana: 2008.
10. *Slovenia Annual report 2004*.
11. Světozar, A. Andrev. *Active Civic Participation* (Country Report prepared for the European research project POLITIS). Oldenburg: IBKM, 2005
12. Zavod RS za zaposlovanje. *2008 Annual Report: Employment of foreign workers*. Ljubljana, 2008.

PŘÍLOHA I

Seznam zkratek¹⁶⁶

CEAS Council of European Aerospace Societies/ Rada evropských společností aerospace (IGO)

EBOP Evropská bezpečnostní a obranná politika (IGO)

EHP Evropský hospodářský prostor (IGO)

ES Evropské společenství (IGO)

EU Evropská unie (IGO)

Europol Evropský policejní úřad (IGO)

EVWs European volunteer workers program

IOL Mezinárodní organizace práce (ITGO)

IOM International Organization for Migration (ITGO)

NATO Severoatlantická aliance (IGO)

OSN Organizace spojených národů (ITGO)

RS Republika Slovinsko

SECI Centrum pro jihovýchodní Evropu (ITGO)

UN zkratka United Nation/ Spojené národy (v češtině se nepoužívá) = **OSN**

UNHCR Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (ITGO)

¹⁶⁶ IGO = International government organization (mezinárodní vládní organizace > jejich členy jsou státy, resp. vlády států); INGO = International non-government organization (mezinárodní nevládní organizace > jejich členy jsou nestátní aktéři); ITGO = International trans-government organization (mezinárodní mezivládní organizace > , jejich členy jsou státní, tak nestátní aktéři).

PŘÍLOHA II

Terminologický slovník - Základní pojmy vztahující se k otázkám migrace a azylu¹⁶⁷

Azyl - ochranný pobyt, který stát poskytuje státnímu příslušníku třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti v souvislosti s jejím pronásledováním nejčastěji z důvodů politických, náboženských nebo válečných

Azylant – fyzická osoba, které byl udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu

Azylová zařízení – zařízení, která slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany neboli azylantů

Cizinec – fyzická osoba bez státního občanství státu, ve kterém pobývá

Dočasná ochrana – ochranný institut s cílem rychle a účinně reagovat na hromadné přílivy vysídlených osob ze třetích zemí, které se nemohou vrátit do země svého původu v souvislosti s ozbrojenými konflikty, endemickým násilím, systematickým nebo obecným porušováním lidských práv

Emigrace - změna místa pobytu směrem z území domovského státu s cílem usídlit se v zahraničí

Emigrant – fyzická osoba, která opustí území svého domovského státu za účelem dlouhodobějšího pobytu v třetí zemi

Imigrace - změna místa pobytu směrem na území jiného než domovského státu s cílem se v něm usadit

Imigrant – cizinec, přicházející do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru

Integrace cizinců - proces postupného začleňování imigrantů do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva, který je přirozeným důsledkem migrace a který má své politické, právní, ekonomické, sociální, kulturní, psychologické a náboženské aspekty

Mezinárodní migrace - pohyb jednotlivců i skupin osob mezi územími jednotlivých zemí světa

Mezinárodní ochrana – zastřešující pojem pro azyl a doplňkovou ochranu

¹⁶⁷ Vybrané termíny použité v textu.

Migrace - přesun jednotlivců i skupin v prostoru, při kterém dochází ke změně trvalého bydliště a který výrazně ovlivňuje jednak populační vývoj, jednak společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních

Migrační politika EU – soubor pravidel upravující vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí na území EU

Státní příslušník třetí země – fyzická osoba, která není občanem Evropské unie ve smyslu čl. 17 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, anebo která není osobou požívající práva společenství na volný pohyb osob (např. občané Švýcarska, Norska, Islandu)

Třetí země - v evropském kontextu je takto označen stát, který není členem EU

Uprchlík - státní příslušník třetí země, kterému bylo přiznáno právní postavení uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy a který je oprávněn pobývat na území členského státu

Ženevská úmluva – Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR. *Terminologický slovník* [online]. 2008 [cit. 2009-03-23].
Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>>

PŘÍLOHA III

Terminologický slovník – Základní pojmy vztahující se k evropským záležitostem¹⁶⁸

Občan EU – jakákoli osoba, která je státním příslušníkem některého členského státu EU

Schengen – lucemburské městečko, ve kterém byly v letech 1985 a 1990 podepsány dohody zakládající schengenskou spolupráci: Dohoda o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, resp. Úmluva k provedení Schengenské dohody. Termín „Schengen“ se postupně zažil jako zkrácené označení schengenského prostoru.

Schengenský prostor – území států, na jejichž společných hranicích nejsou vykonávány hraniční kontroly. Bezpečnost společně chráněného území je zajištěna harmonizovanými pravidly pro ochranu vnější hranice, úzkou spoluprací v příslušných oblastech a Schengenským informačním systémem.

Schengenská spolupráce – souhrnné označení pro spolupráci členských států definovanou schengenským *acquis*. Pokrývá oblast ochrany hranic, policejní a justiční spolupráce, ochrany osobních údajů a vízové a konzulární praxe.

Schengenský stát – stát tvořící součást schengenského prostoru, tj. stát, který zrušil provádění kontrol na vnitřních hranicích a který se plně podílí na schengenské spolupráci. V současné době 15 států (staré členské státy EU - kromě Velké Británie a Irsko - spolu s Norskem a Islandem).

Schengenské *acquis* – soubor právních předpisů tvořících základ schengenské spolupráce. Kromě Schengenské dohody, Schengenské prováděcí úmluvy a protokolů a úmluv o přistoupení k úmluvám ze strany nových států se jedná o rozhodnutí a prohlášení Výkonného výboru (zanikl na základě schengenského protokolu) a všechny následné legislativní akty EU/ES, u kterých je v preambuli uvedeno, že rozvádějí schengenské *acquis*.

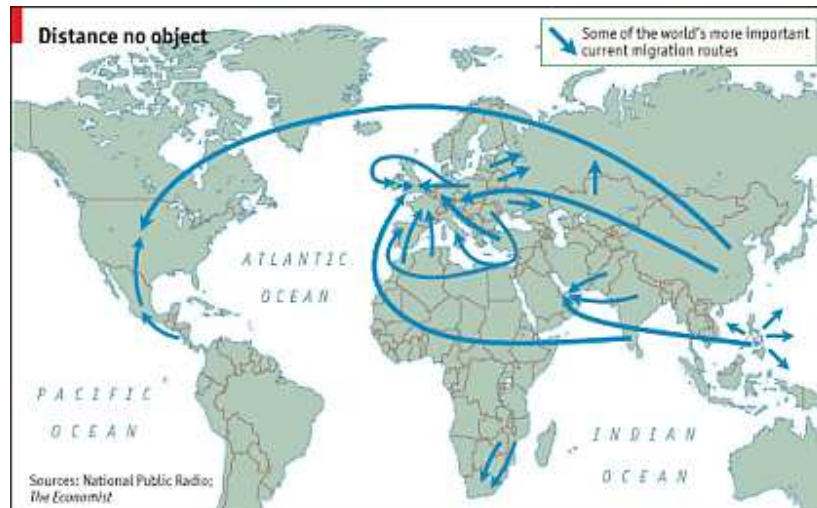
Zdroj: Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády České republiky. *Schengen - slovníček* [online]. Publikováno dne 15. 5. 2008 [cit. 2009-04-21]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/180/sekce/slovnicek/>>

¹⁶⁸ Vybrané termíny použité v textu.

PŘÍLOHA IV

Mezinárodní současné migrační toky

Mapa č. 1: Nejvýznamnější globální migrační pohyby v současnosti

Zdroj: Zdroj: Europenews.dk. *Thesis: Radicalisation of Immigrants in Europe* [online].
Publikováno leden 2008 [cit. 20010-03-02]. Dostupné z.
<http://europenews.dk/files/Report_on_Immigration.png>

PŘÍLOHA V

Demografické údaje

Tab. č. 1: Roční součty zadržených cizinců, kteří se protiprávně zdržují v období 1997-2006

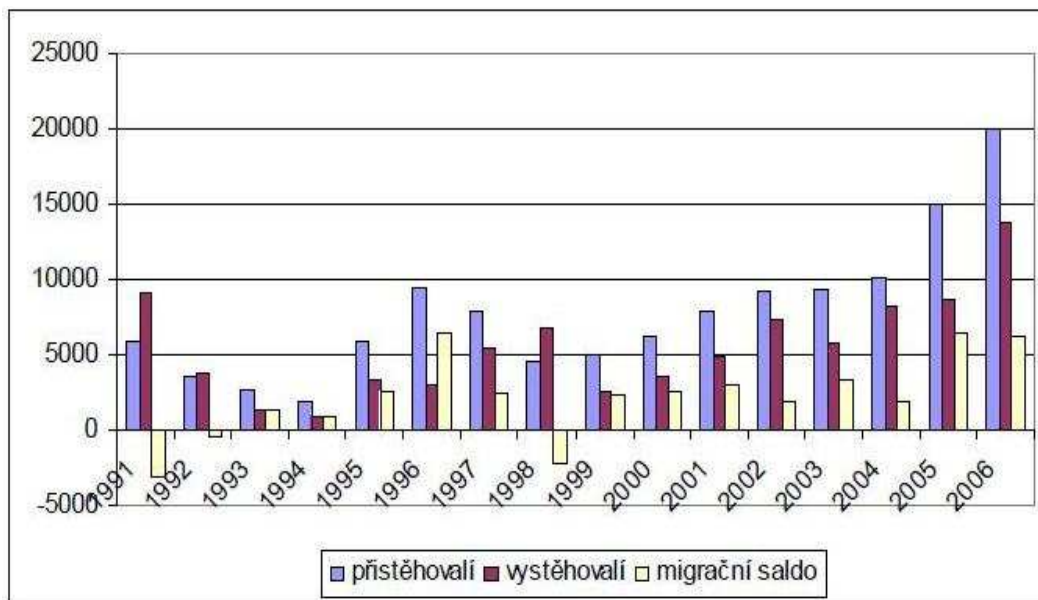
Rok	1997	1998	1999	2000	2001
<i>Počet zadržených ilegálních migrantů</i>	7 093	13 740	18 695	35 892	20 871
Rok	2002	2003	2004	2005	2006
<i>Počet zadržených ilegálních migrantů</i>	6 393	5 018	5 646	5 890	4 331

Zdroj: 23. SLOVENIA Annual Report 2004-05 Data (Publication).

PŘÍLOHA VI

Demografické údaje

Graf č. 1: Vývoj migrace ve Slovinsku (1991-2006)

Zdroj: (Franc 2008: 15 – podle údajů Statistického úřadu Slovinska).

Tab. č. 1 :Mezinárodní imigrace vs. emigrace ve Slovinsku (1995 – 2008)

Ø 1995–1999	Ø 2000–2004	2004	2005	2006	2007	2008	Year
28865	30735	30215	32204	38501	38581	106248	<i>Internal migration</i>
							<i>International migration</i>
6561	8514	10171	15041	20016	29193	30693	<i>Immigrants</i>
1400	1248	1574	1747	1765	1689	2631	<i>citizens of the Republic of Slovenia</i>
5161	7267	8597	13294	18251	27504	28062	<i>Foreigners</i>
4224	5957	8269	8605	13749	14943	12109	<i>Emigrants</i>
811	1955	2265	2077	2703	3178	4766	<i>citizens of the Republic of Slovenia</i>
3413	4002	6004	6528	11046	11765	7343	<i>foreigners</i>
2338	2557	1902	6436	6267	14250	18584	<i>Net migration</i>
590	-708	-691	-330	-938	-1489	-2135	<i>citizens of the Republic of Slovenia</i>
1748	3265	2593	6766	7205	15739	20719	<i>Foreigners</i>

Zdroj: Statistični letopis Republike Slovenije 2009. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2009.

Tab. č. 2: Mezinárodní imigrace vs. emigrace ve Slovinsku (1995-2008)

Ø 1995–1999	Ø 2000–2004	2004	2005	2006	2007	2008	Year
28865	30735	30215	32204	38501	38581	106248	<i>Internal migration</i>
							<i>International migration</i>
6561	8514	10171	15041	20016	29193	30693	<i>Immigrants</i>
1400	1248	1574	1747	1765	1689	2631	<i>citizens of the Republic of Slovenia</i>
5161	7267	8597	13294	18251	27504	28062	<i>Foreigners</i>
4224	5957	8269	8605	13749	14943	12109	<i>Emigrants</i>
811	1955	2265	2077	2703	3178	4766	<i>citizens of the Republic of Slovenia</i>
3413	4002	6004	6528	11046	11765	7343	<i>foreigners²⁾</i>
2338	2557	1902	6436	6267	14250	18584	<i>Net migration</i>
590	-708	-691	-330	-938	-1489	-2135	<i>citizens of the Republic of Slovenia</i>
1748	3265	2593	6766	7205	15739	20719	<i>Foreigners</i>

Zdroj: *Statistični letopis Republike Slovenije 2009*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2009.

Tab. č. 3: Přistěhovalci ze zahraničí podle občanství a pohlaví (2008)

<i>Country of citizenship</i>			
<i>Total</i>	<i>Men</i>	<i>Women</i>	
30693	23815	6878	TOTAL
29922	23447	6475	Europe
17	14	3	<i>Albania</i>
136	86	50	<i>Austria</i>
15	9	6	<i>Belgium</i>
484	403	81	<i>Bulgaria</i>
13038	11459	1579	<i>Bosnia and Herzegovina</i>
44	13	31	<i>Czech Republic</i>
134	69	65	<i>Montenegro</i>
4	4	-	<i>Denmark</i>
78	45	33	<i>France</i>
1597	1055	542	<i>Croatia</i>
298	198	100	<i>Italy</i>
2169	1784	385	<i>Kosovo</i>
86	57	29	<i>Hungary</i>
3196	2349	847	<i>Macedonia, FYRO</i>
250	141	109	<i>Germany</i>
26	14	12	<i>Netherlands</i>
56	28	28	<i>Poland</i>
141	88	53	<i>Romania</i>
132	53	79	<i>Russian Federation</i>
2631	1515	1116	<i>Slovenia</i>
4362	3579	783	<i>Serbia</i>
14	10	4	<i>Sweden</i>
23	11	12	<i>Switzerland</i>
440	152	288	<i>Ukraine</i>
134	83	51	<i>United Kingdom</i>
417	228	189	<i>Other countries</i>
63	46	17	<i>Africa</i>
357	166	191	<i>Asia</i>
38	16	22	<i>America, South</i>
195	70	125	<i>America, North and Central</i>
20	14	6	<i>Australia and Oceania</i>
98	56	42	<i>Unknown country of citizenship</i>

Zdroj: Statistični letopis Republike Slovenije 2009. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2009.

Tab. č. 4: Cizinci ve Slovinsku podle zemí občanství a pohlaví (celkem 2008)

<i>Total</i>	<i>Men</i>	<i>Women</i>	<i>Country of citizenship</i>
70723	52083	18640	TOTAL
68824	51159	17665	<i>Europe</i>
36	20	16	<i>Albania</i>
352	200	152	<i>Austria</i>
43	27	16	<i>Belgium</i>
599	471	128	<i>Bulgaria</i>
33073	27083	5990	<i>B&H</i>
126	41	85	<i>Czech Republic</i>
414	241	173	<i>Montenegro</i>
21	13	8	<i>Denmark</i>
163	89	74	<i>France</i>
7202	4803	2399	<i>Croatia</i>
661	421	240	<i>Italy</i>
3309	2622	687	<i>Kosovo</i>
162	84	78	<i>Hungary</i>
7818	5331	2487	<i>Macedonia, FYRO</i>
697	351	346	<i>Germany</i>
92	59	33	<i>Netherlands</i>
154	61	93	<i>Poland</i>
240	114	126	<i>Romania</i>
440	122	318	<i>Russian Federation</i>
10964	8099	2865	<i>Serbia</i>
52	32	20	<i>Sweden</i>
74	39	35	<i>Switzerland</i>
1021	267	754	<i>Ukraine</i>
312	194	118	<i>United Kingdom</i>
799	375	424	<i>Other countries</i>
129	97	32	<i>Africa</i>
1014	491	523	<i>Asia</i>
126	49	77	<i>America, South</i>
401	168	233	<i>America, North and Central</i>
60	37	23	<i>Australia and Oceania</i>
169	82	87	<i>Unknown country of citizenship</i>

Zdroj: Statistični letopis Republike Slovenije 2009. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2009.

Tab. č. 5: Přistěhovalci ze zahraničí podle věku, pohlaví a státního občanství (2008)

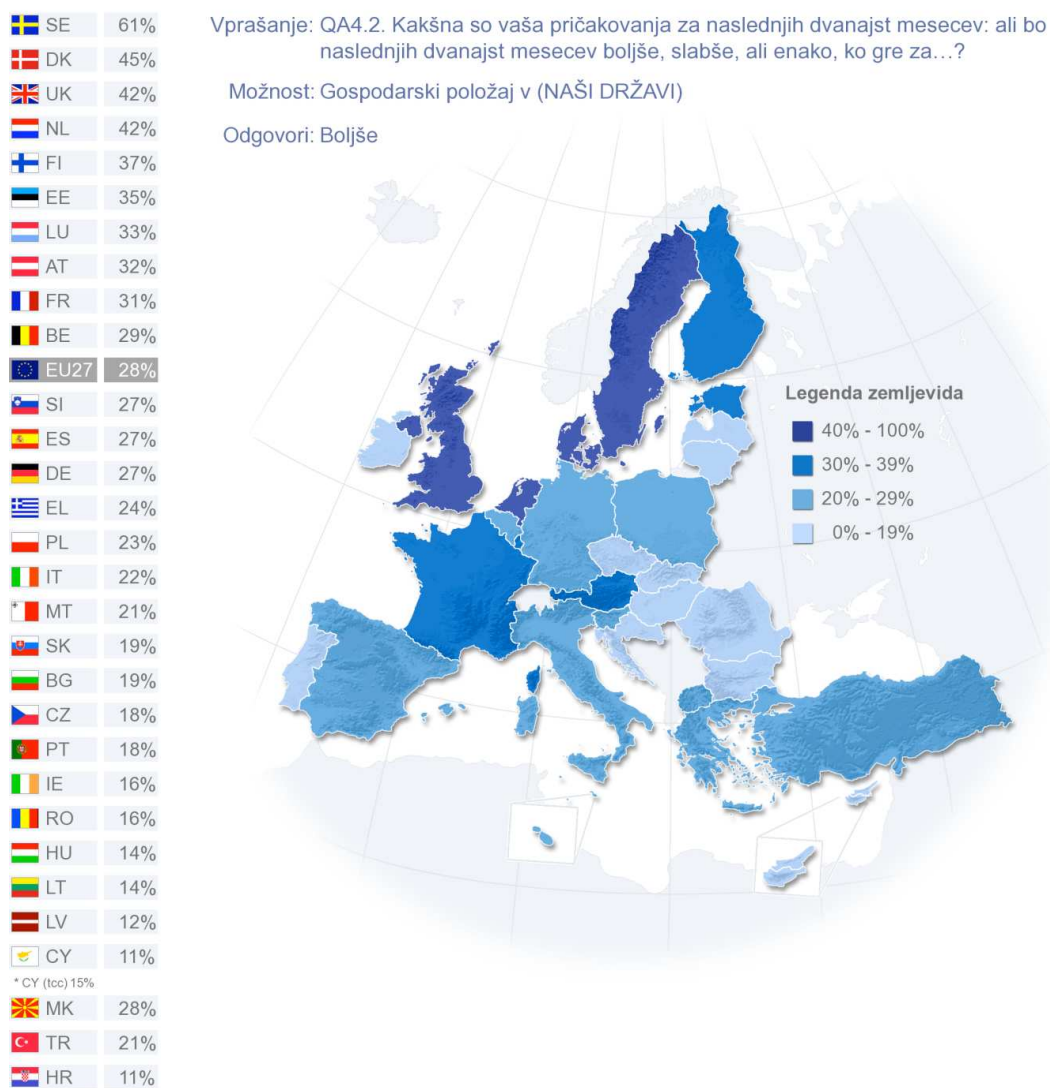
TOTAL			<i>Citizens of the Republic of Slovenia</i>			<i>Foreigners</i>			<i>Age</i>
<i>total</i>	<i>men</i>	<i>women</i>	<i>total</i>	<i>men</i>	<i>women</i>	<i>total</i>	<i>men</i>	<i>women</i>	<i>(years)</i>
30693	23815	6878	2631	1515	1116	28062	22300	5762	TOTAL
1442	753	689	554	290	264	888	463	425	0-4
687	363	324	103	63	40	584	300	284	5-9
629	346	283	69	34	35	560	312	248	10-14
1253	809	444	116	59	57	1137	750	387	15-19
5014	4134	880	145	90	55	4869	4044	825	20-24
5362	4348	1014	202	116	86	5160	4232	928	25-29
4196	3354	842	256	152	104	3940	3202	738	30-34
3551	2940	611	175	111	64	3376	2829	547	35-39
3056	2578	478	169	107	62	2887	2471	416	40-44
2276	1907	369	159	100	59	2117	1807	310	45-49
1335	1117	218	127	83	44	1208	1034	174	50-54
719	523	196	169	95	74	550	428	122	55-59
433	274	159	129	83	46	304	191	113	60-64
314	189	125	121	69	52	193	120	73	65-69
188	84	104	68	32	36	120	52	68	70-74
117	55	62	34	19	15	83	36	47	75-79
75	32	43	20	7	13	55	25	30	80-84
46	9	37	15	5	10	31	4	27	85 +
32,5	33,1	30,7	32,9	33,5	32,2	32,5	33,0	30,5	<i>Mean age</i>

Zdroj: *Statistični letopis Republike Slovenije 2009*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2009.

PŘÍLOHA VII

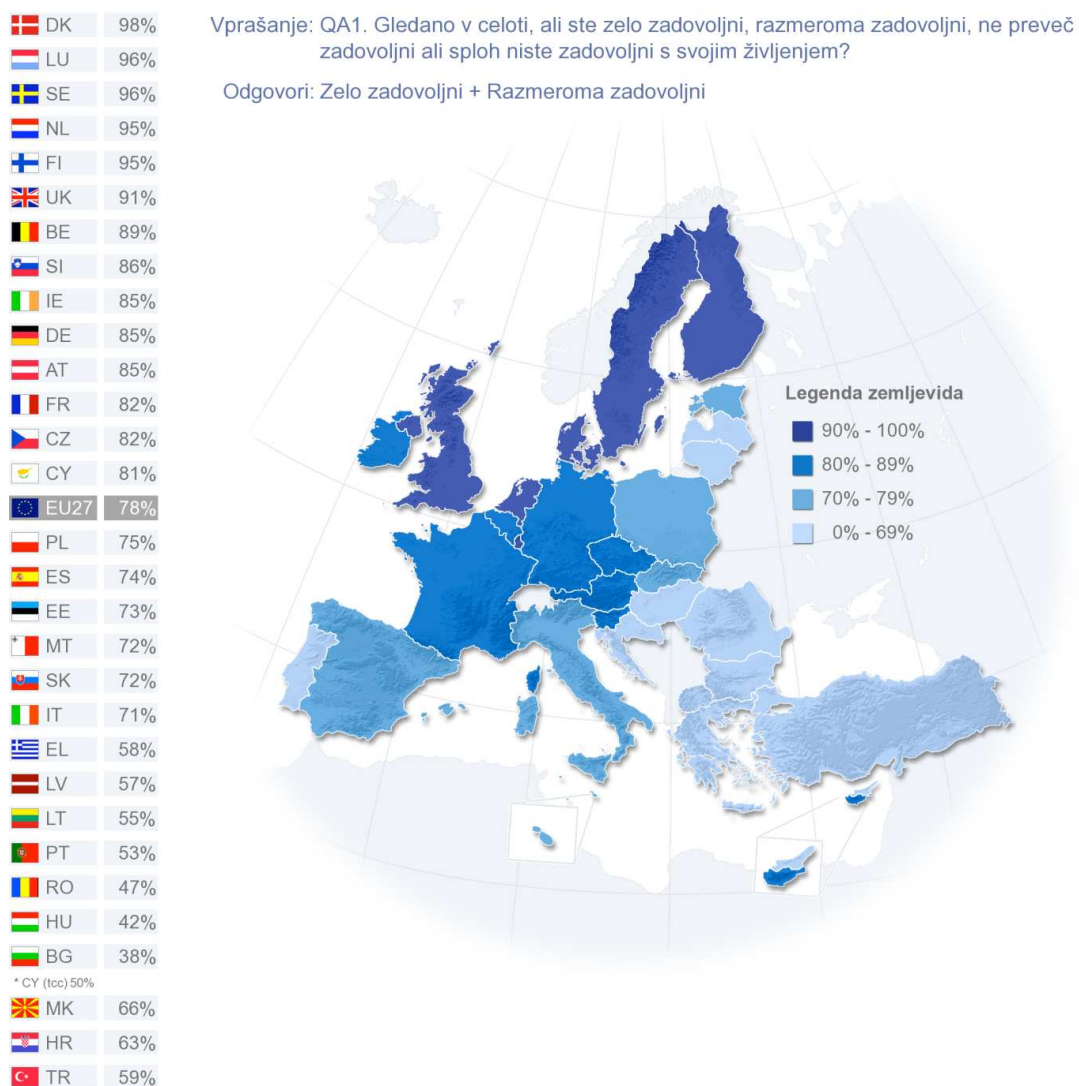
Sociálně-ekonomické údaje

Obr. č. 1: Ekonomická situace ve Slovinsku vs. EU (Evropa/ svět)

Zdroj: EUROBAROMETR 72 (Autumn 2009): 17.

Obr. č. 2: Životni pđmínky a spokojenost ve Slovinku vs. EU (Evropa/ svět)

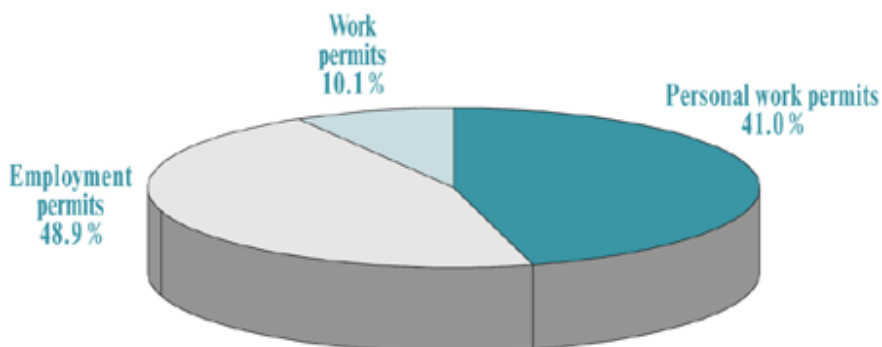
Zdroj: EUROBAROMETR 72 (Autumn 2009): 11.

PŘÍLOHA VIII

Legálně-ekonomické migrační údaje

Graf č. 1: Typy vydaných platných pracovních povolení ve Slovinsku (2008)

Valid work permits at the end of December 2008

Zdroj: Zavod RS za zaposlovanje. *2008 Annual Report: Employment of foreign workers*. Ljubljana, 2008.

Tab. č. 1: Počet vydaných platných pracovních povolení podle typu (2003-2008)

Rok	Osobní pracovní povolení			Povolení k zaměstnání			Povolení k práci					Celkem	
	Celkem	Vlast. obchod	Stálá	Celkem	Nová	Bez regulace na trhu práce	Celkem	Vysl. pracovníci	Manažeri	Sez. práce ve stav.	Sez. práce v zem.	Podíl kvóty	Vše
2003	20 794	849	14 430	12 381	1 959	263	6 352	1 523	1 154	3 537	25	17 579	39 527
2004	22 712	824	16 881	12 233	2 258	329	4 085	1 081	1 472	1 420	24	14 846	39 030
2005	25 782	1 451	18 980	12 360	2 915	570	4 825	1 193	2 011	1 533	28	15 174	42 967
2006	29 871	1 353	24 774	14 501	4 732	1 846	6 362	1 060	2 262	2 921	21	18 601	50 734
2007	31 754	1 370	28 338	24 490	5 889	8 648	9 821	179	3 167	5 120	38	29 089	66 065
2008	37 196	1 223	30 665	44 329	19 546	8 680	9 171	99	4 119	4 013	38	29 453	90 696

Zdroj: Zavod RS za zaposlovanje. *2008 Annual Report: Employment of foreign workers*. Ljubljana, 2008.

